

Н. А. Юрчанка
А. Ф. Журба

ПРАЦАЮЧАЕ
НАВУЧАЕННЕ

2

Н. А. Юрчанка
А. Ф. Журба

ПРАЦОЎНАЕ НАВУЧАННЕ

Вучэбны дапаможнік
для 2 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

Для работы ў класе

Данушчана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь

Мінск
«Адукацыя і выхаванне»
2018

Правообладатель Адукацыя і выхаванне

УДК 331(075.2=161.3)
ББК 3я71
Ю83

Рэцэнзент: метадычнае аб'яднанне настаўнікаў выяўленчага мастацтва дзяржаўнай установы адукацыі «Сярэдняя школа № 150 г. Мінска» (настаўнік выяўленчага мастацтва і працоўнага навучання вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі *Н. А. Дзягель*)

Пераклад з рускай *А. У. Бельскай*

Раздзелы:

Агульная тэхналогія

Тэхналогія
гаспадарання

Тэхналогія
апрацоўкі матэрыялаў

Тэхналогія
раслінаводства

Тэхналогія
народных рамёстваў

Выніковыя заняткі

Выкарыстоўваем інтэрнэт-рэсурсы
(<http://e-vedy.adu.by>)

ISBN 978-985-7191-68-0

© Юрчанка Н. А., Журба А. Ф., 2018

© Бельская А. У., пераклад на беларускую мову, 2018

© Афармленне. РУП «Выдавецтва
“Адукацыя і выхаванне”», 2018

ЗМЕСТ

АГУЛЬНАЯ ТЭХНАЛОГІЯ

Матэрыялы	4
Інструменты і прыстасаванні	5
Працоўнае месца	6
Этапы тэхналогіі	7

ТЭХНАЛОГІЯ АПРАЦОЎКІ МАТЭРЫЯЛАЎ

Папера і кардон	8
Аплікацыя з паперы	9
Вопыты з паперай і кардонам	10
Паштоўка да свята	12
Дзівосныя палоскі	14
Папяровая мазаіка	16
Канструяванне з паперы	18
Модульнае арыгамі	20
Арыгамі «Кардонка»	22
Тканіны	24
Сурвэтка	26
Пляценне з нітак	30
Ператварэнне кутасіка	32
Канструяванне з прыродных матэрыялаў	34
Героі казкі «Калабок»	36
Ператварэнне кардонкі	38
Ператварэнне ёмістасці	40

ТЭХНАЛОГІЯ НАРОДНЫХ РАМЁСТВАЎ

Выцінанка	42
Віды выцінанкі	44
Фларыстыка	48
Пейзаж з лісця	50
Ператварэнне лісця	52
Залацістая саломка	54
Саламяны снапок	56
Саламянае сонейка	57
Аплікацыя з саломінак	58

ТЭХНАЛОГІЯ ГАСПАДАРАННЯ

Сочым за сваім знешнім выглядам	60
Упрыгожваем ёлку	62
Афармляем падарункі	64

ТЭХНАЛОГІЯ РАСЛІНАВОДСТВА

Расліны ў нашым доме	66

ВЫНІКОВЫЯ ЗАНЯТКІ

Майстэрня падарункаў	68
Летнія нарыхтоўкі	71

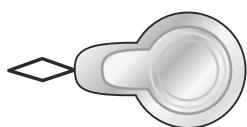
МАТЭРЫЯЛЫ

Назаві матэрыялы. Ты будзеш майстраваць з іх вырабы.

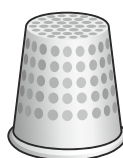

ІНСТРУМЕНТЫ І ПРЫСТАСАВАННІ

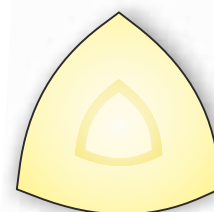
Гэтыя інструменты і прыстасаванні дапамогуць табе ў працы.

Ніткаўцягвальнік

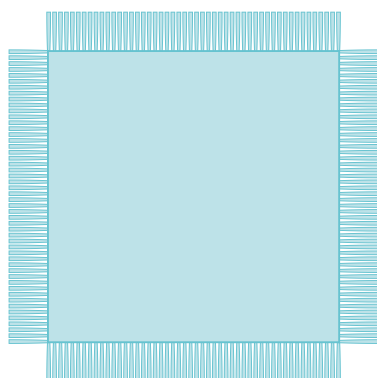
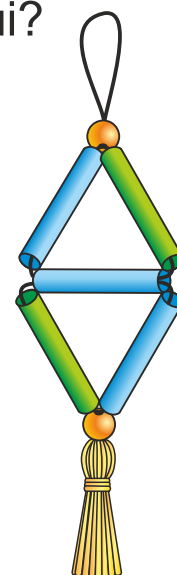
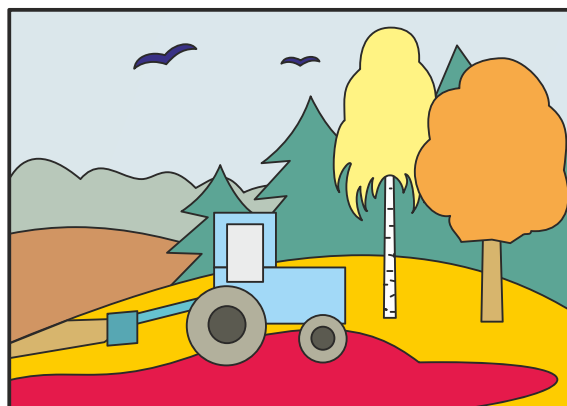
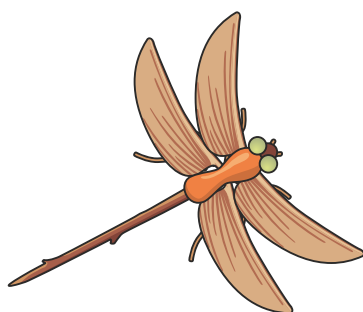

Напарстак

Крэйда

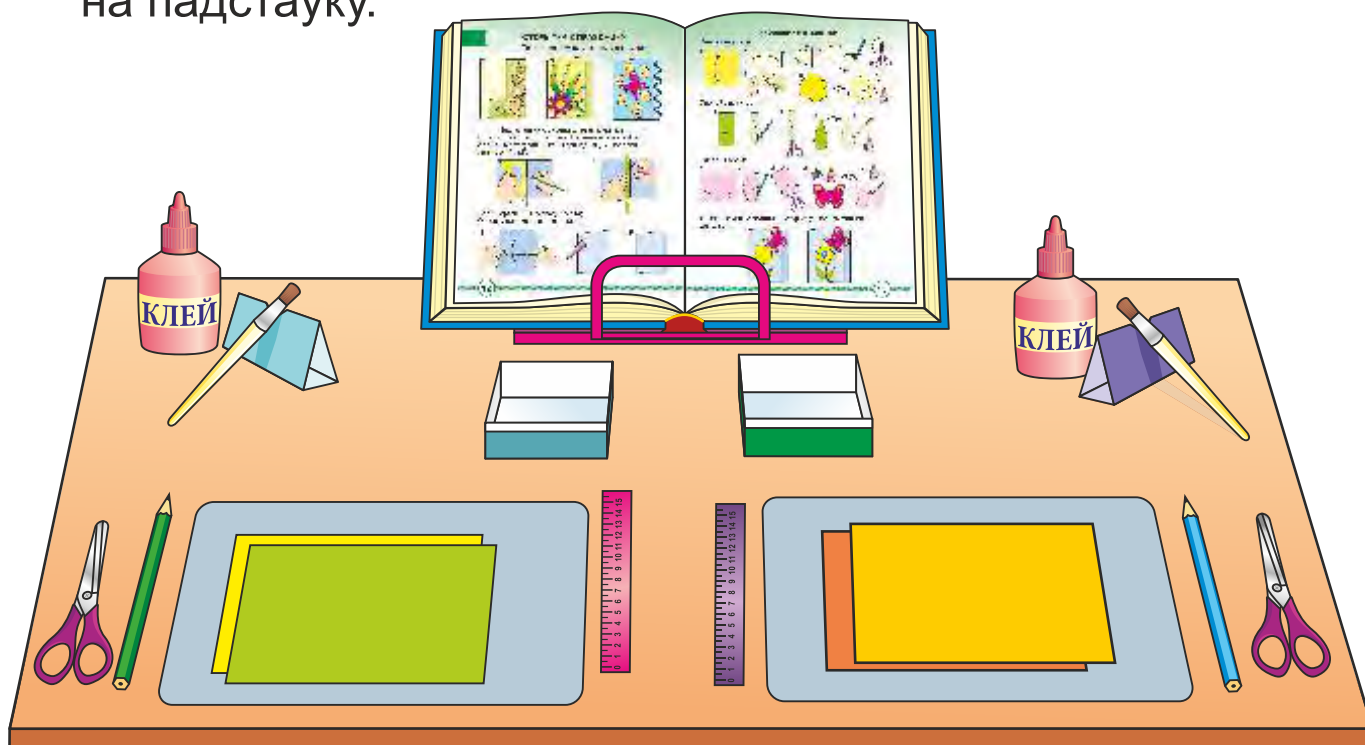
Для чаго патрэбны гэтыя інструменты і прыстасаванні?

Якія матэрыялы і інструменты спатрэбяцца, каб змайстраваць такія вырабы?

ПРАЦОЎНАЕ МЕСЦА

Захоўвай парадак на працоўным месцы.
Перад сабой расцялі падкладную цырату. Справа пакладзі інструменты, якія бяруць правай рукой.
Злева — інструменты, якія бяруць левай рукой.
Матэрыялы пакладзі перад сабой. Падручнік пастаў на падстаўку.

Працоўнае месца для ляўшы

Працоўнае месца для праўшы

Захоўвай правілы паводзін і бяспечнай працы.

Уважліва слухай і выконвай указанні настаўніка.

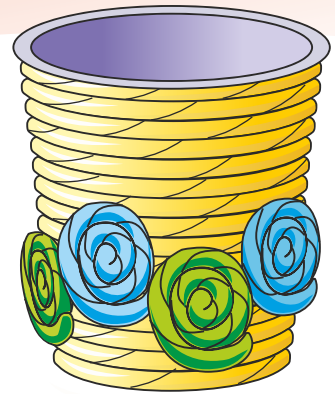
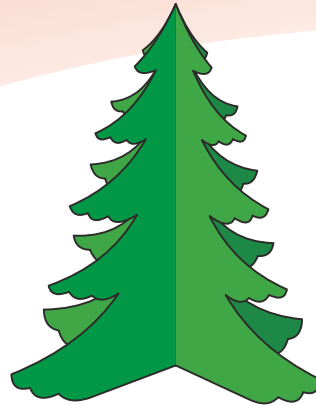
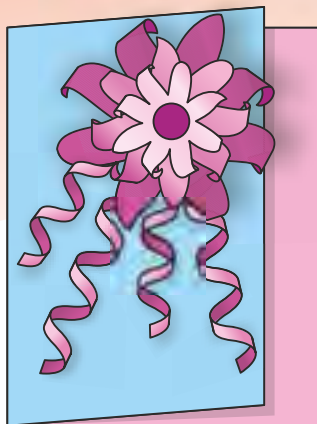
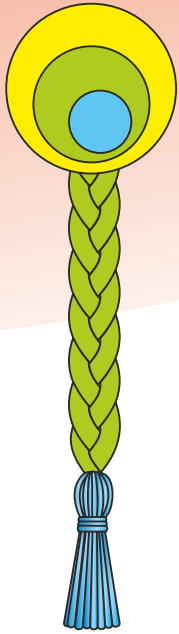
Захоўвай у чысціні і парадку працоўнае месца.

У час працы будзь уважлівы і не перашкаджай аднакласнікам.

Правільна арганізуй працоўнае месца.

Трымай інструмент так, як паказаў настаўнік.

Зможам зрабіць на ўроках

ЭТАПЫ ТЭХНАЛОГІІ

1. **Падрыхтоўчы.** Арганізуй працоўнае месца.
2. **Асноўны.** Змайструй выраб.
3. **Заклучны.** Ацані сваю працу сам і папытай думку іншых.

1

2

3

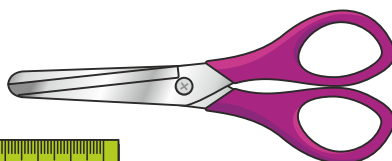

ПАПЕРА І КАРДОН

Падручнікі зроблены з паперы і кардону. Іх ствараюць людзі розных прафесій. Аўтар піша тэкст. Мастак малюе ілюстрацыі. Вярстальшчык размяшчае тэкст і малюнкi на старонцы. Рэдактар робіць у тэксце неабходныя змяненні. Друкар на станку друкуе аркушы кнігі. Пераплётчык злучае аркушы і дадае вокладку.

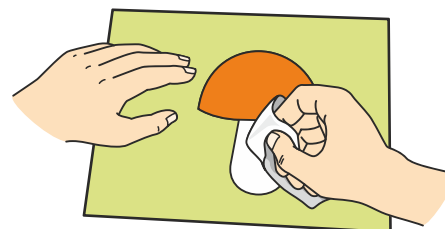
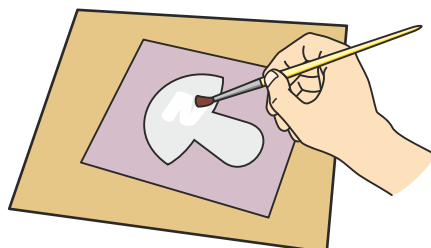

Для працы з паперай і кардонам патрэбны інструменты.

Правілы бяспечнай працы нажніцамі паглядзі на форзацы.

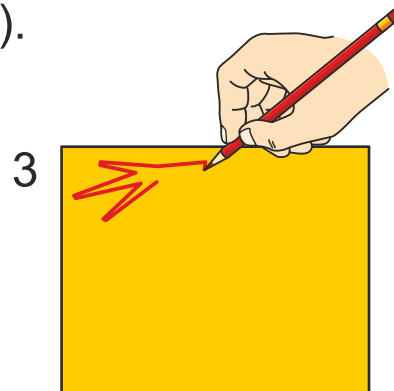
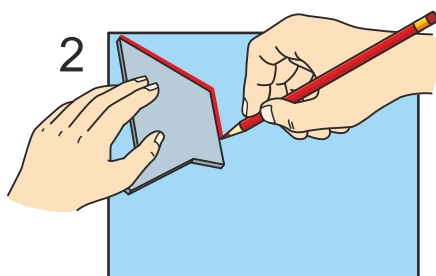
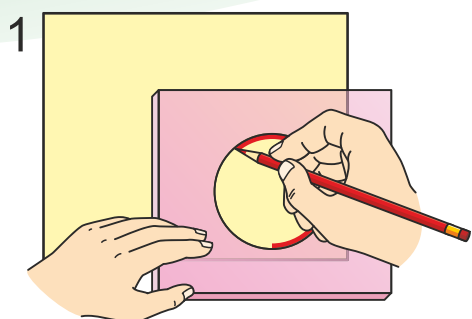
Выконвай правілы працы з клеем.

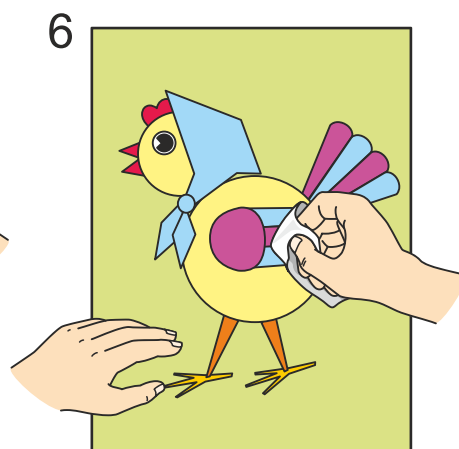
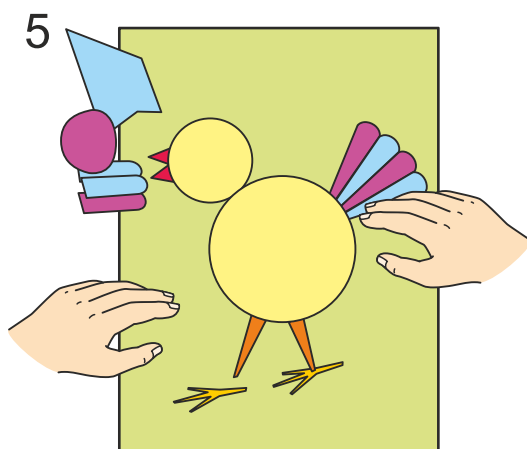
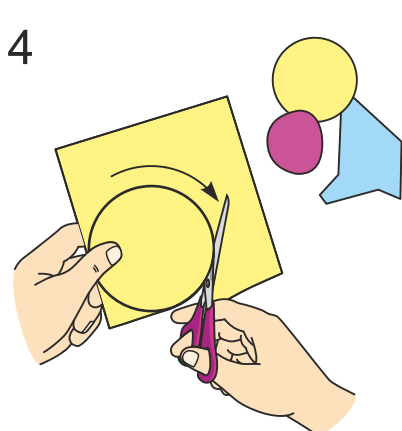
АПЛІКАЦЫЯ З ПАПЕРЫ

Парадак выканання аплікацыі.

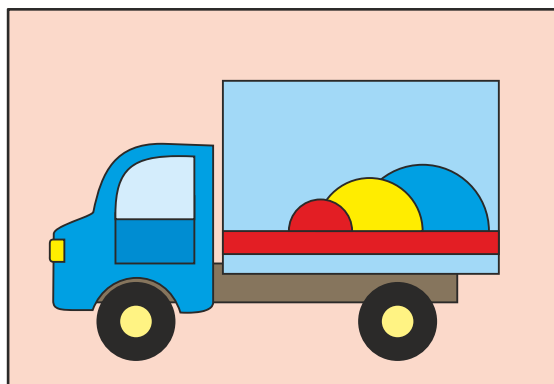
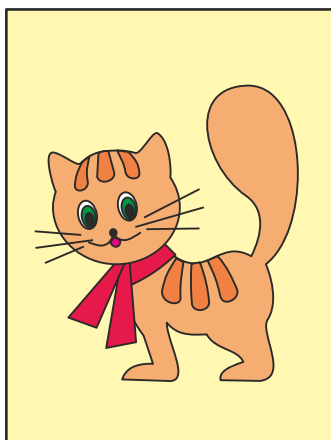
Спачатку размець дэталі аплікацыі. Іх можна размеціць па трафарэце (1) або шаблоне (2). Можна намаляваць ад рукі (3).

Затым выражы дэталі (4). Раскладзі іх на аснове (5). Наклей іх на аснову (6).

Зрабі аплікацыю.

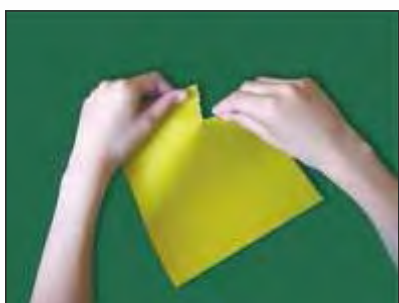
ДОСЛЕДЫ З ПАПЕРАЙ І КАРДОНАМ

Параўнай уласцівасці.

Папера

Кардон

Што лягчэй ірвецца? Чаму?

Што больш шчыльнае? Чаму?

Што цяжэй сагнуць? Чаму?

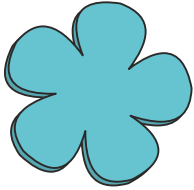
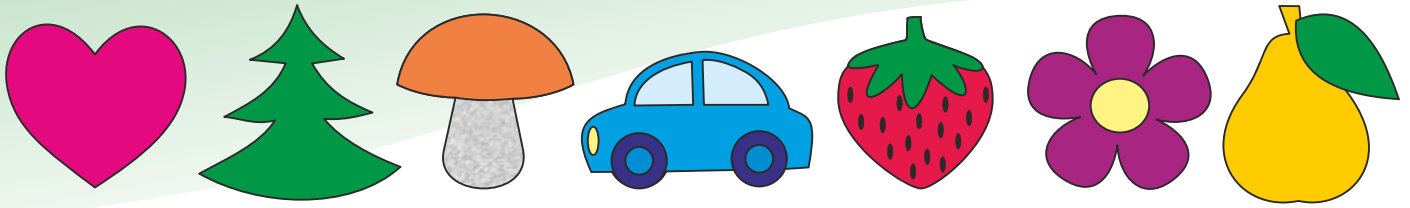

Што хутчэй намакае? Чаму?

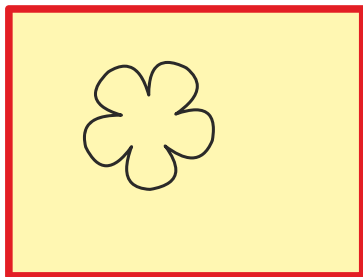
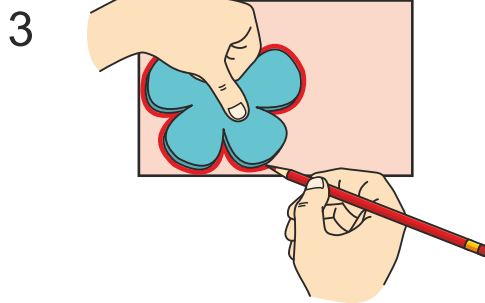
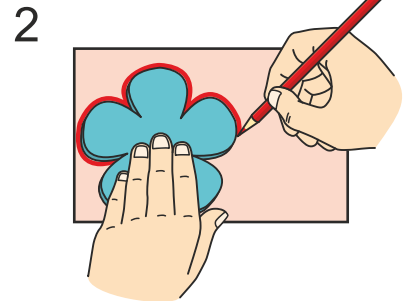
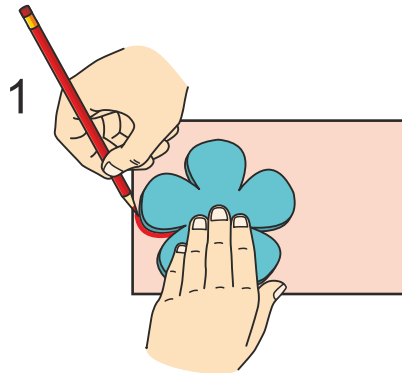
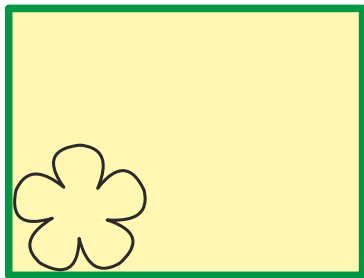

Праца з кардонам

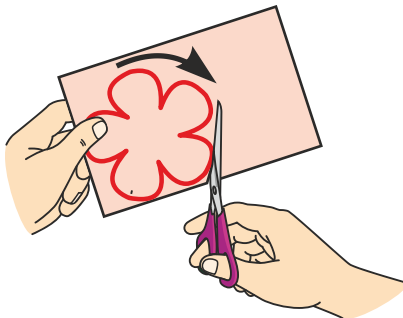
З кардону можна выразаць розныя фігуркі.

Вазьмі шаблон і пакладзі на адваротны бок ліста кардону. Шчыльна прыціскай шаблон, каб ён не ссунуўся. Размець фігурку па шаблоне (1—3).

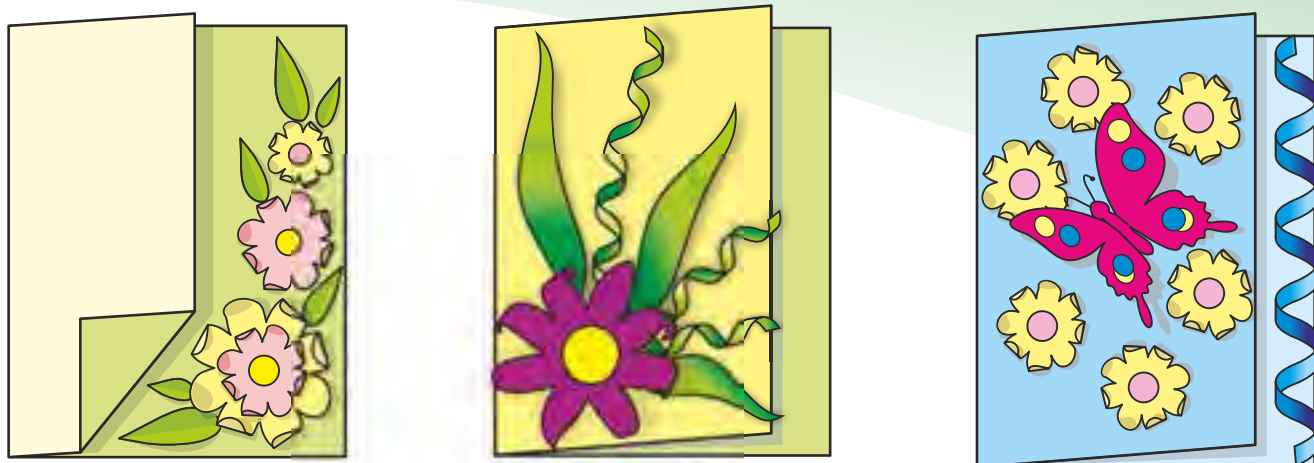

Выражы фігурку нажніцамі. Пры вырэзванні паварочвай ліст кардону, а не нажніцы. Упрыгож фігурку аплікацыяй. Такой фігуркай можна аздобіць падарунак.

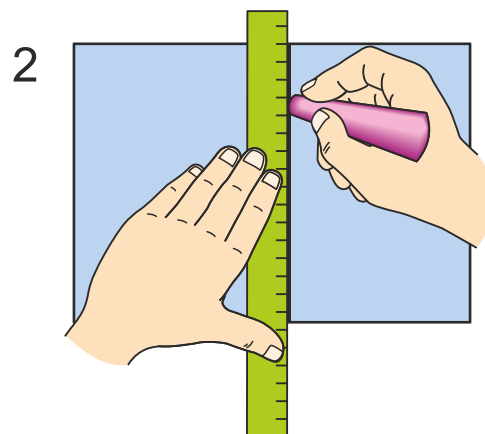
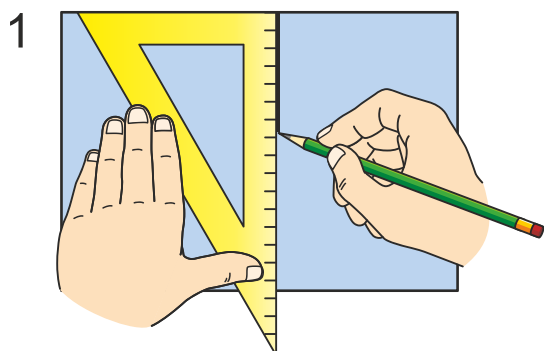
ПАШТОЎКА ДА СВЯТА

Такую паштоўку ты можаш зрабіць сам.

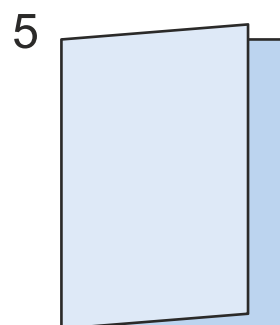
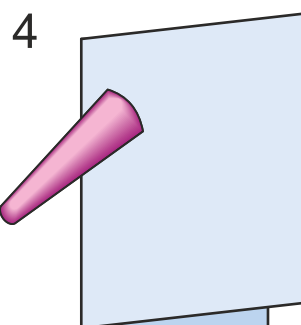
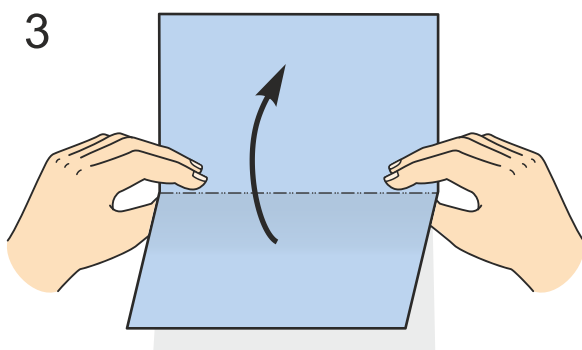

Падрыхтоўка асновы для паштоўкі

Вазьмі ліст тонкага кардону. Размець лінію згібу з дапамогай трохвугольніка і алоўка (1). Працісні лінію згібу (2).

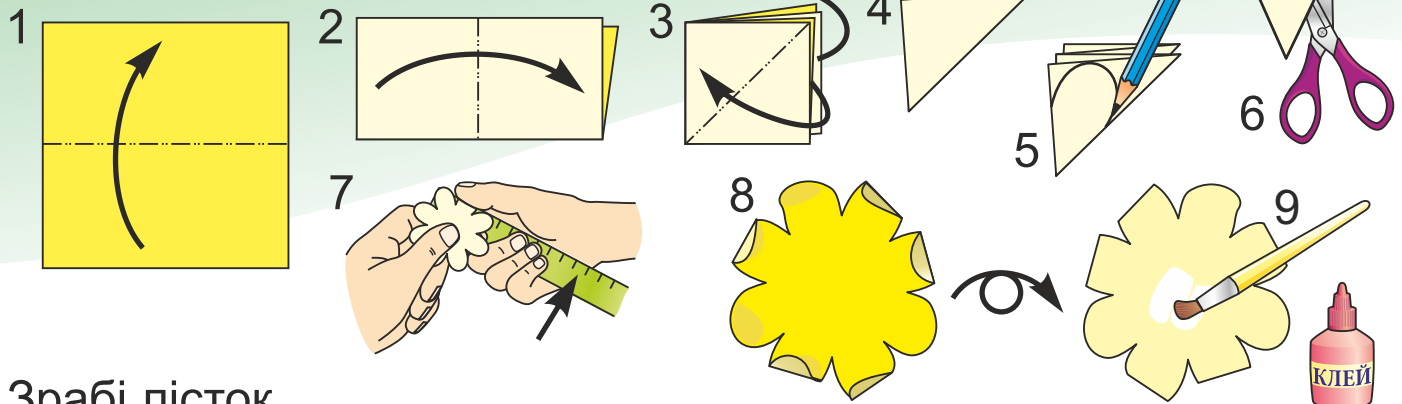

Сагни кардон (3). Прапрасуй згіб (4). Атрымалася аснова для паштоўкі (5).

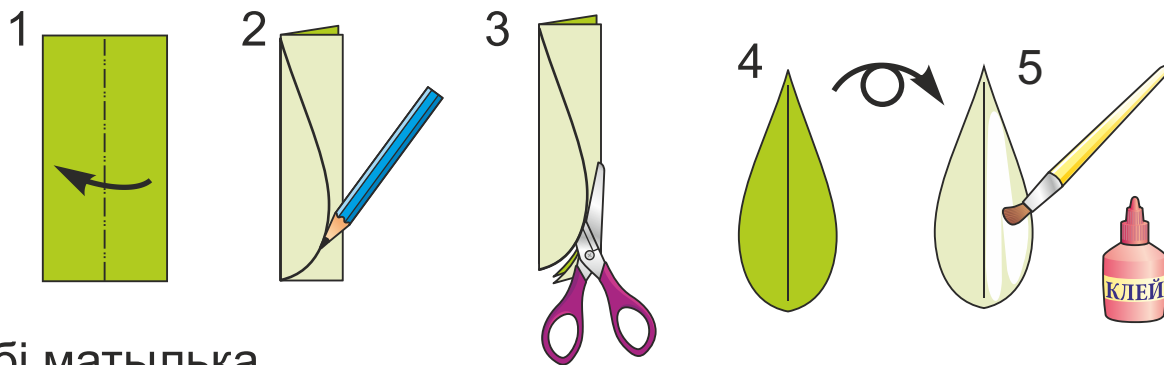

Упрыгажэнне паштоўкі

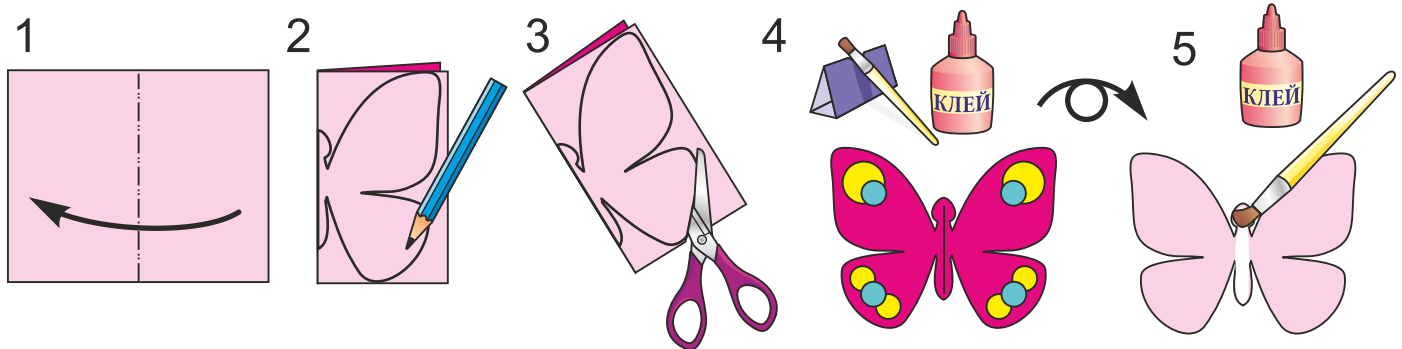
Зрабі кветку.

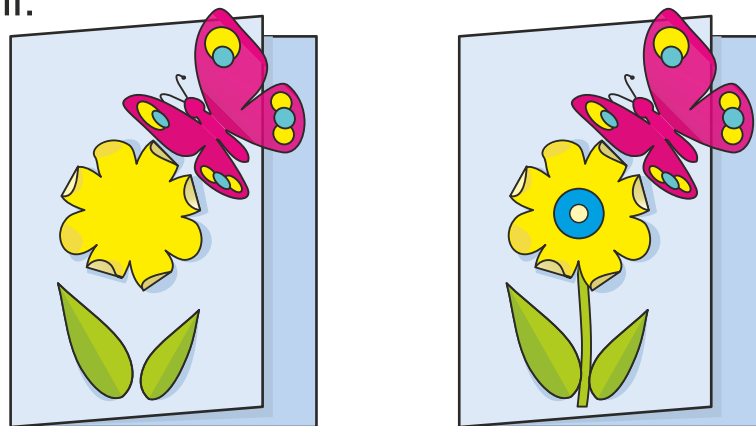
Зрабі лісток.

Зрабі матылька.

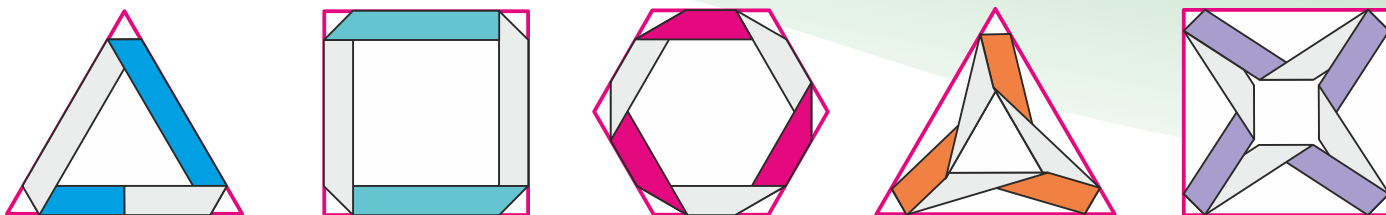

Наклей буйныя дэталі на паштоўку. Дадай дробныя дэталі.

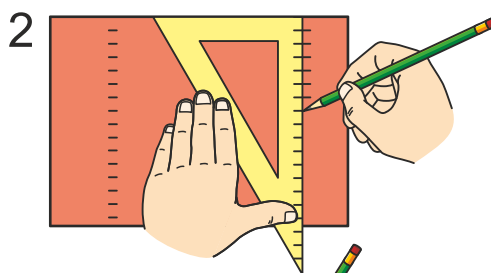
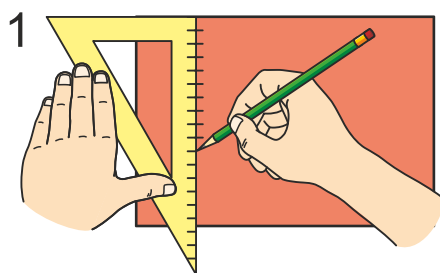

ДЗІВОСНЫЯ ПАЛОСКІ

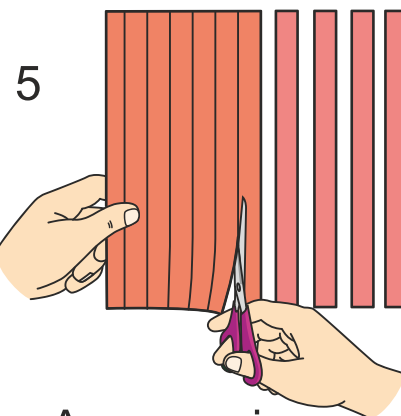
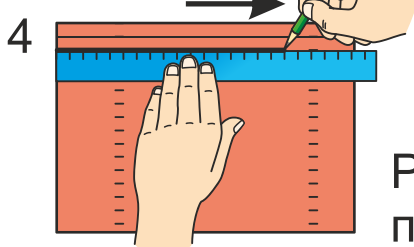
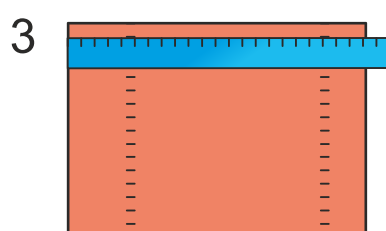
З прамых палосак можна скласці розныя фігуркі.

Падрыхтуй палоскі.

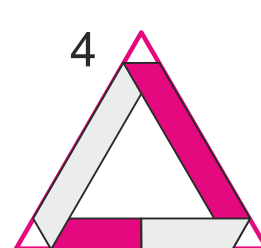
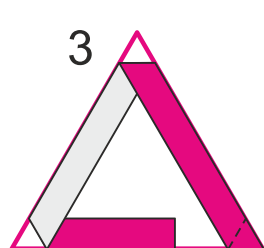
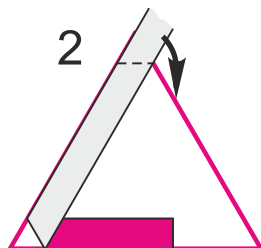
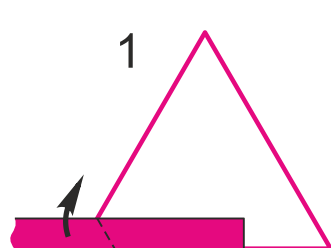

Размець аркуш паперы.

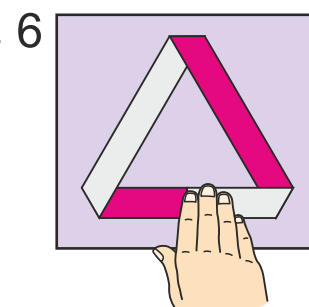
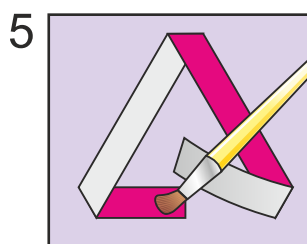

Разрэж. Атрымаліся палоскі.

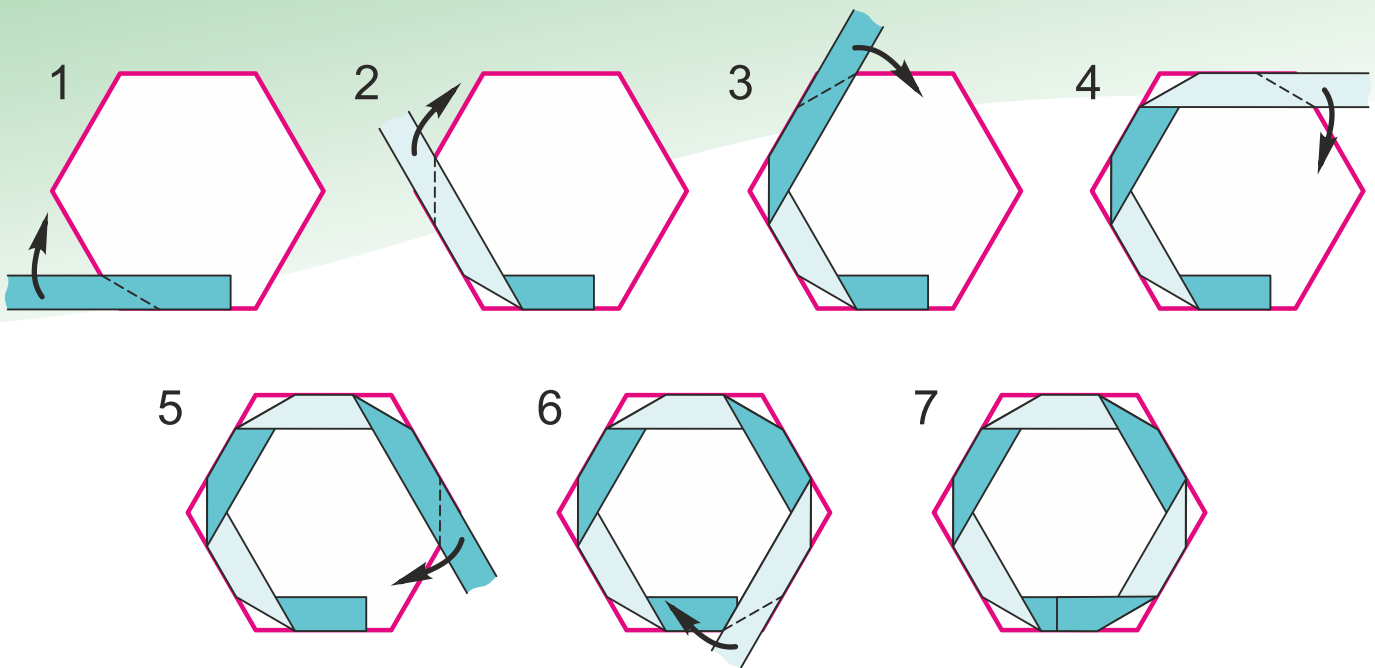
Складзі трохвугольнік.

Склеі канцы палоскі.

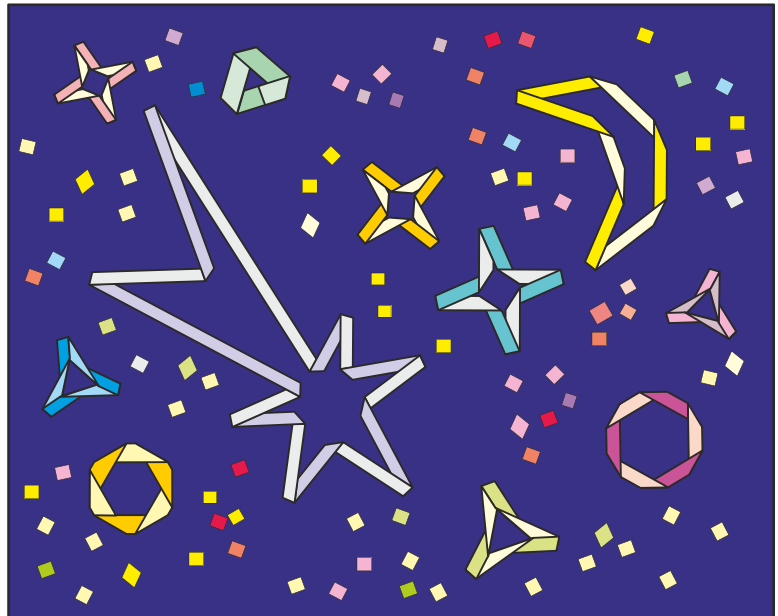
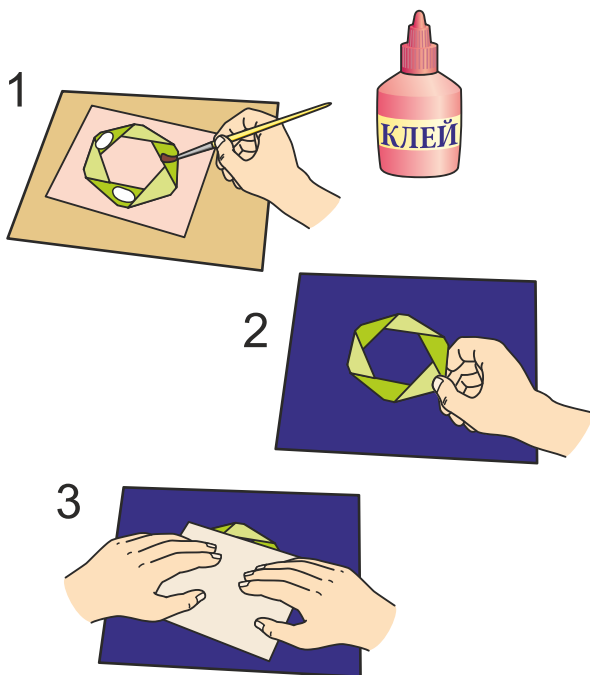
Складзі шасцівугольнік

Калі палоска кароткая, прыклей да яе другую.

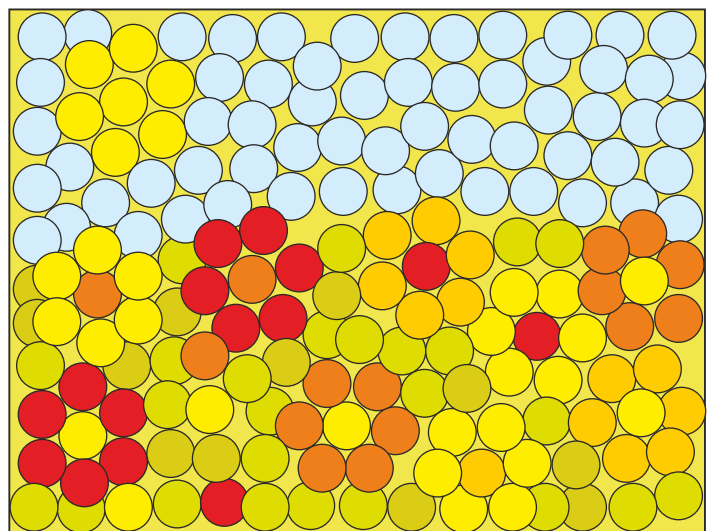
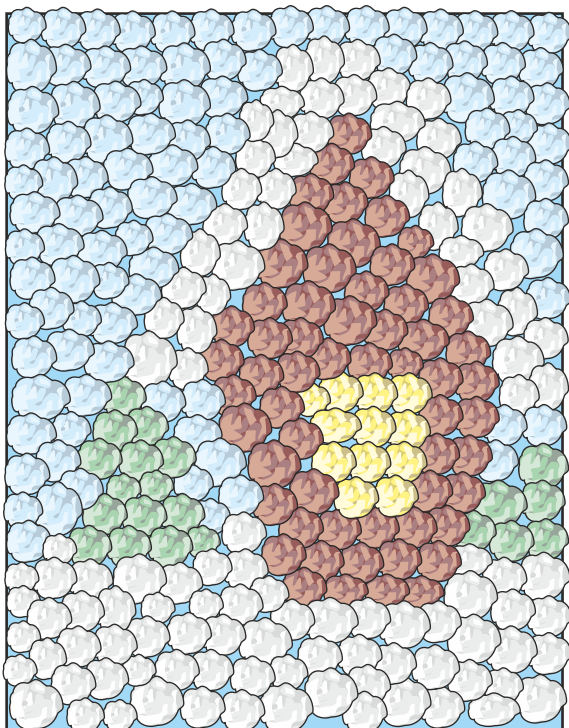
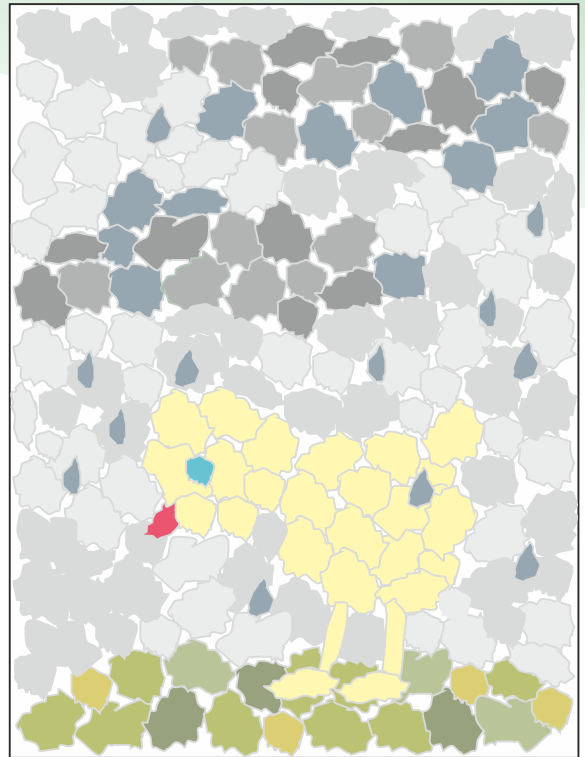
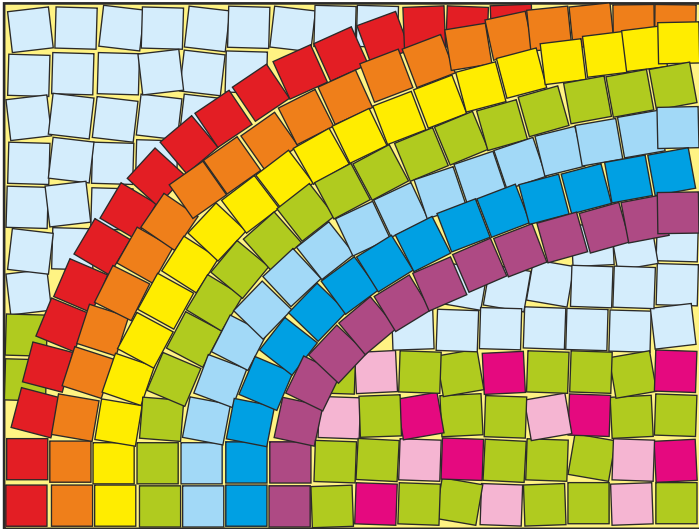
Ствары з сябрамі зорнае неба.

Папяровыя фігуркі наклеі на аснову.

Якія яшчэ фігуры можна скласці з палосак паперы?

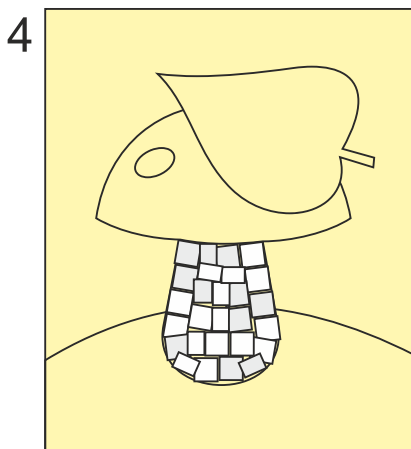
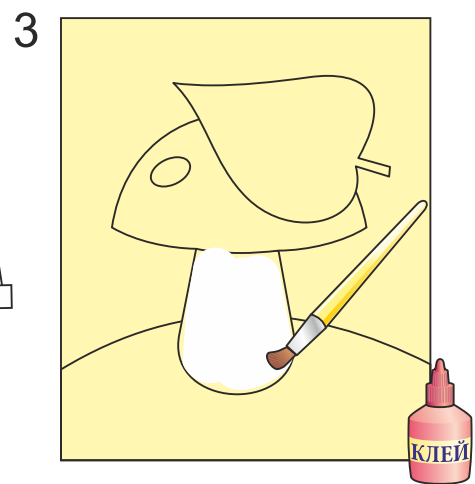
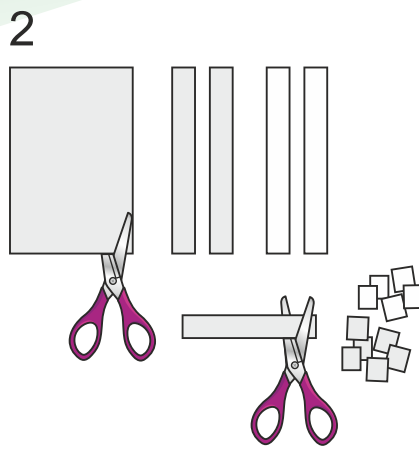
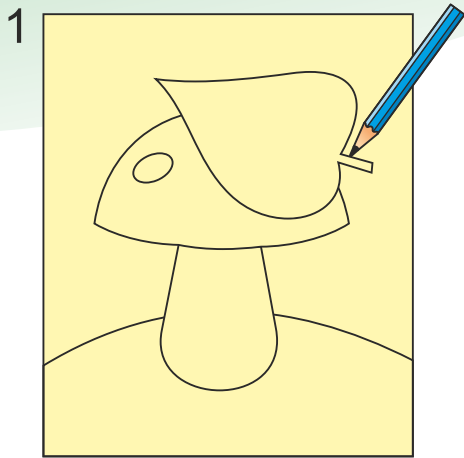
ПАПЯРОВАЯ МАЗАІКА

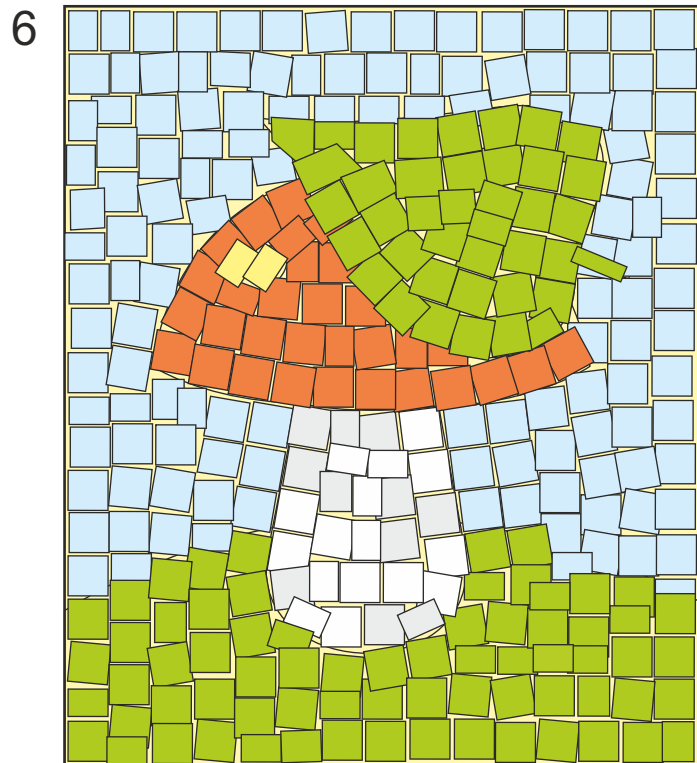
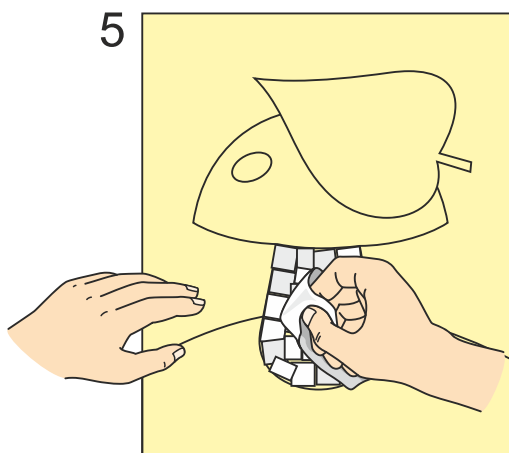
Якія колеры перадаюць радасць або сум, холад або цяпло? Чым адрозніваюцца прапанаваныя мазаікі? Як зрабіць дэталі для будучай мазаікі?

Папяровая мазаіка «Грыбок»

Выканай эскіз для мазаікі (1). Адрэж некалькі палосак. Нарэж палоскі на кавалачкі (2). Намаж клей на невялікую частку асновы (3).

Наклей кавалачкі паперы на аснову (4). Прамакні анучкай (5). Атрымалася мазаіка (6).

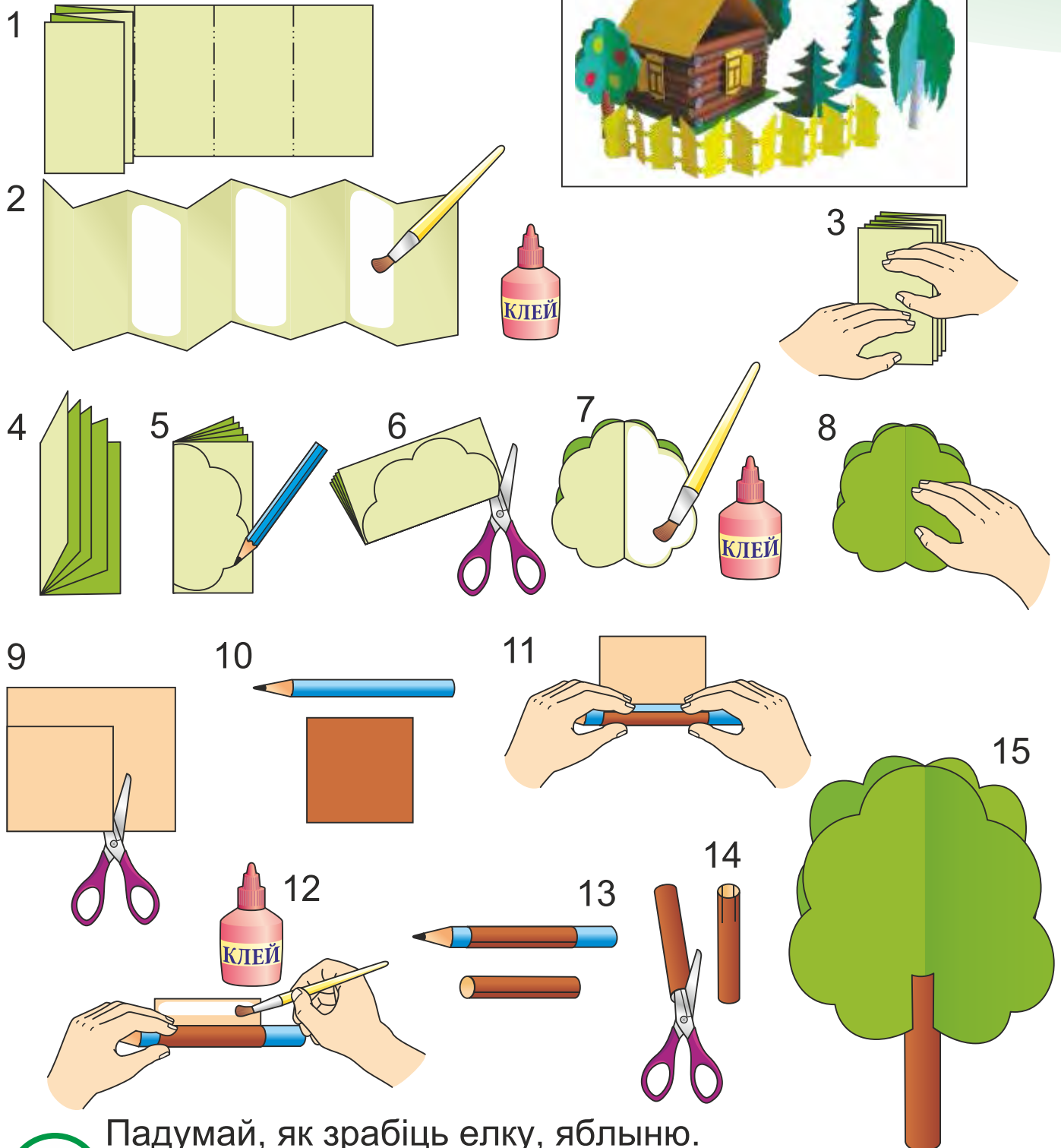

Раскажы, якія колеры ты выбраў. Чаму?

КАНСТРУЯВАННЕ З ПАПЕРЫ

З паперы можна стварыць цэлую краіну: дамы, дрэвы, машыны. Зрабі сельскую сядзібу.

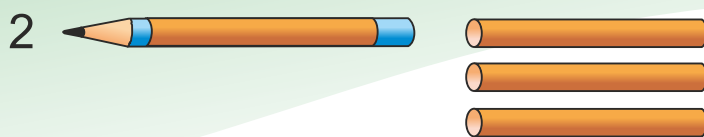
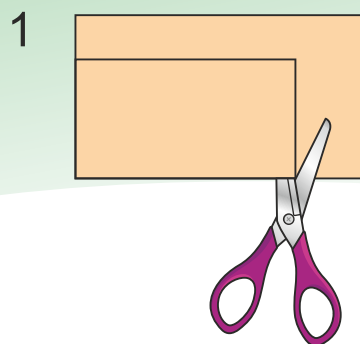
Зрабі дрэва.

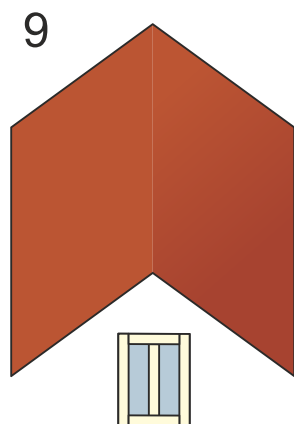
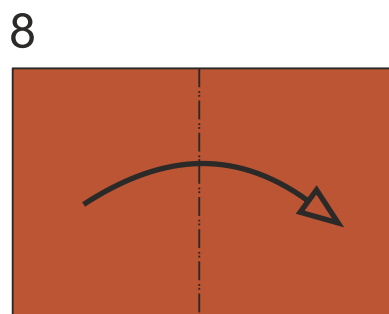
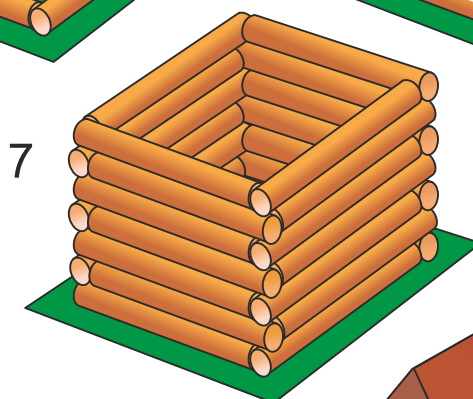
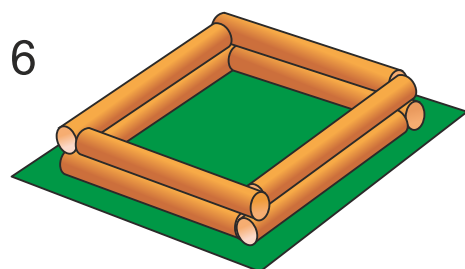
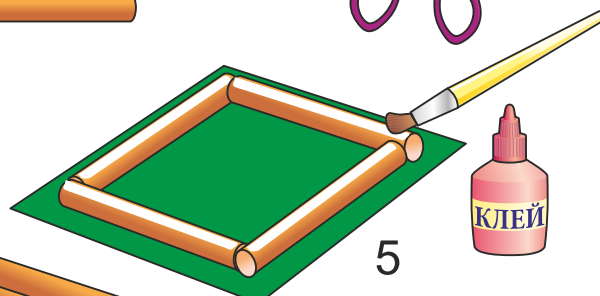
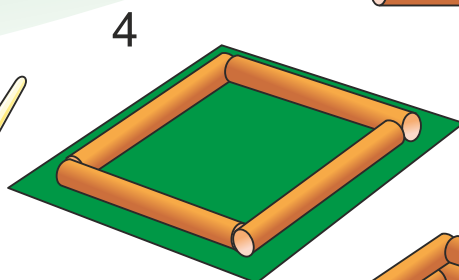
Падумай, як зрабіць елку, яблыню.

Зробі хатку (дамок).

Склей трубочкі з папери — гэта будуць бярвенцы для хаткі.

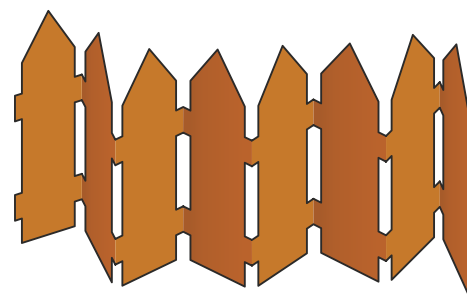
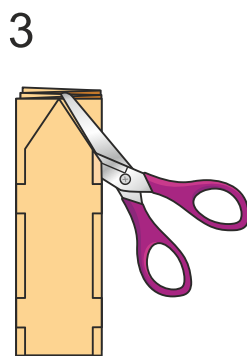
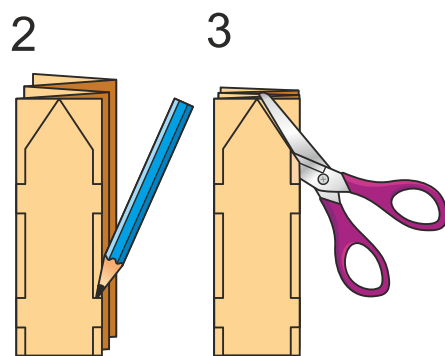
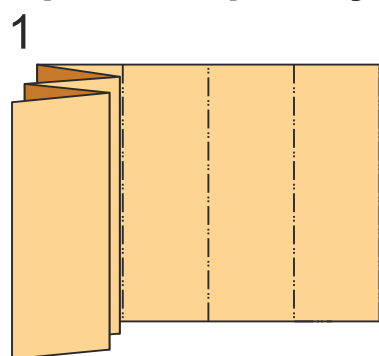

Збяры хатку.

Падрыхтуй дах, акенцы і наклеі на хатку.

Зробі агароджу.

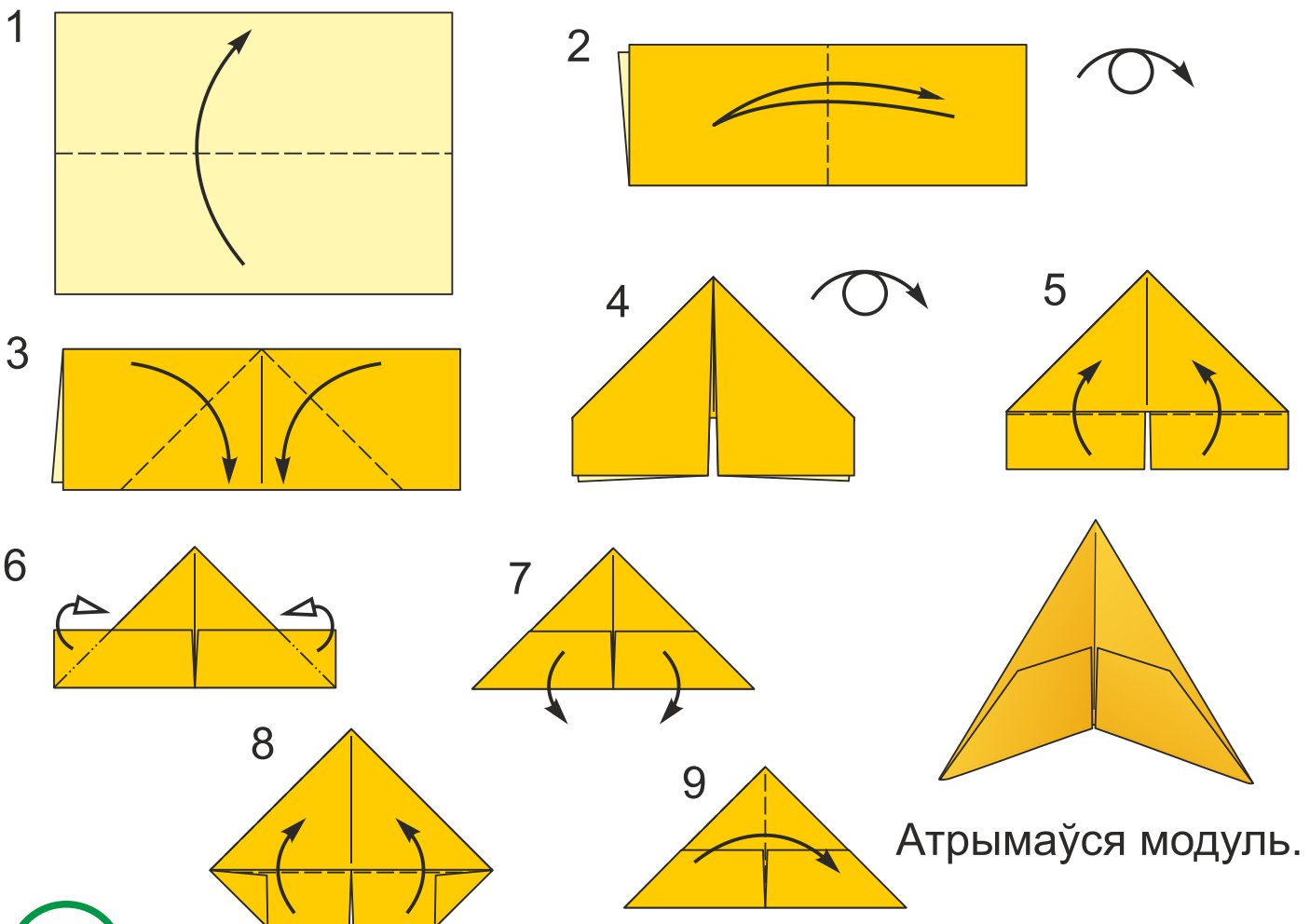
МОДУЛЬНАЕ АРЫГАМІ

Арыгамі — гэта складванне фігурак з паперы.

Такія розныя фігуркі збіраюць з аднолькавых дэталей — модуляў.

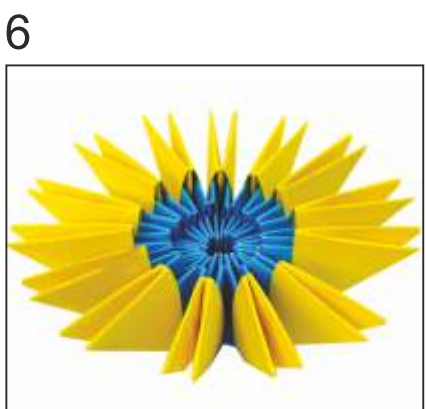
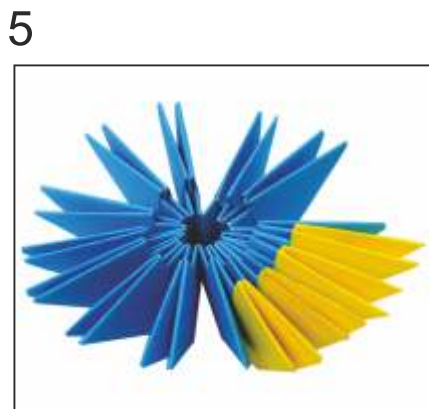
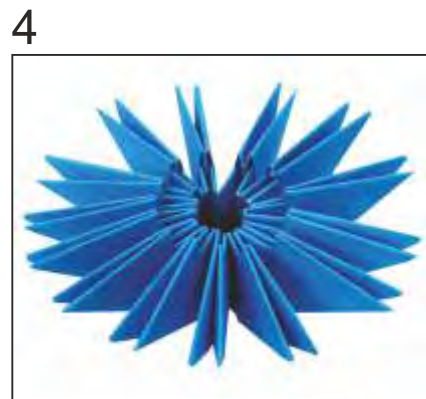
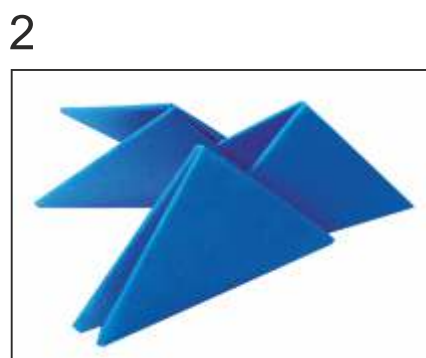
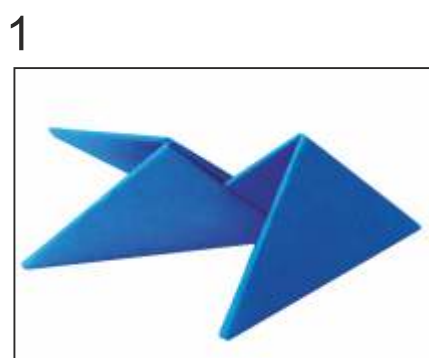
Складзі трохвугольны модуль.

Разгледзь модуль. У яго ёсць два ражкі і дзве кішэні.

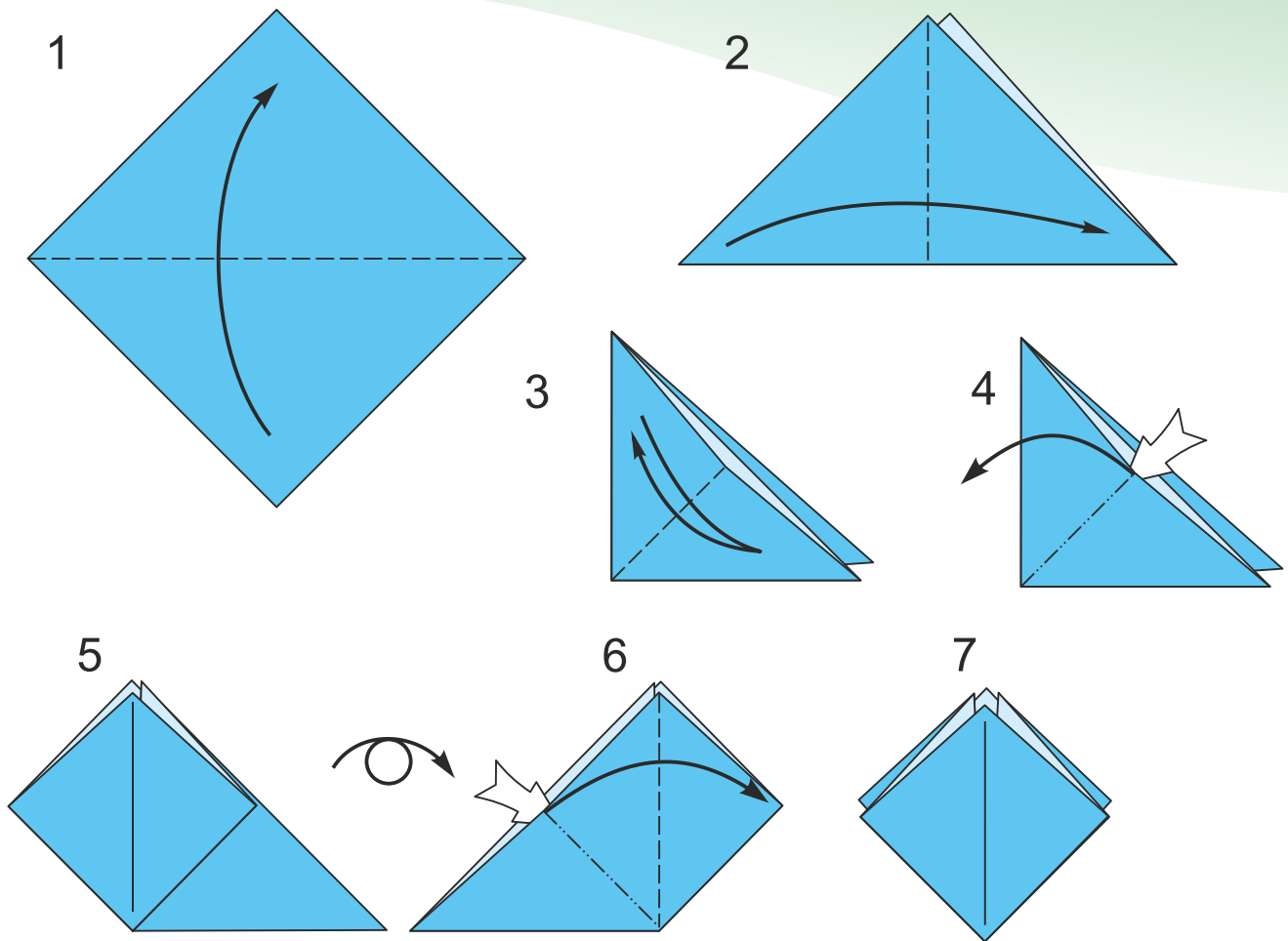

Зрабі з аднакласнікамі шмат рознакаляровых модуляў.
Збяры вазачку. Злучы модулі. Ражок аднаго модуля ўкладвай у кішэню другога.

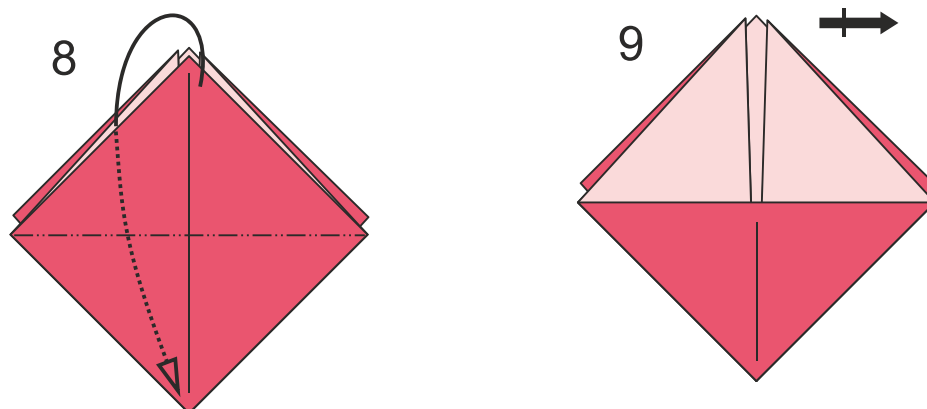

АРЫГАМІ «КАРДОНКА»

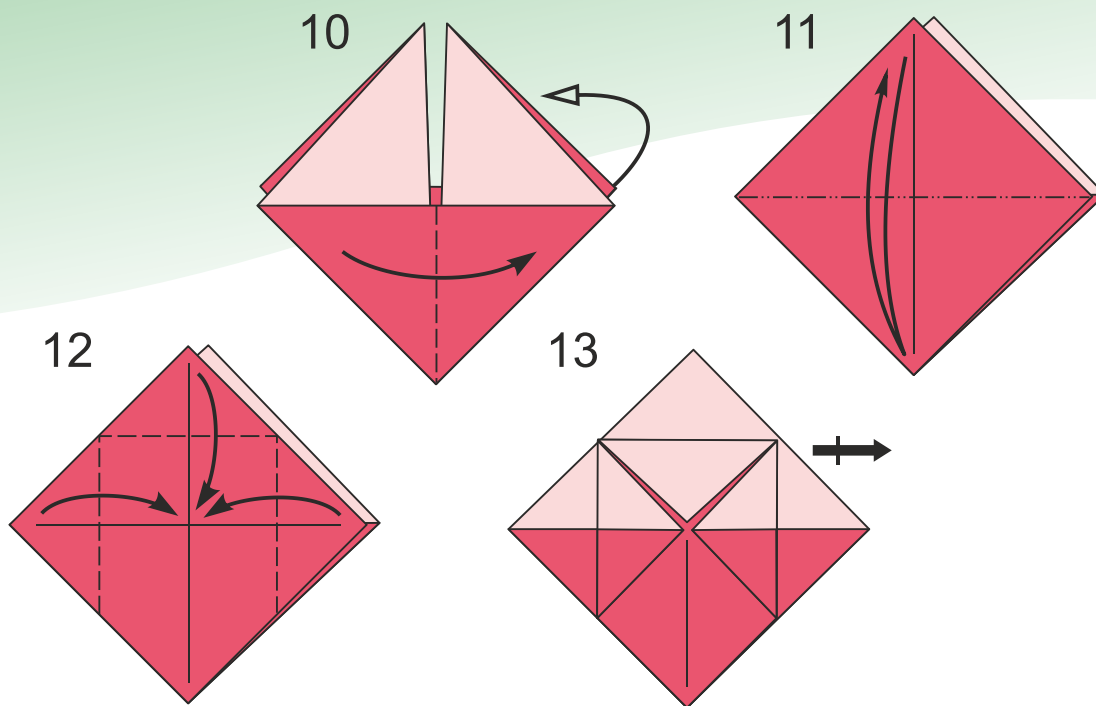
Складзі базавую форму «квадрат».

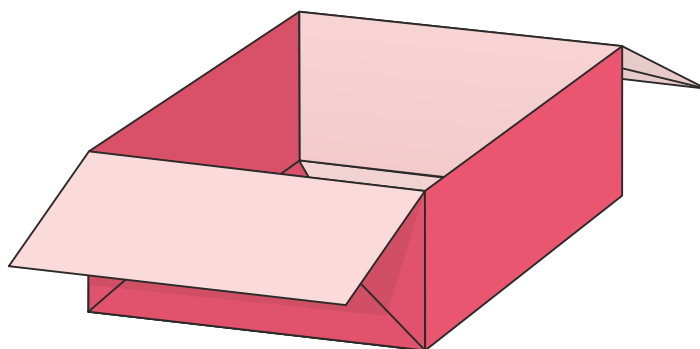
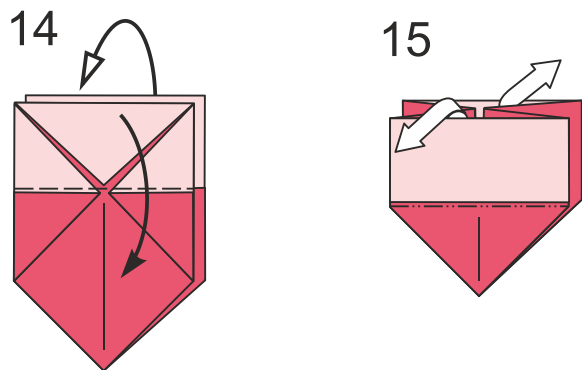
Атрымалася базавая форма для складвання кардонкі.

Паўтары дзеянні 8, 9.

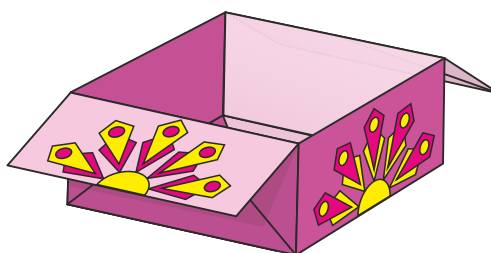
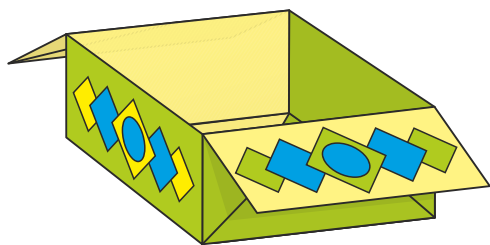

Паўтары дзеянні 11, 12, 13.

Атрымалася кардонка.

Атрыманую кардонку ўпрыгож аплікацыяй.

ТКАНИНЫ

Тканины бываюць розныя. Іх можна зрабіць з валокнаў раслін. З бавоўны (1) робяць баваўняныя тканіны. З ільну (2) — льняныя тканіны.

З тканіны шыюць розныя рэчы.

1

2

Параўнай паперу і тканіну.

Папера

Тканіна

Што рвецца лягчэй? Чаму?

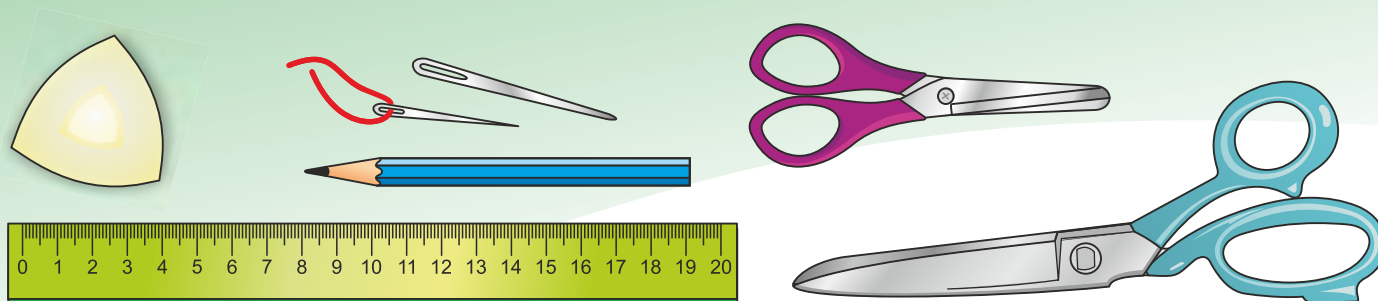
Што мякчэйшае? Чаму?

Што камячыцца менш? Чаму?

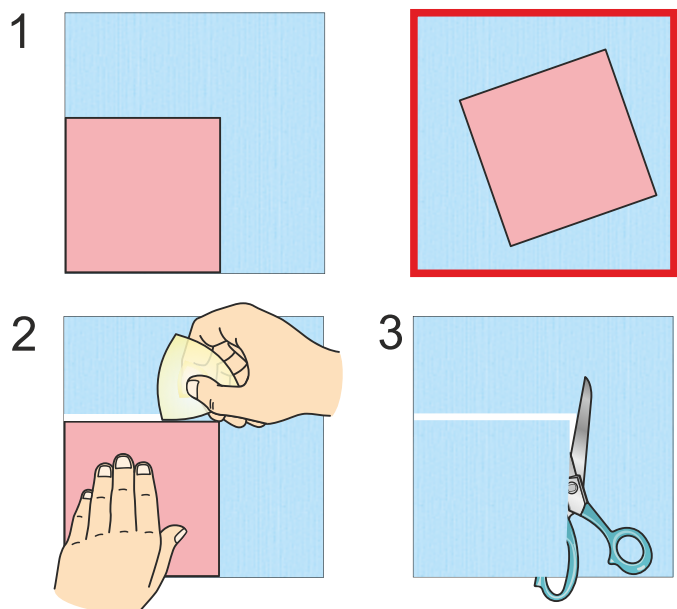

Інструменти для працы з тканінай

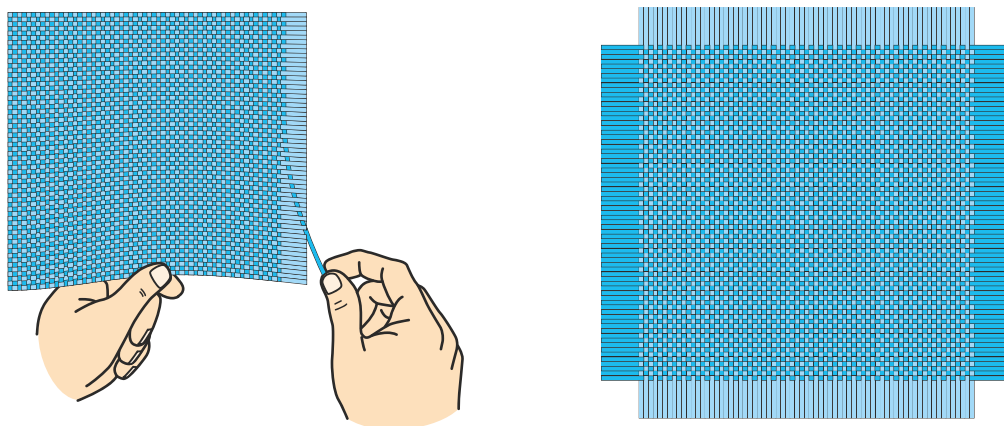

Раскраі сурвэтку.

Раскладзі тканіну на стале. Пакладзі лякала на тканіну. Размець тканіну па лякале крэйдай або алоўкам. Выкраі сурвэтку па лініі разметкі. Не падымай тканіну са стала.

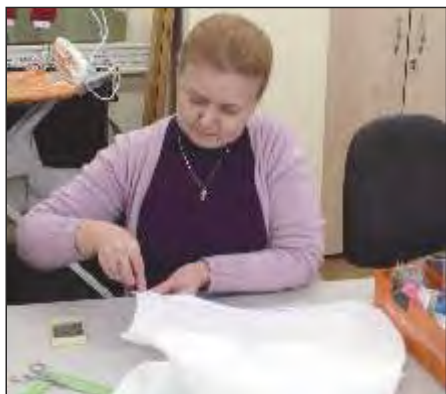

Зрабі махры па баках сурвэтку.

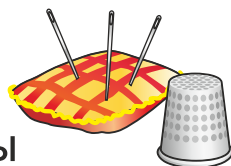
СУРВЭТКА

Вырабы з тканіны ствараюць людзі розных прафесій. Швачка сшывае дэталі з тканіны. Для працы ёй патрэбная і простая іголка, і швейная машына.

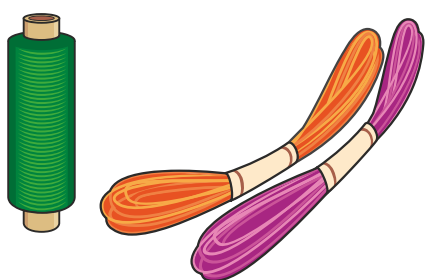

Выконвай правілы бяспекі.

Трымай іголки ў ігольніцы.
Не ўколвай іголки ў адзенне.
Не бяры іголки ў рот.
Шый толькі з напарсткам.

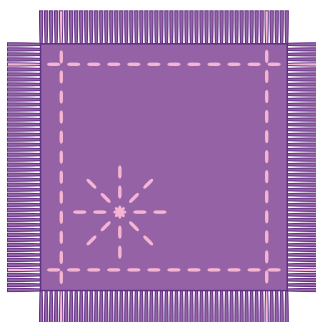
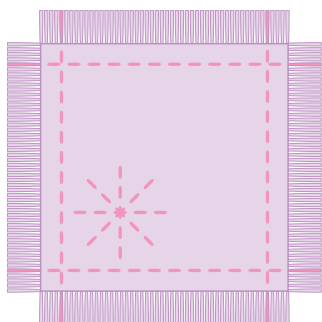

Не пакідай на вучэбным месцы іголку без ніткі.
Да працы і пасля яе правярай колькасць іголак.

Для шыцця і вышывання выкарыстоўваюць розныя ніткі.

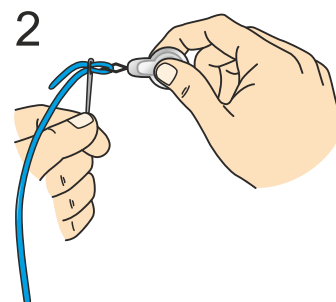
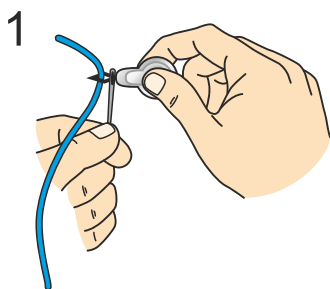
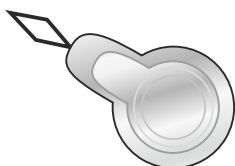
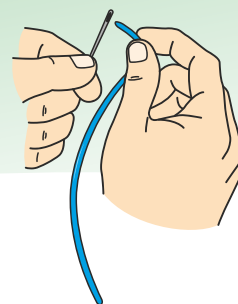
Выберы для вышывання ніткі такога колеру, каб вышыўка была бачная. На якім малюнку правільна падабраны ніткі?

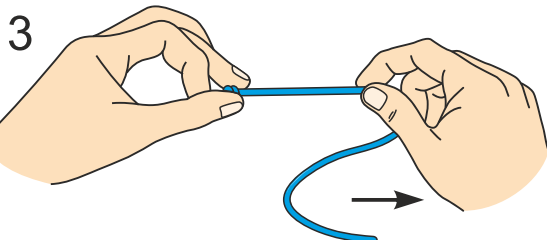
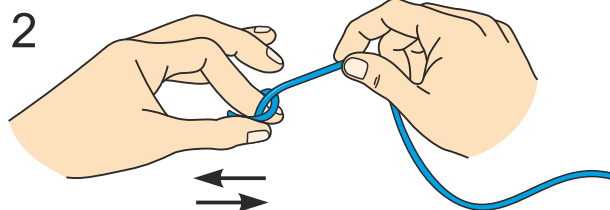
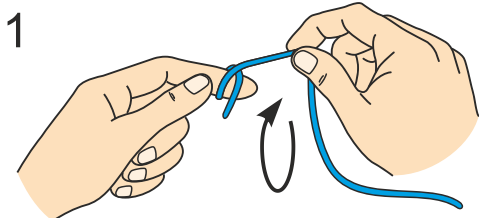

Адмерай даўжыню ніткі.

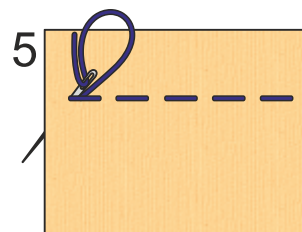
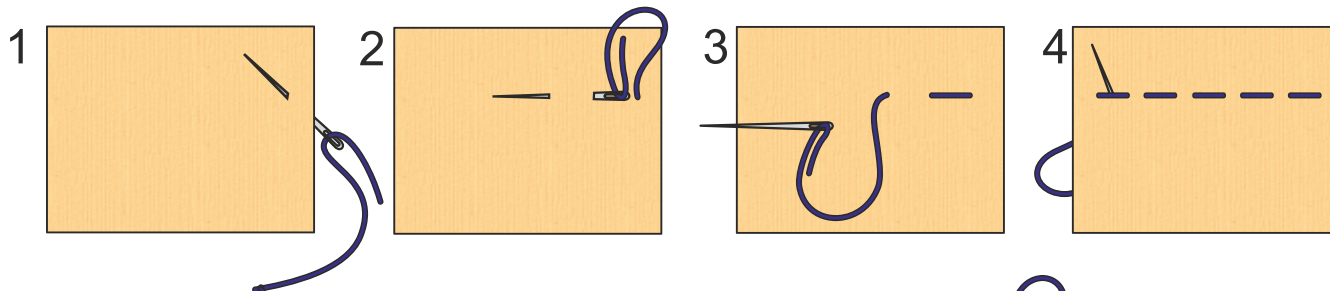
Уцягни нітку ў іголку.
Табе дапаможа ніткаўцяг-
вальнік.

Завяжы вузельчык на канцы ніткі.

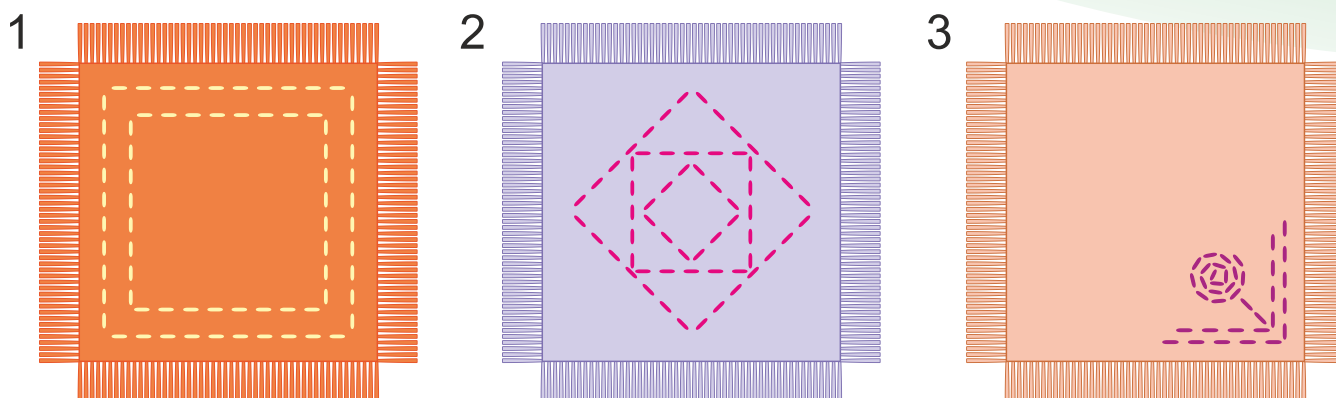
Шво «ўперад іголку»

Прашый шво «ўперад іголку».
Замацуй нітку на тканіне.

Рознакаляровыя ўзоры

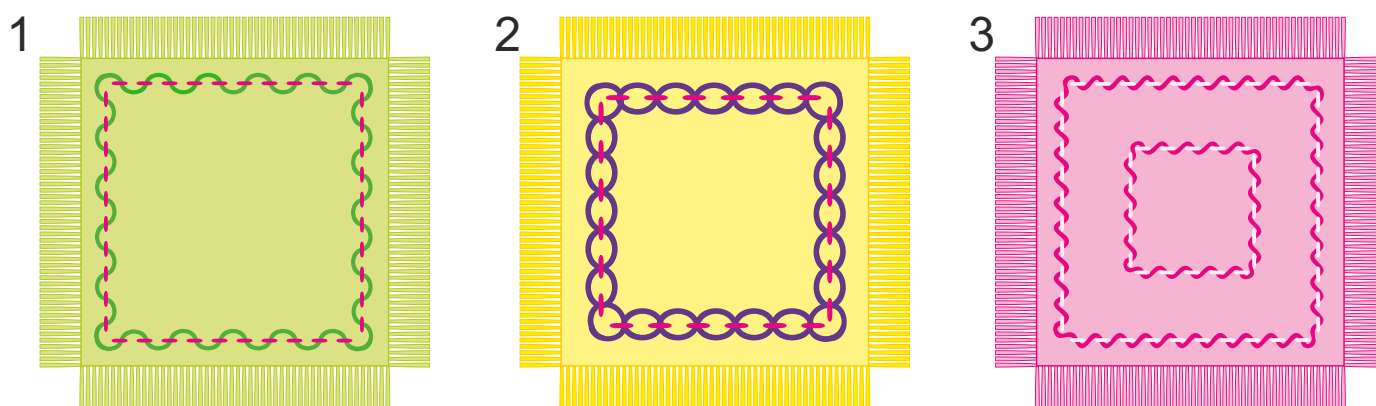
На тканіне вышываюць розныя ўзоры. Вышыўка можа рабіцца ўздоўж чатырох бакоў (1). Узорам можна ўпрыгожыць цэнтр сурвэткі (2). Узор можна вышыць у ражку (3).

Узорам уздоўж двух бакоў ўпрыгожваюць ручнікі.

Ператварэнне шва «ўперад іголку»

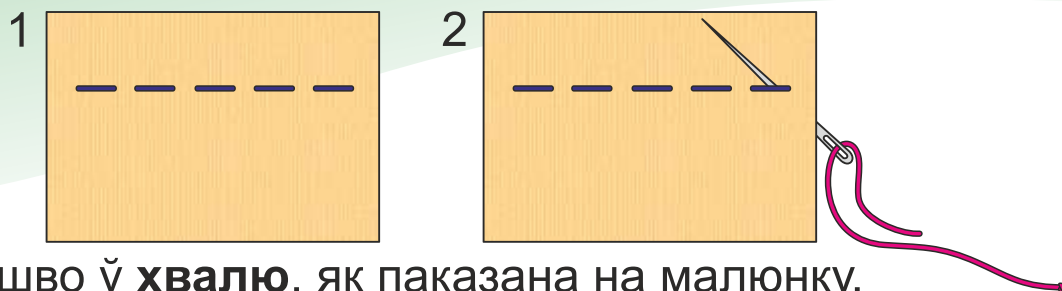

Можна ператварыць шво «ўперад іголку» ў хвалю (1), ланцужок (2), шнурочак (3).

Выберы нітку для ўзору на сурвэтцы.

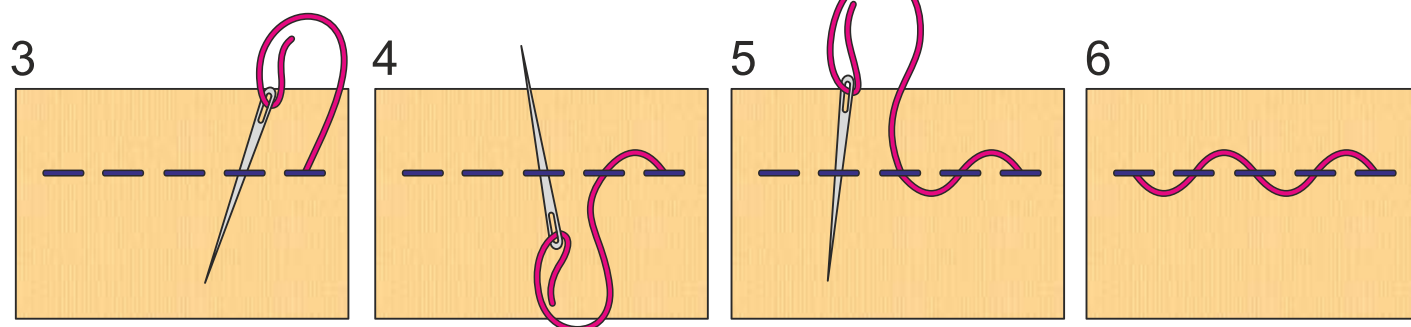
Адмерай даўжыню ніткі і ўцягни нітку ў іголку.

Замацуй нітку на тканіне каля шва «ўперад іголку».

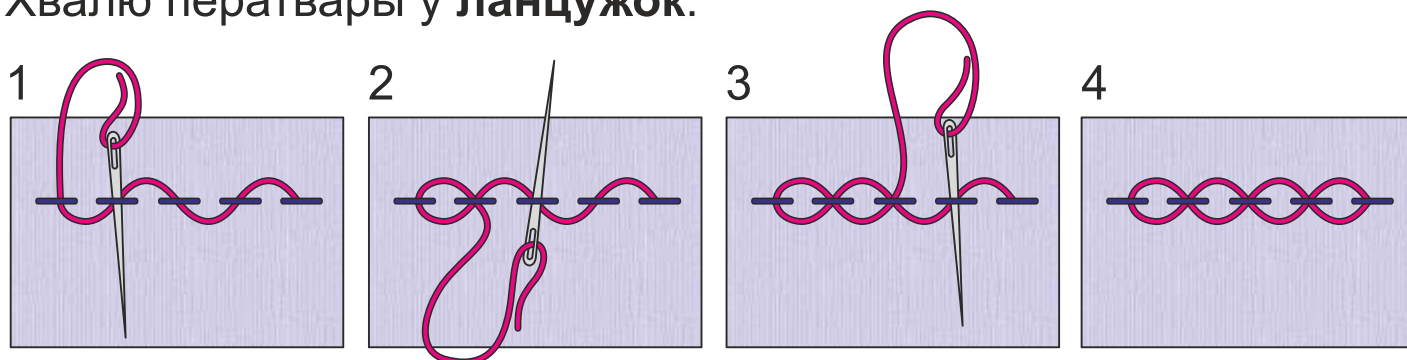

Ператвары шво ў **хвалю**, як паказана на малюнку.

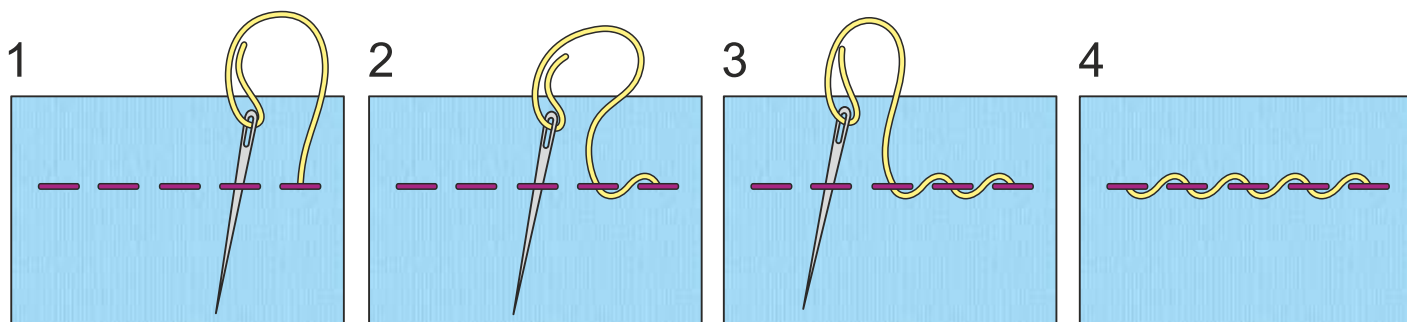
Тканіну не праколвай.

Хвалю ператвары ў **ланцужок**.

Шво «ўперад іголку» ператвары ў **шнурочак**.

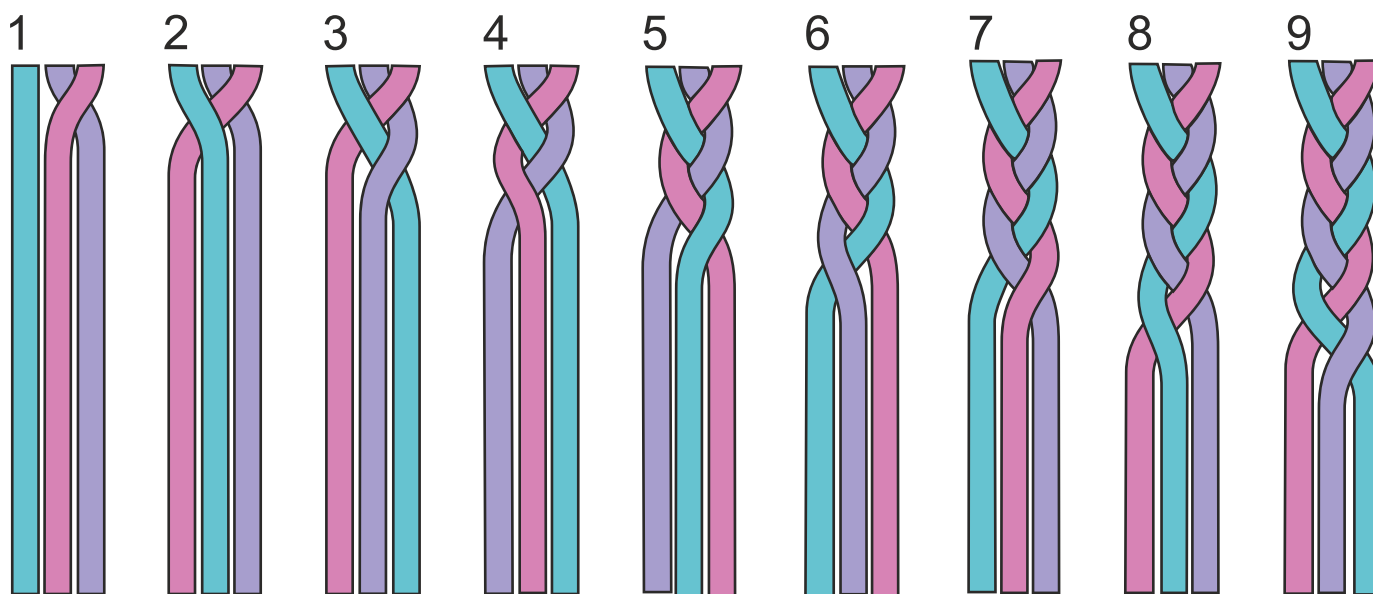
Чым шнурочак адрозніваецца ад хвалі?

ПЛЯЦЕННЕ 3 НІТАК

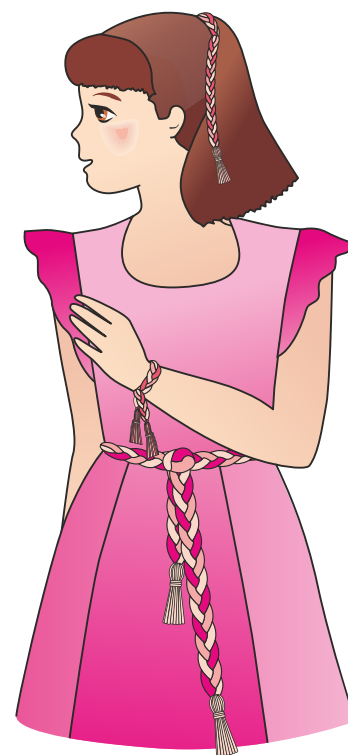
Такія вырабы майстрыхі плятуць са звычайных нітак.

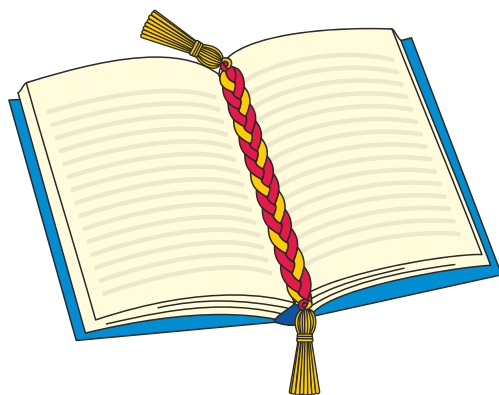
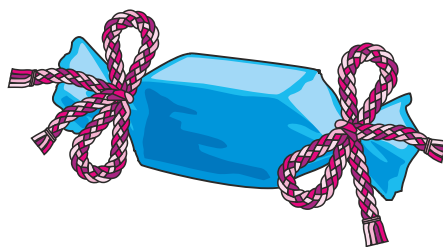
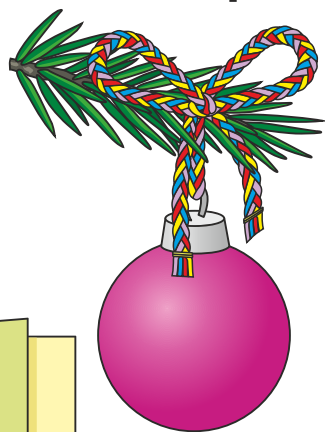
Для працы можна ўзяць ніткі рознага колеру.
Спляці коску з трох пасмаў.

Завяжи вузельчыкам ніз коскі.
Ты ўжо ўмееш рабіць кутасік з нітак.
Упрыгож коску кутасікам.

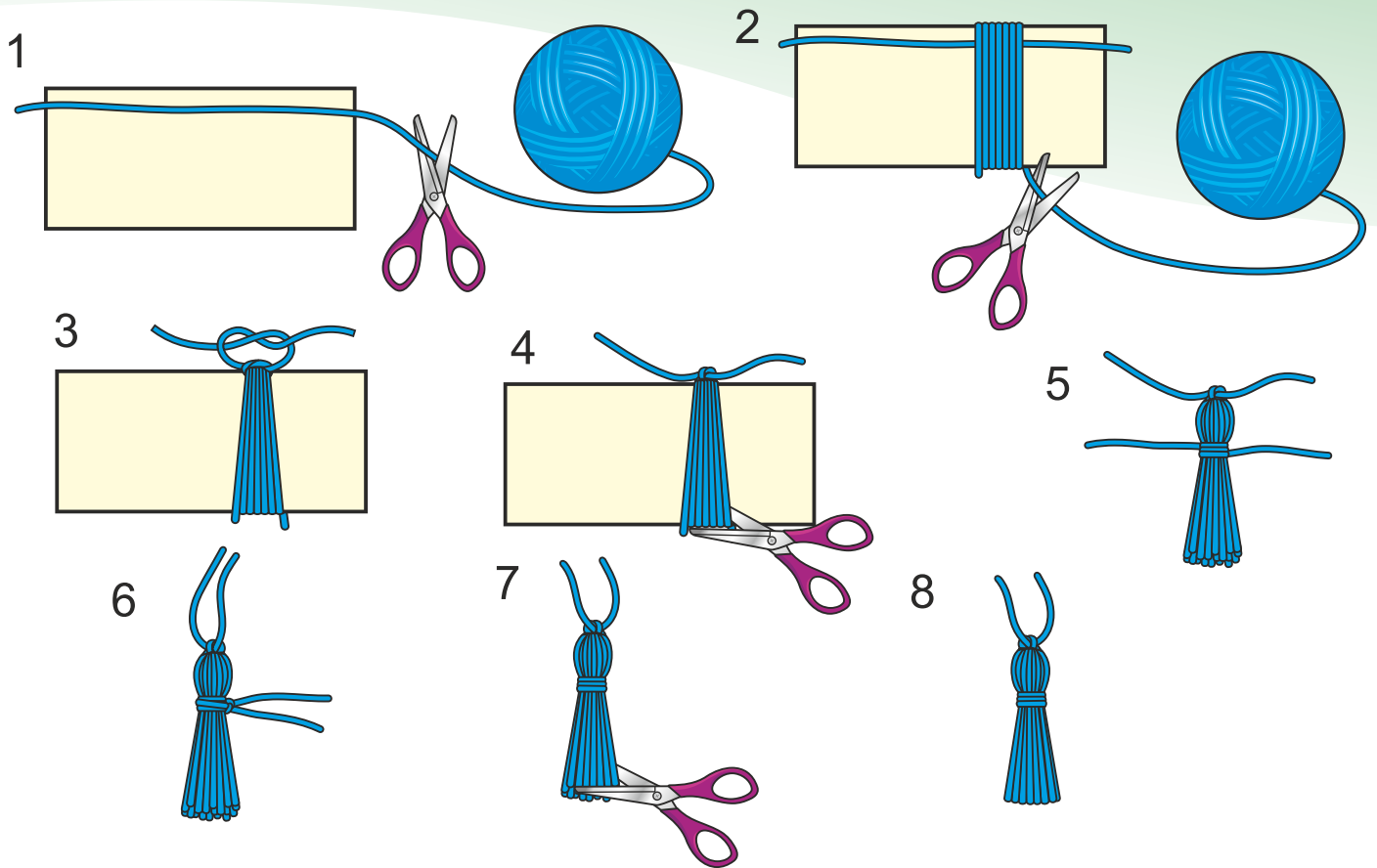
Варыянты выкарыстання коскі

Прыдумай свае варыянты выкарыстання
коскі.

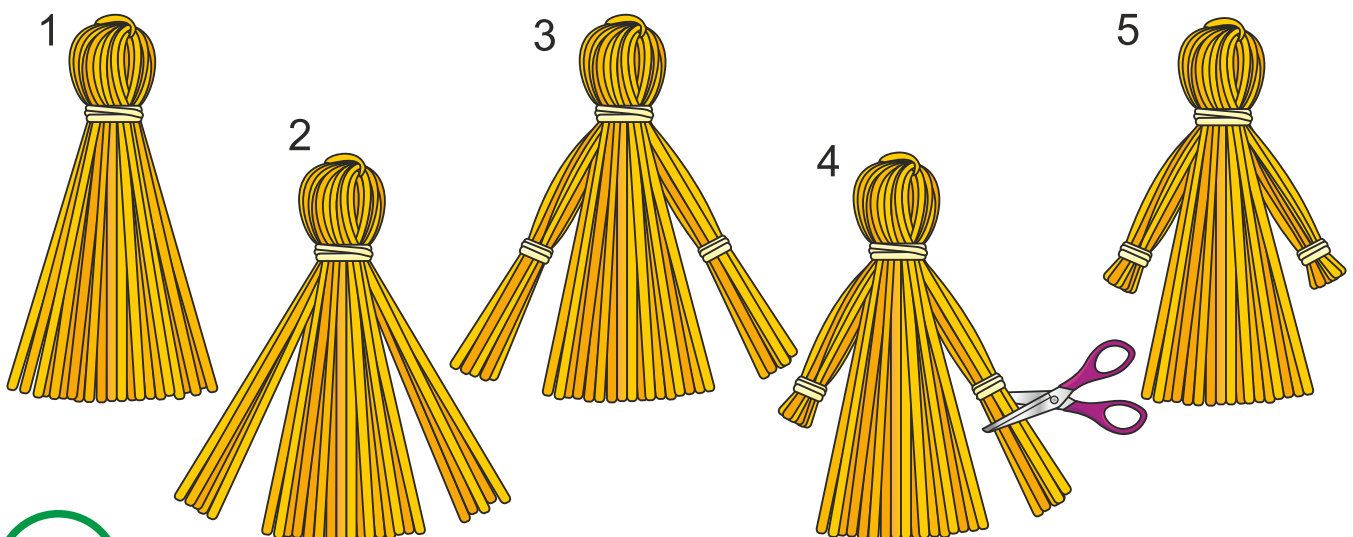
ПЕРАТВАРЭННЕ КУТАСІКА

Успомні і раскажы, як робіцца кутасік.

Ператварэнне кутасіка ў ляльку

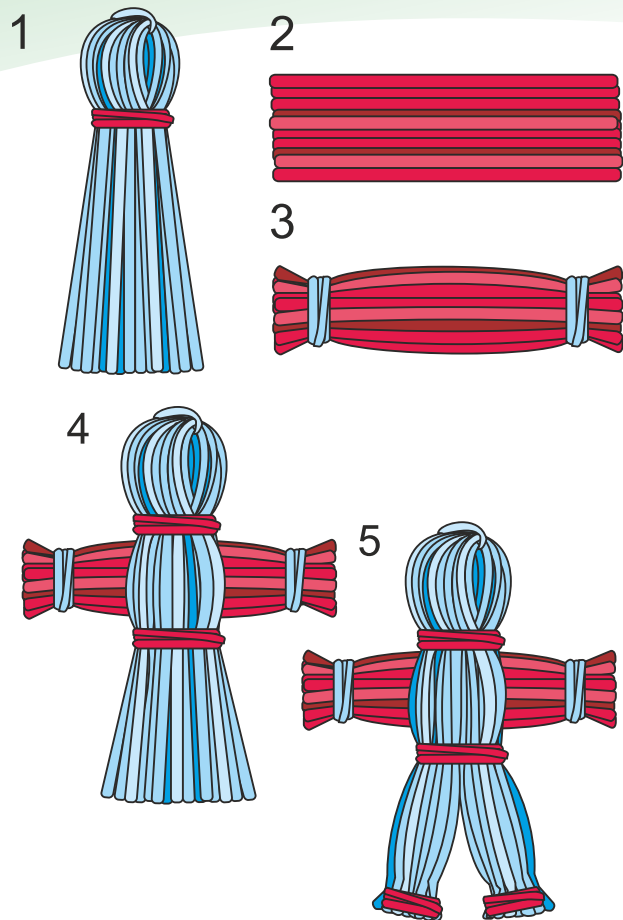
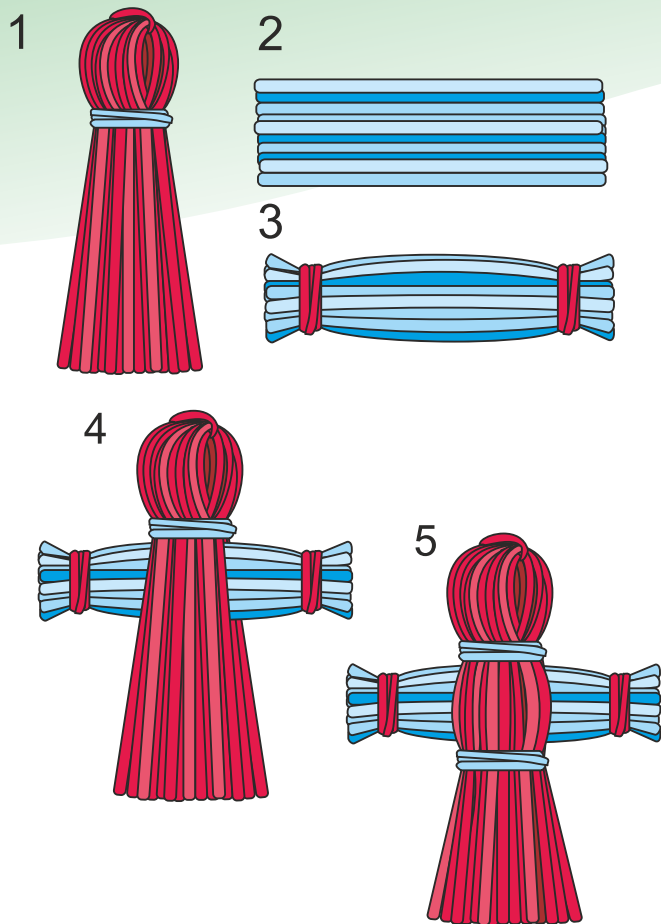
Зрабі кутасік (1). Аددзялі пасмы для стварэння рук (2).
Перавяжы іх (3). Падрэж на патрэбную даўжыню (4).
Атрымалася лялька (5).

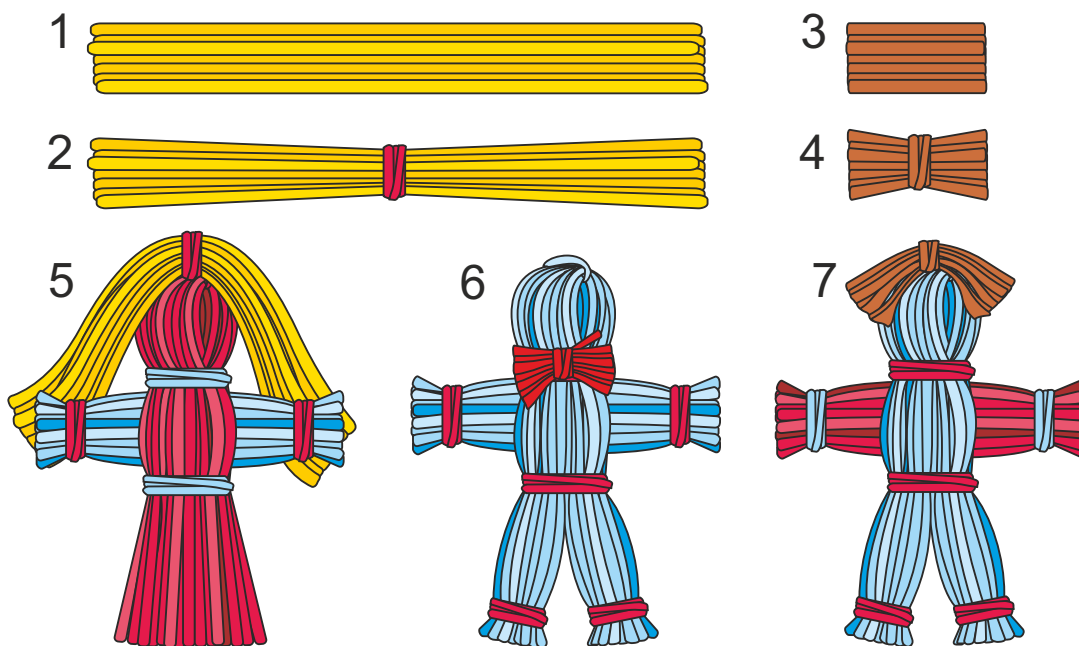
Фігуркі лялек

Зрабі ляльку-дзяўчынку.

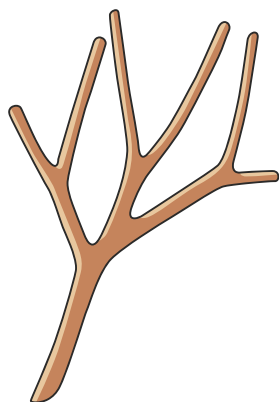
Зрабі ляльку-хлопчыка.

Аформі лялькі.

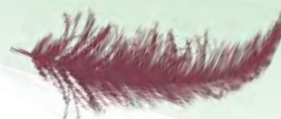
КАНСТРУЯВАННЕ З ПРЫРОДНЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ

Галінкі дрэў

Суквецце
лопуху

Пяро

Кара

Жалуды

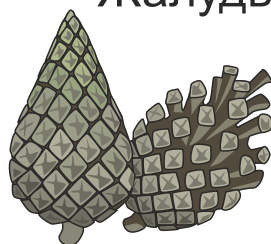
Лясны арэх

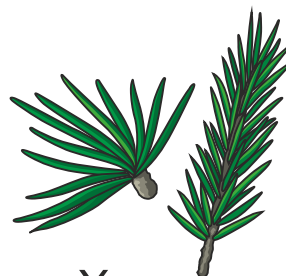
Грэцкі арэх

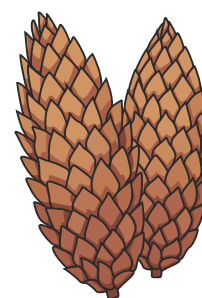
Каштан

Сасновыя шышкі

Хвоя
(ігліца)

Яловыя шышкі

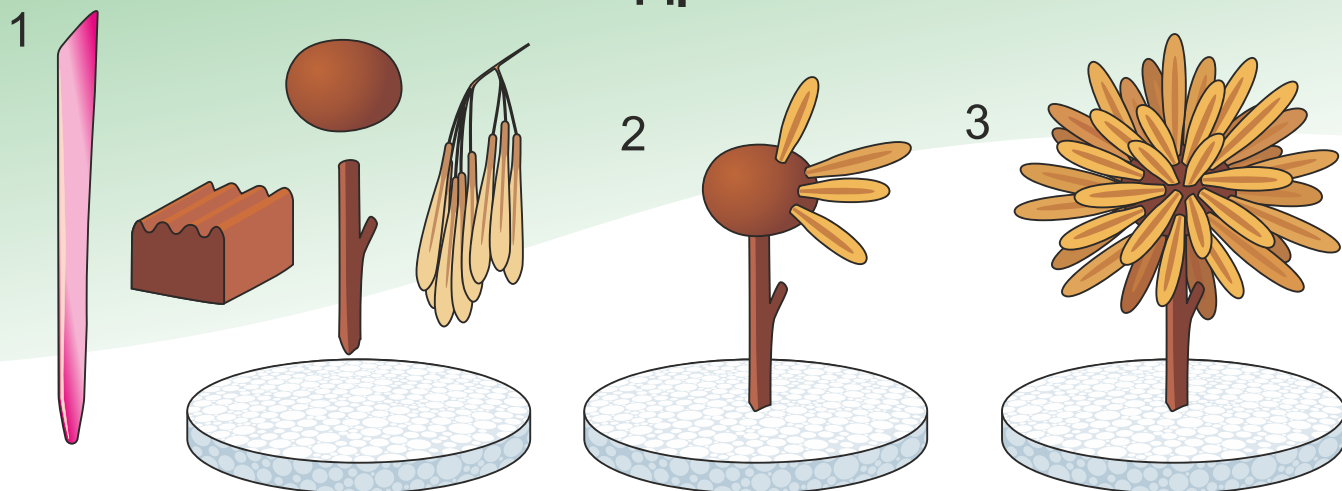
Што можна зрабіць з арэхаў?
каштана? суквеццяў лопуху?

Работнікі лесу

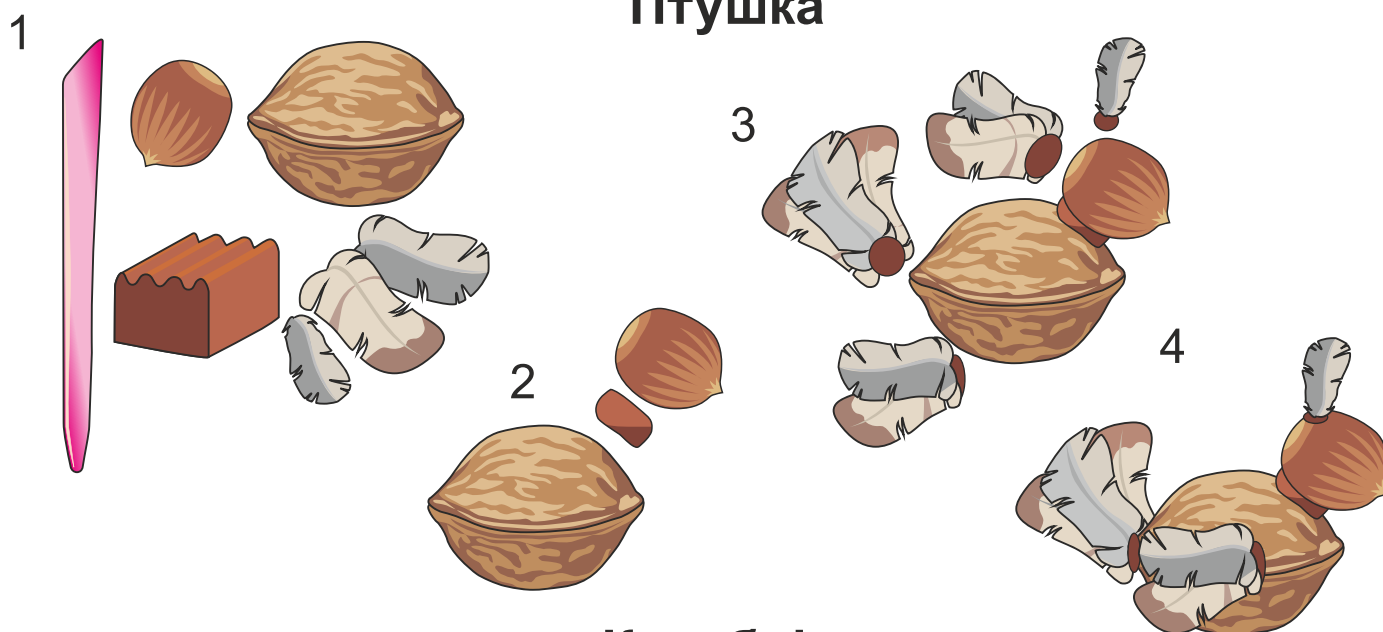
Ляснік саджае і ахоўвае лес. Ад яго
працы залежыць здароўе лесу.
Егер на працягу года дапамагае звярам
і птушкам.

Дрэва

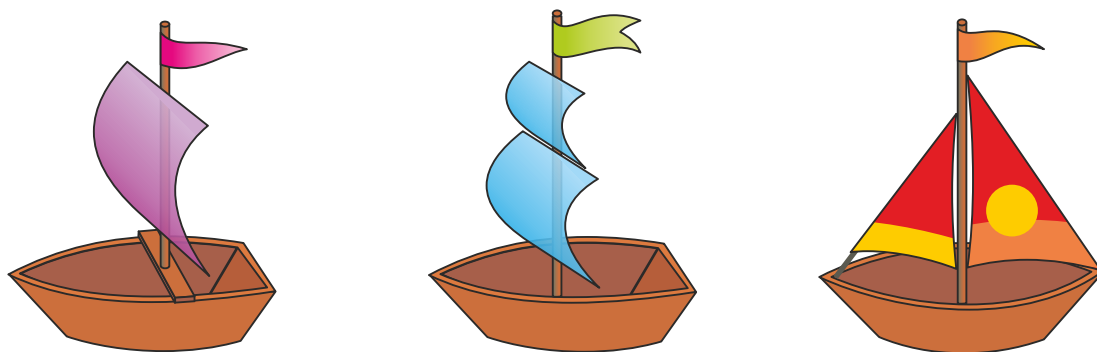

Птушка

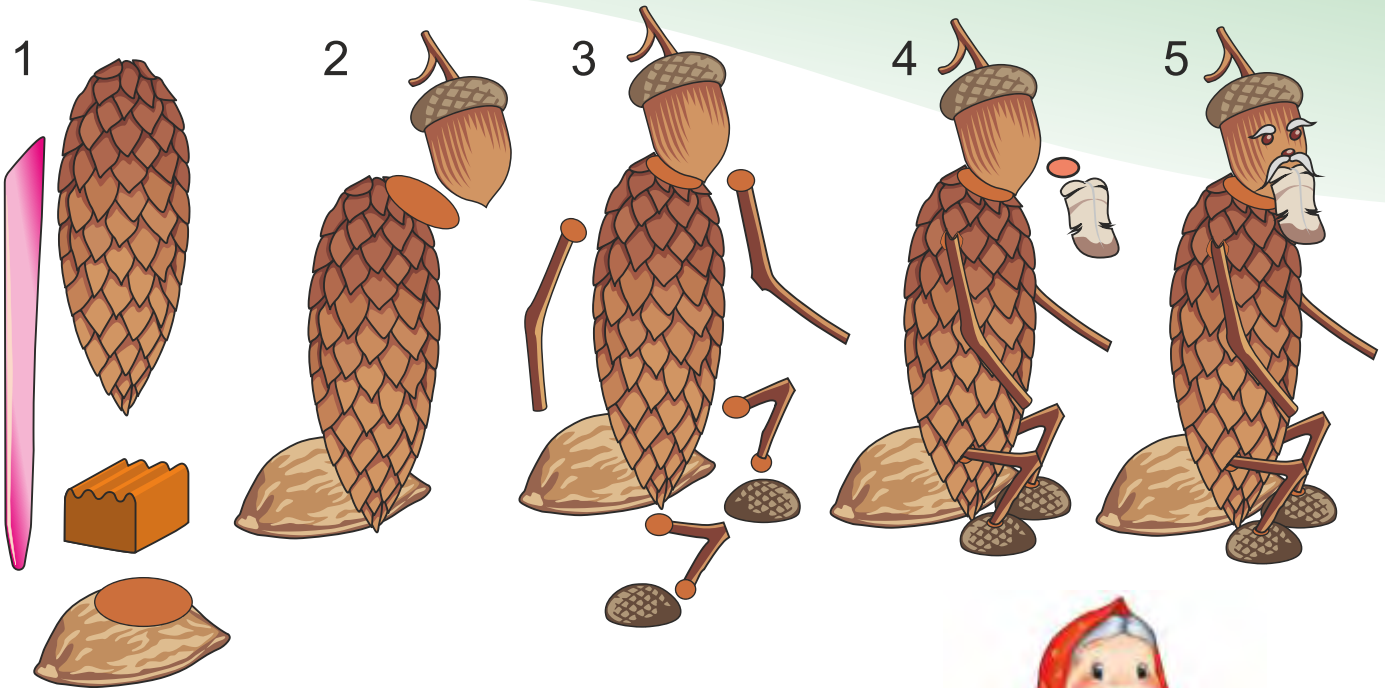
Караблік

З якіх прыродных матэрыялаў можна зрабіць караблік? З чаго можна вырабіць парус (ветразь)?
Зрабі караблік.

ГЕРОІ КАЗКІ «КАЛАБОК»

Жылі-былі дзед і баба. Зрабі фігурку дзеда.

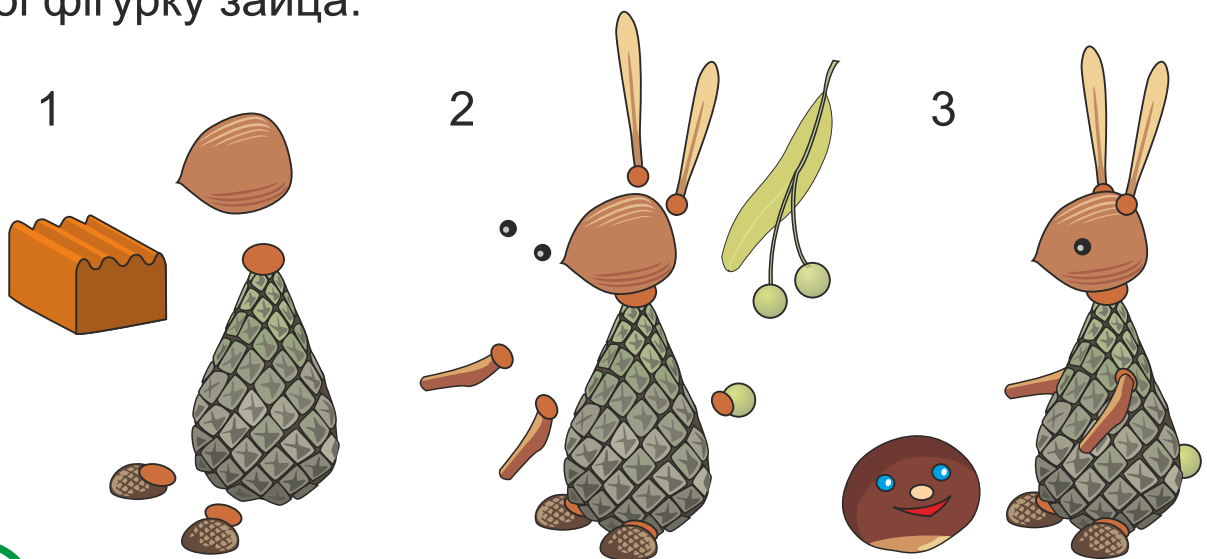

Скачала баба калабок, спякла яго.

Падумай, падбяры матэрыялы і зрабі фігурку бабы. Зрабі калабка.

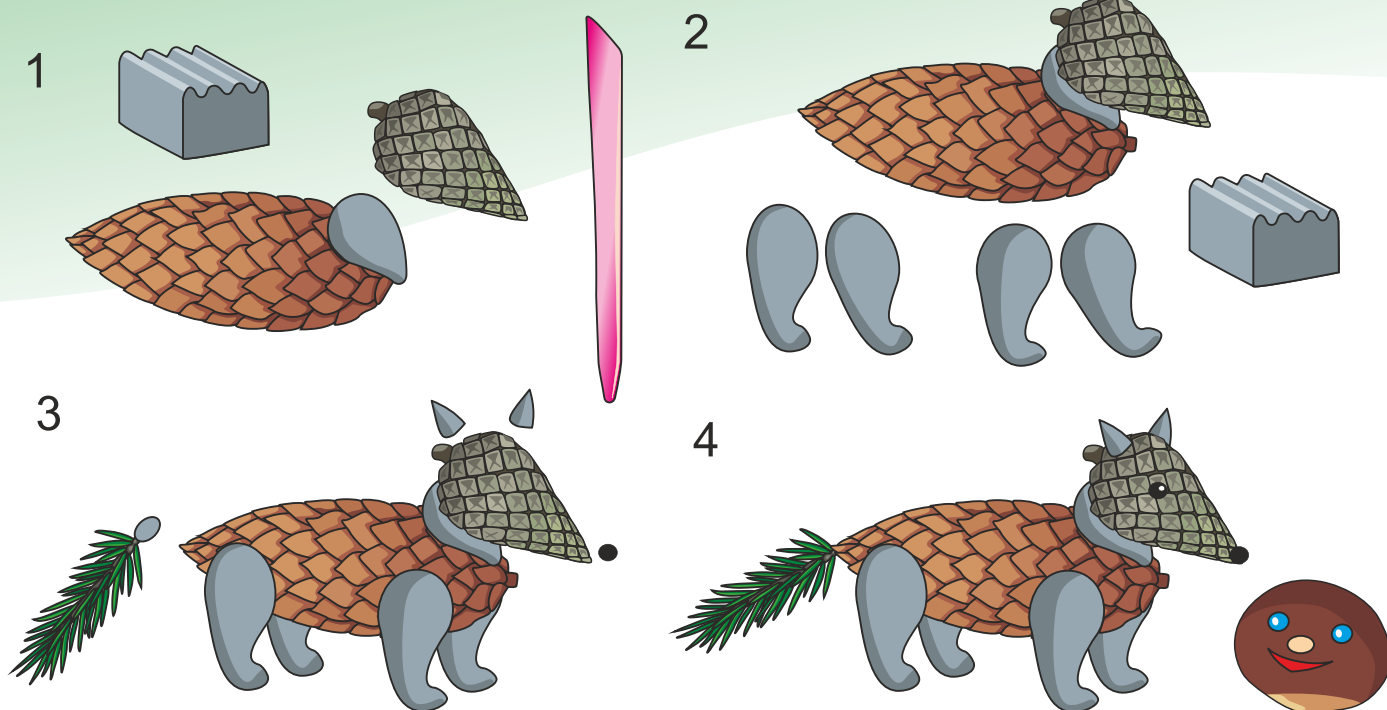
Сустрэў калабок зайца.

Зрабі фігурку зайца.

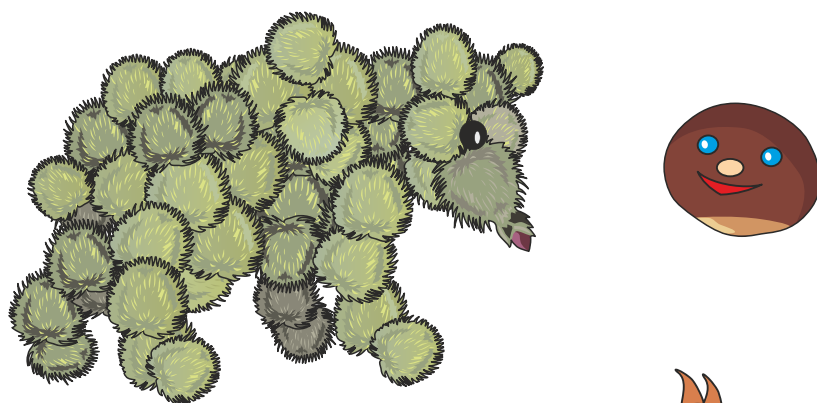
Сустрэў калабок ваўка.

Зрабі фігурку ваўка.

Сустрэў калабок мядзведзя.

Падбяры матэрыялы і зрабі фігурку мядзведзя.

Сустрэў калабок лісу.

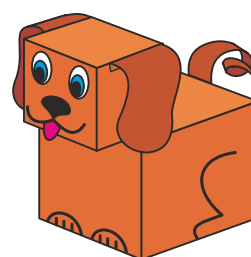
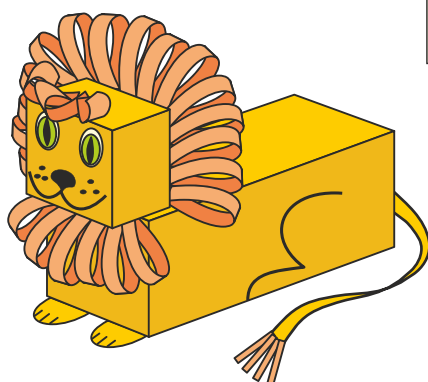
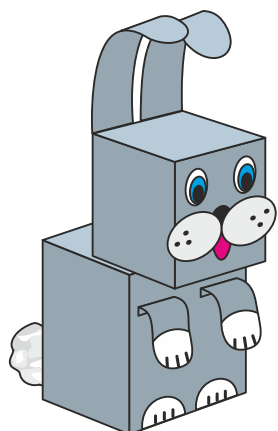
Зрабі лісу.

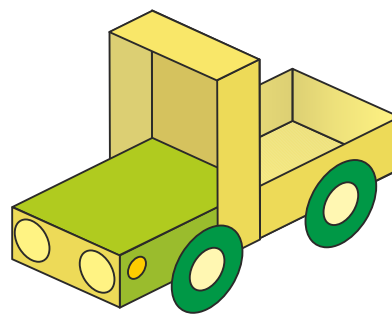
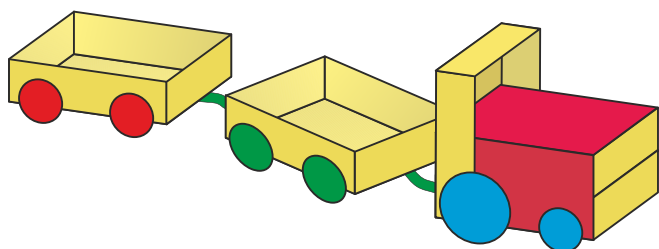
Прыдумай свой працяг гісторыі калабка.

ПЕРАТВАРЭННЕ КАРДОНКІ

Кардонкі бываюць рознага памеру і формы. З іх можна зрабіць цацкі.

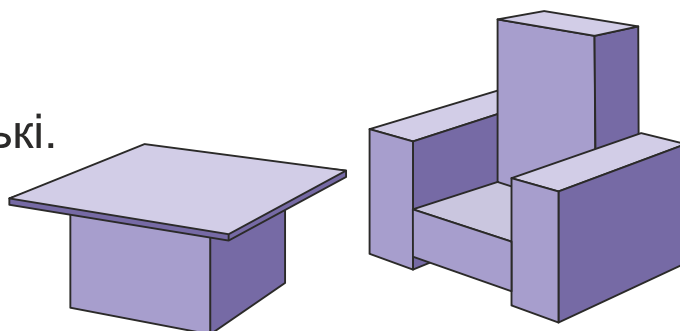

З дзвюх кардонак можна зрабіць забайнага звярка. Адна кардонка — галава, другая — тулава. Дэталі вачэй, вушэй, носа, рота, лапак, хваста можна прыклеіць.

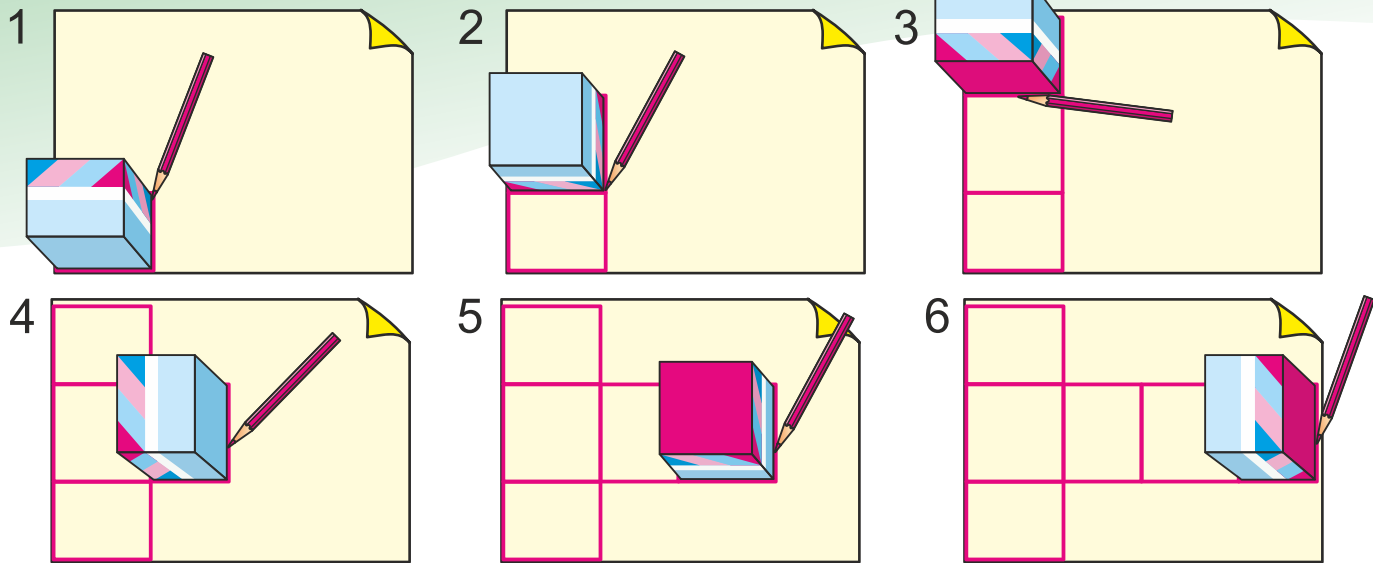
Пачкі з-пад запалак лёгка ператварыць у машынку ці паравозік. Коламі могуць стаць кружочки з кардону.

Можна зрабіць мэблю для лялькі.

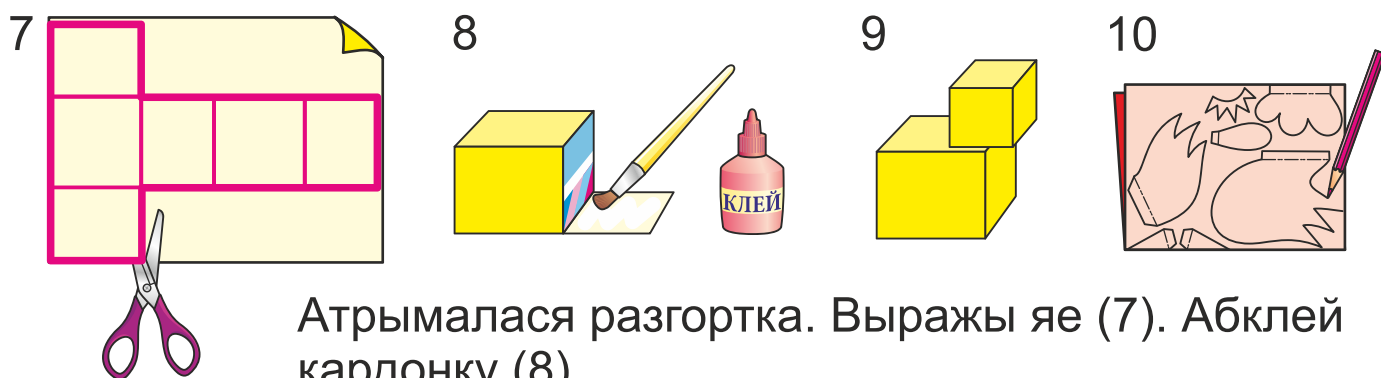

Пеўнік — залаты грабеньчык

Падбяры кардонкі.

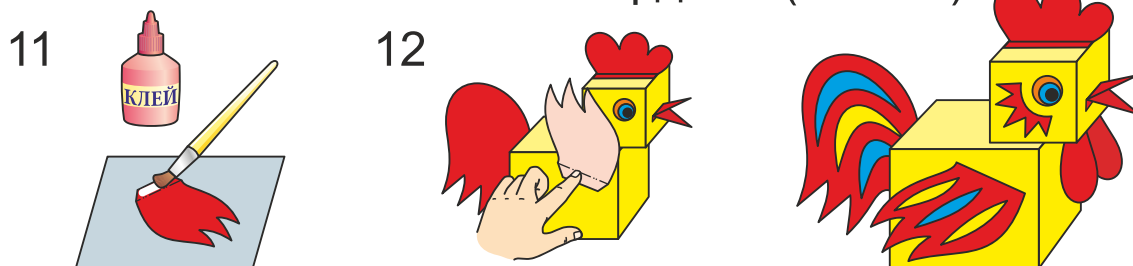
На аркушы паперы абвядзі алоўкам адзін бок кардонкі (1). Павярні кардонку на іншы бок (2). Прадоўжы размячаць, як паказана на малюнках (3—6).

Атрымалася разгортка. Выражы яе (7). Абклей кардонку (8).

Падрыхтуй яшчэ адну кардонку, але меншага памеру. Склеі дзве кардонкі (9).

Намалюй на паперы дэталі вачэй, дзюбы, крылаў, грабеньчыка, хваста (10). Выражы і наклеі іх на кардонкі (11—12).

ПЕРАТВАРЭННЕ ЁМІСТАСЦІ

Пластмасавыя ёмістасці бываюць рознай
формы і памеру.

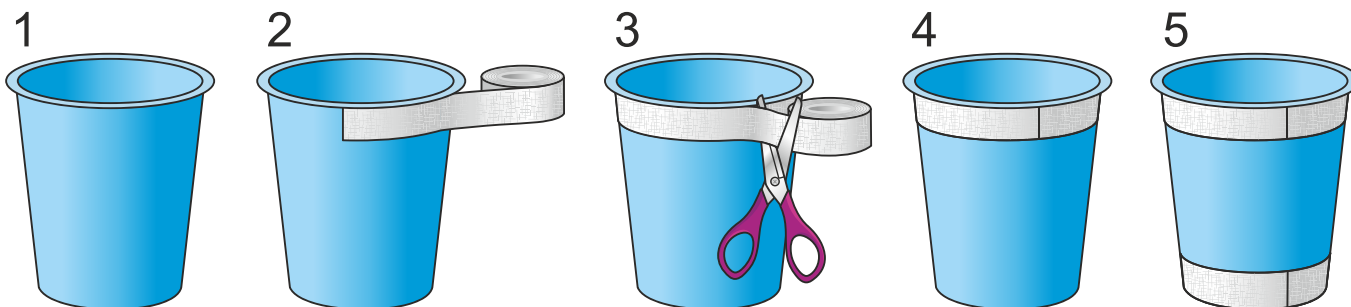

З іх зроблены гэтыя прыгожыя вазачкі.

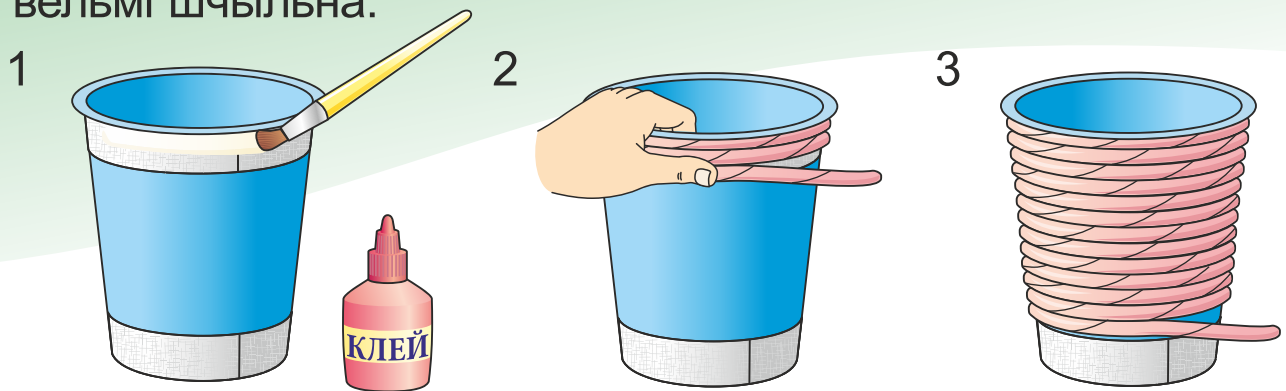

Смешны чалавечак

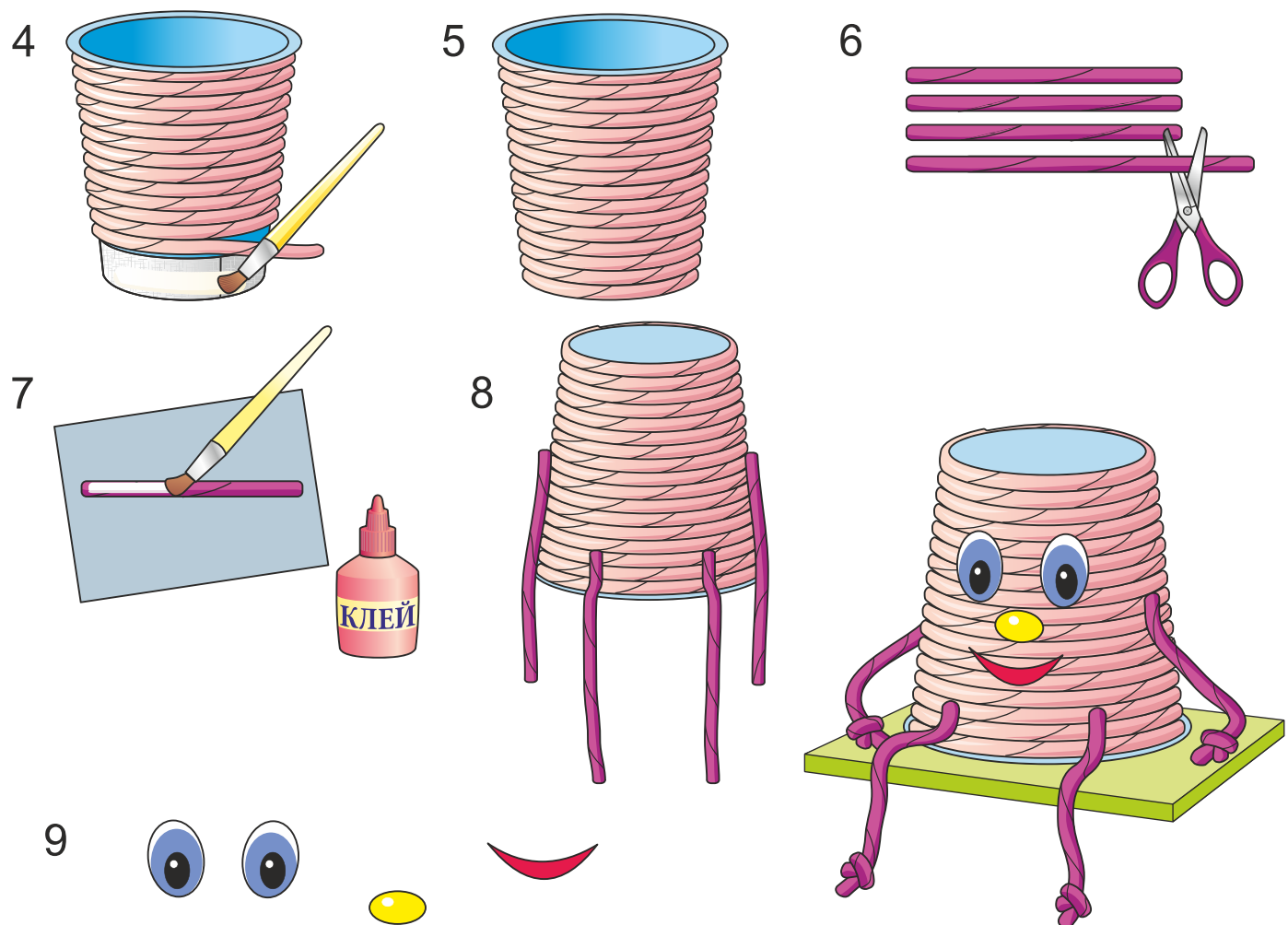
Вазьмі пластмасавую ёмістасць. Уверсе прыклей
палоску пластыру. Для асновы прыклей другую
палоску пластыру.

На пластыр наклеј шпагат. Карыстайся клеєм ПВА.
Абкруці ёмістасць шпагатам. Шпагат неабходна накруч-
ваць вельмі шчыльна.

Прыклеј канец шпагату да пластыру.
Зрабі з вяроўкі рукі і ногі. Наклеј іх на ёмістасць.

Намалюй і выражы з паперы дэталі вачэй, рота, носа.
Наклеј іх на ёмістасць.

ВЫЦІНАНКА

Выцінанка — гэта ўзор, выразаны з паперы. У даўніну выцінанкамі ўпрыгожвалі вокны, дзверы, сцены.

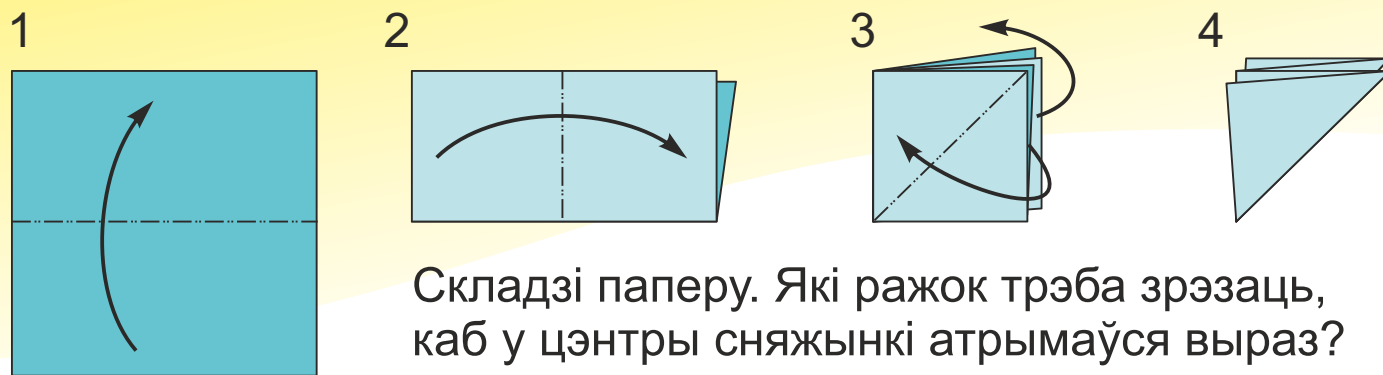

У наш час выразаюць сняжынкi да Новага года. Імi ўпрыгожваюць вокны, паштоўкі, падарункі. Афэрмленымi ў рамкі выцінанкамі аздабляюць інтэр'ер.

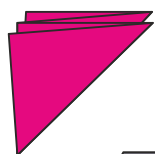
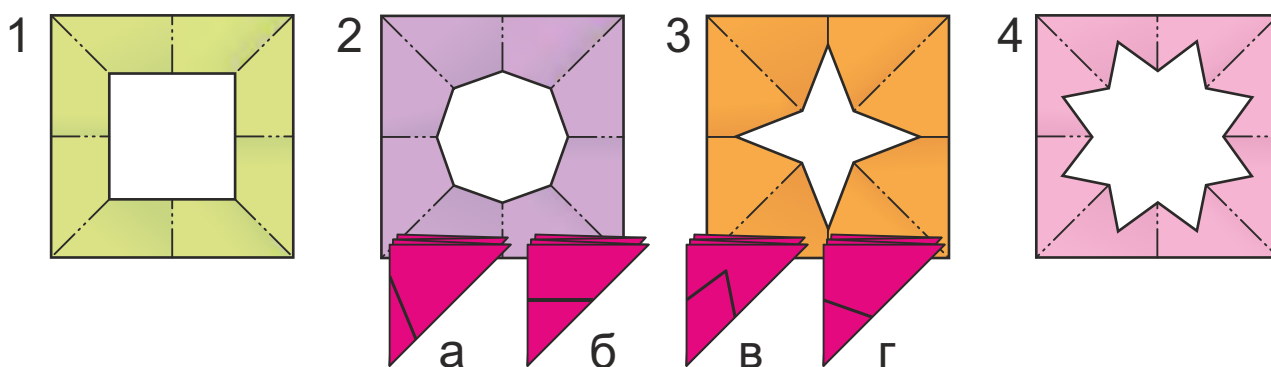
Раскажы, як робіцца выцінанка.

Сняжынка

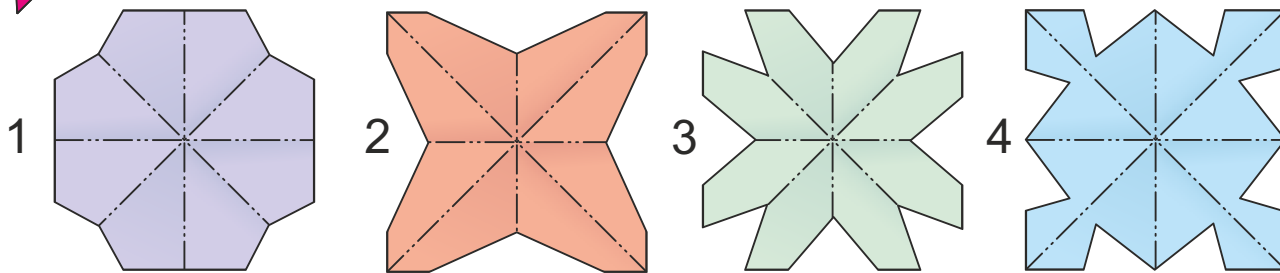

Складзі паперу. Які ражок трэба зрэзаць, каб у цэнтры сняжынкi атрымаўся выраз?

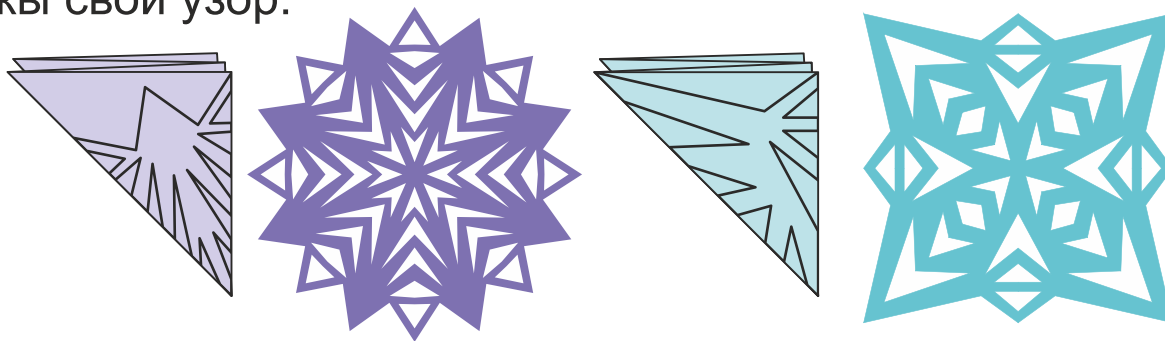
Што атрымаецца ў цэнтры, калі зрабіць розныя зрэзы? Зрабі і правер.

Як трэба зрэзаць ражкі загатоўкі, каб атрымаліся выразы па краях сняжынкi? Зрабі і правер.

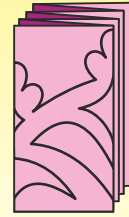
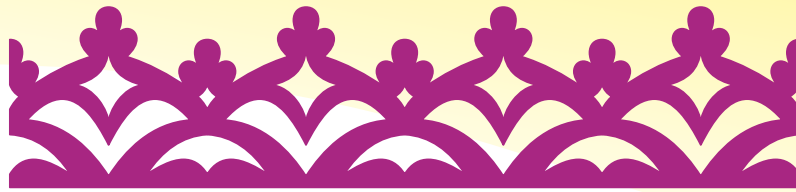
Якая форма сняжынкi табе падабаецца больш? Выражы свой узор.

ВІДЫ ВЫЦІНАНКІ

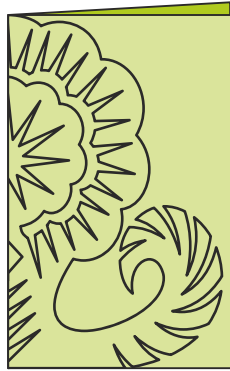

1

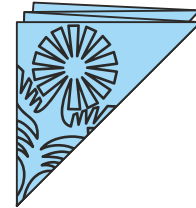
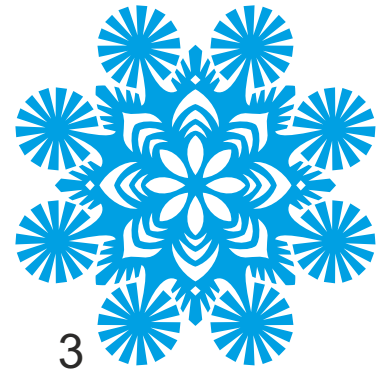
Узор рытмічны, паўтараецца шмат разоў.
Такая выцінанка называецца **рапортнай**.
Папера складваецца гармонікам (1).

2

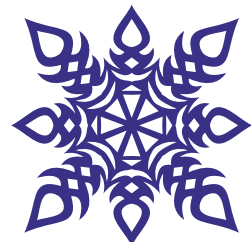
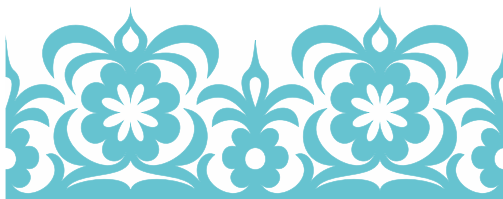
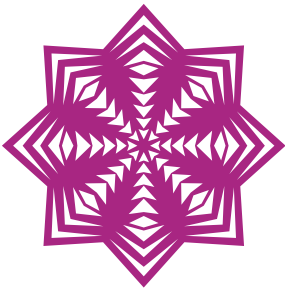
На малюнку ёсць сіметрыя. Такая выцінанка называецца **сіметрычнай**. Папера складваецца папалам (2).

3

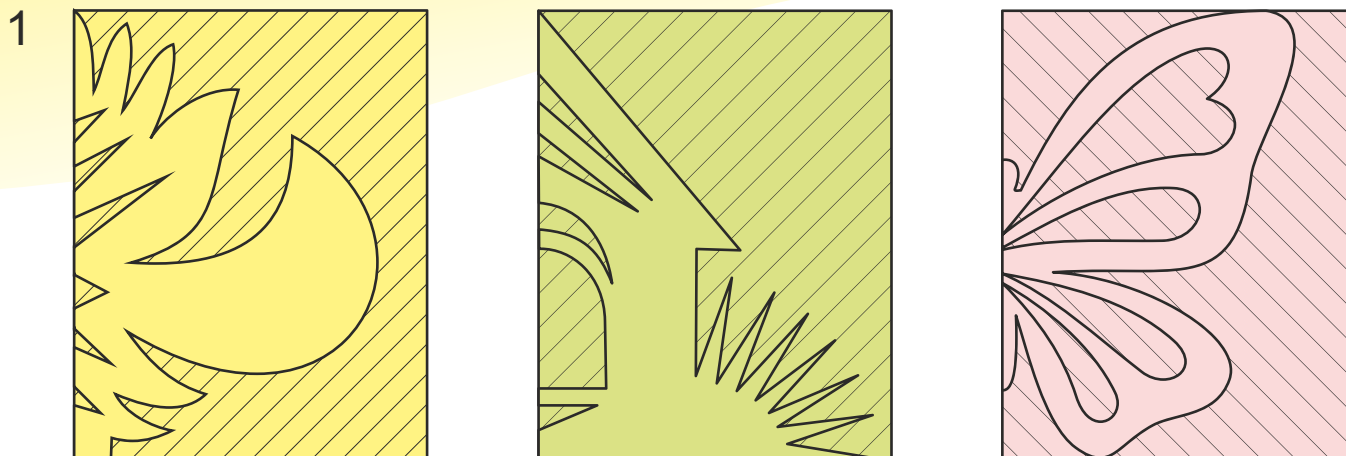
Узор сіметрычны і паўтараецца па крузе.
Такая выцінанка называецца **разеткавай**.
Папера складваецца на ражок (3).

Як складваў майстар паперу для выразання выцінанак?

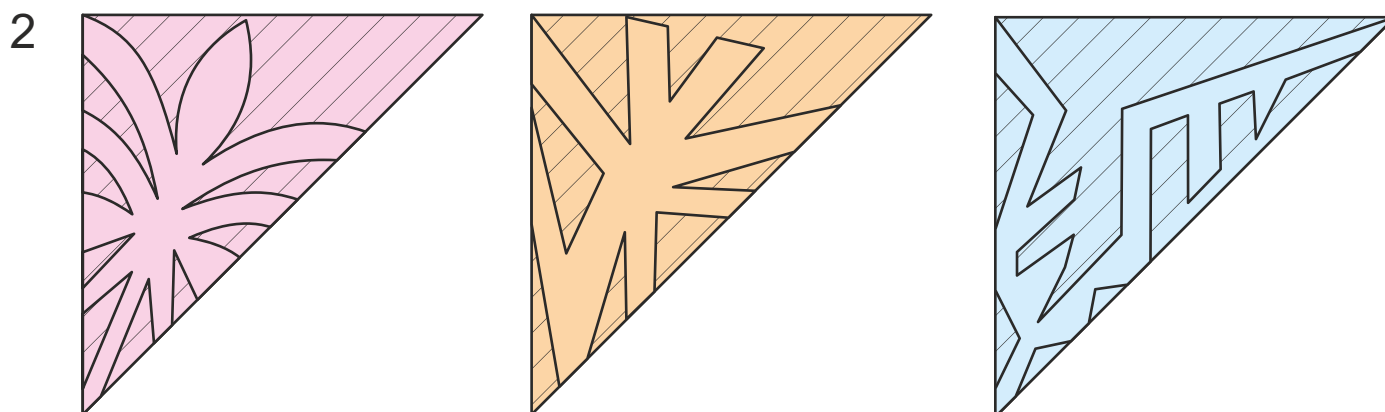

Выразанне сіметрычнай і разеткавай выцінанак

Складзі паперу папалам. Намалюй узор. Выражы (1).

Складзі паперу ражком. Намалюй узор. Выражы (2).

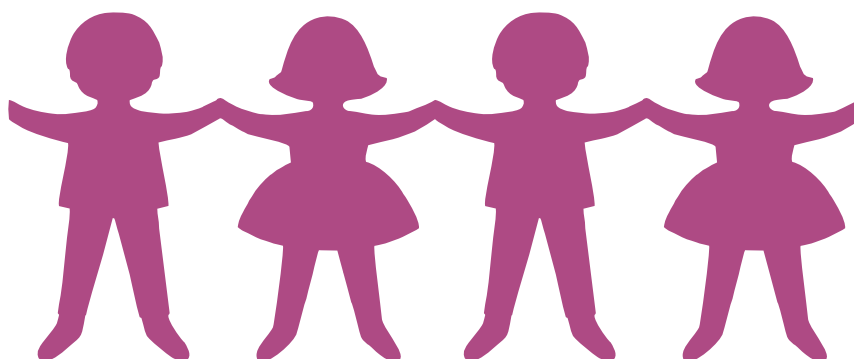
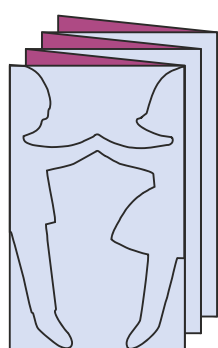
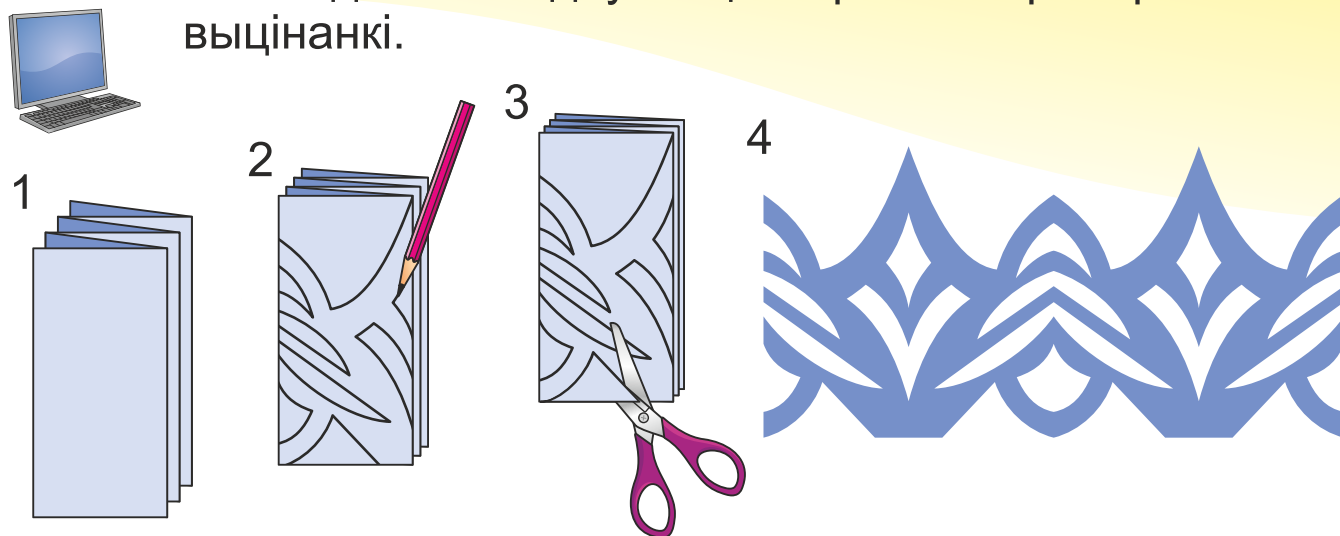

Разгледзь выцінанкі (3, 4). Як патрэбна скласці паперу? Складзі. Якую частку ўзору трэба намалюваць? Намалюй. Выражы выцінанку.

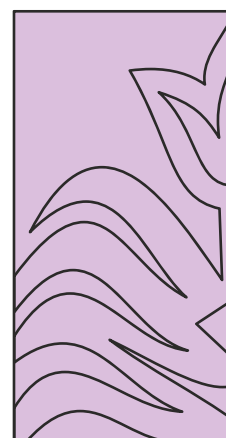
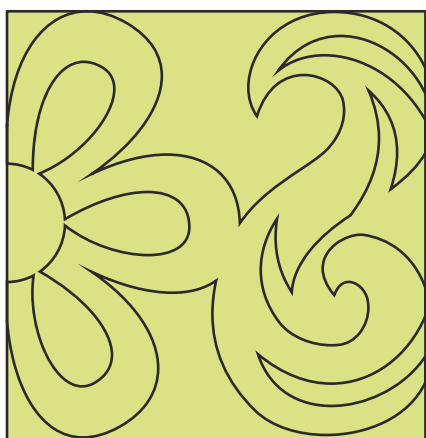

Выразанне рапортнай выцінанкі

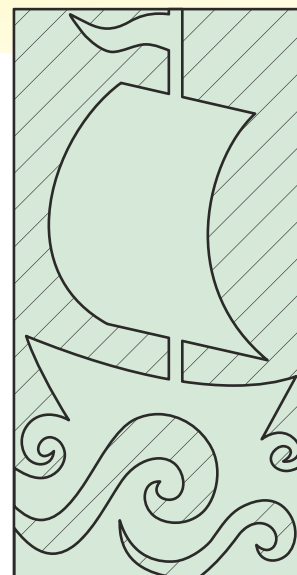
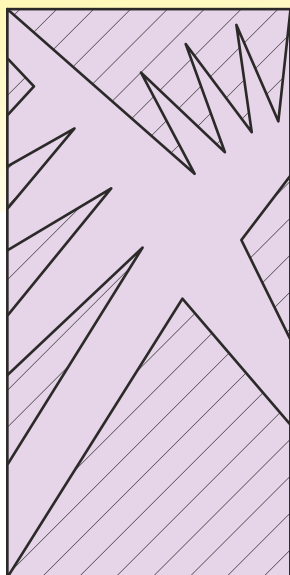
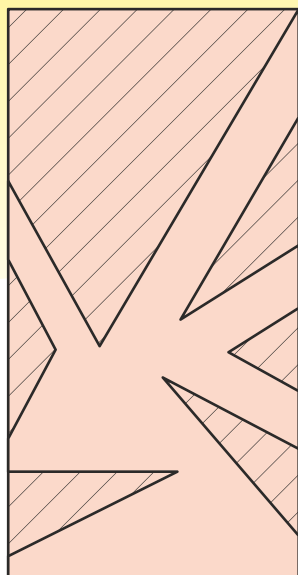
Разгледзь паслядоўнасць выразання рапортнай выцінанкі.

Мастак намалюваў узоры. Разгледзь іх. Ці можна па іх выказаць рапортныя выцінанкі? Чаму?

Складзі паперу гармонікам. Намалюй узор. Выражы.

Разгледзь рапортныя выцінанкі. Складзі паперу.
Якую частку ўзору патрэбна намалюваць? Намалюй.
Выражы выцінанку.

ФЛАРЫСТЫКА

Фларыстыка — гэта стварэнне кампазіцый з высушаных раслін.
Прыдумвае такія кампазіцыі мастак-фларыст.

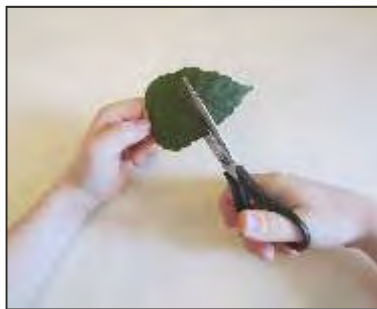

Доследы з лістком
Параўнай уласцівасці зялёнага і сухога лісткоў.

Які лісток гнецца? Чаму?

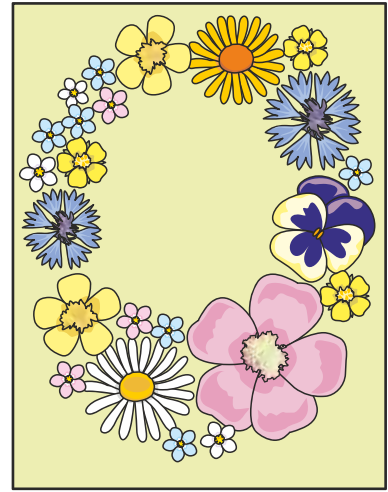
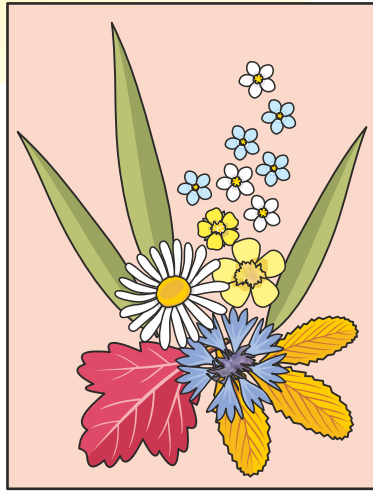
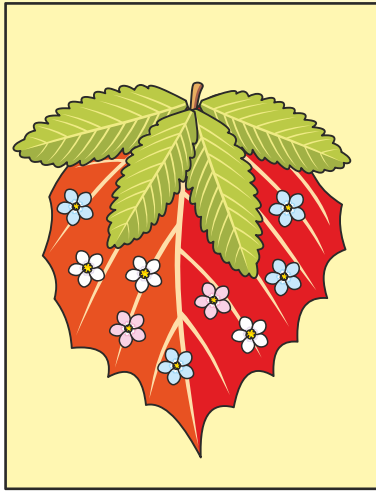

Які лісток лепш рэжацца? Чаму?

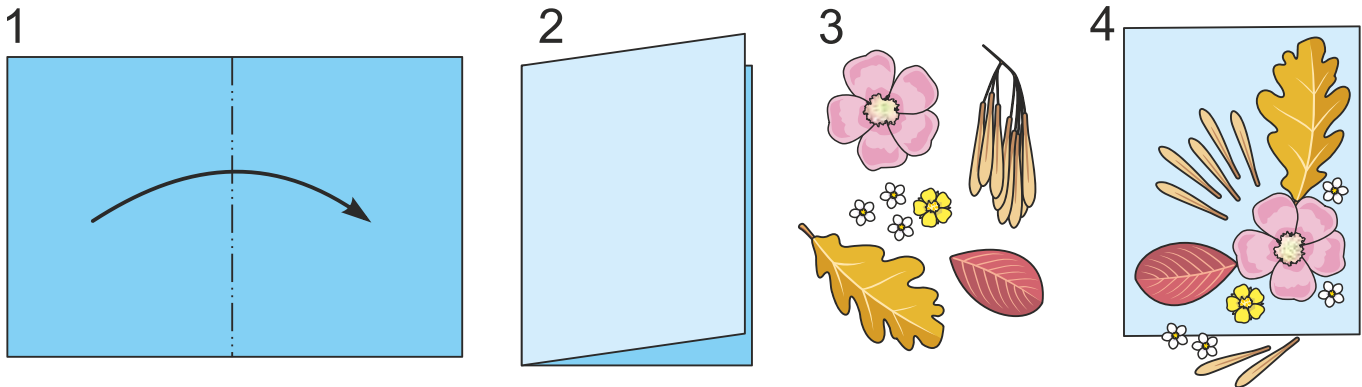

Віншавальна паштоўка

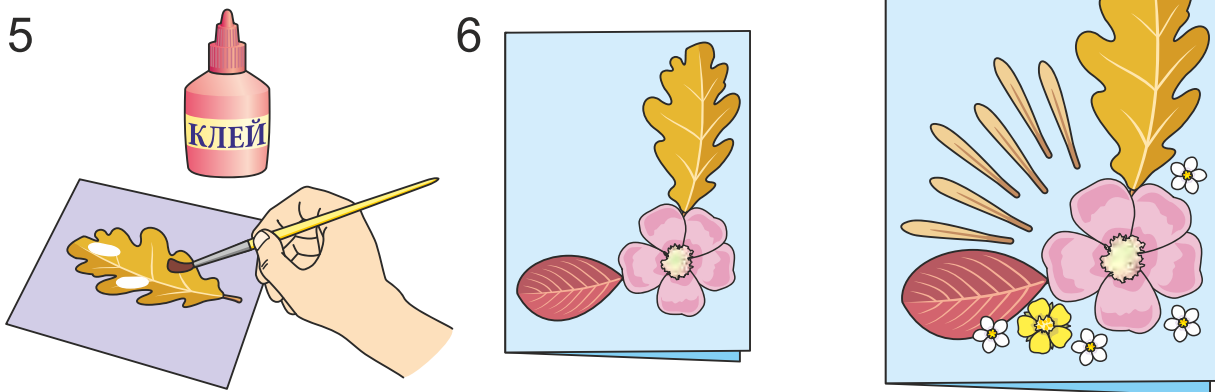
Кампазіцыю на паштоўцы можна стварыць з лісця і кветак.

Падрыхтуй аснову. Падбяры расліны. Зрабі кампазіцыю на падрыхтаванай аснове.

Намаж клей на расліну ў трох месцах. Наклей на аснову вялікія расліны. Затым наклеі маленькія расліны.

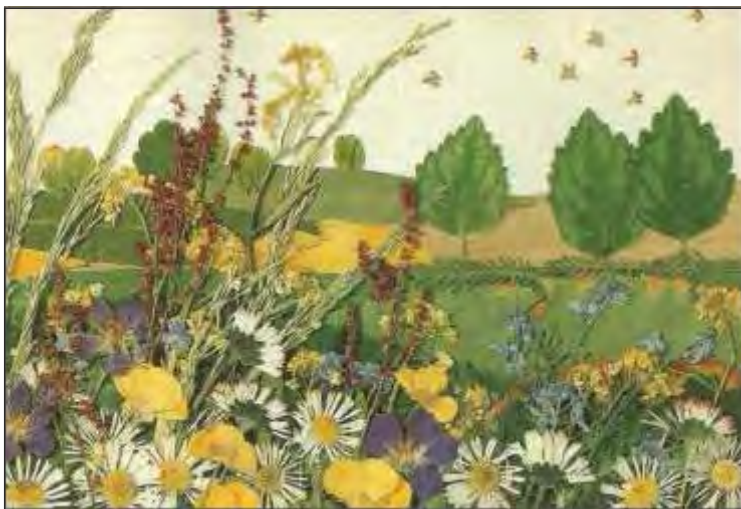

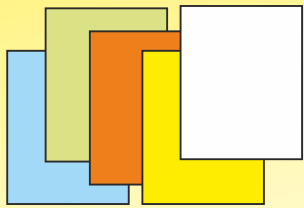
ПЕЙЗАЖ З ЛІСЦЯ

Мастакі-фларысты ствараюць пейзажы з засушанага лісця і кветак.

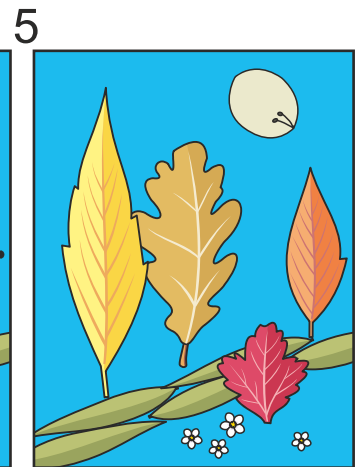
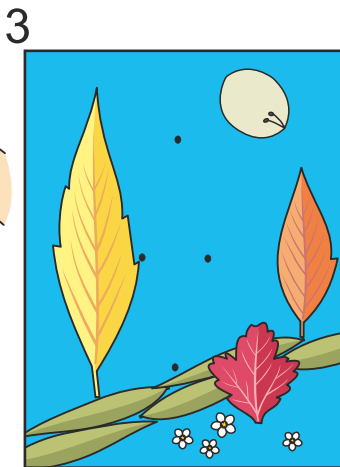
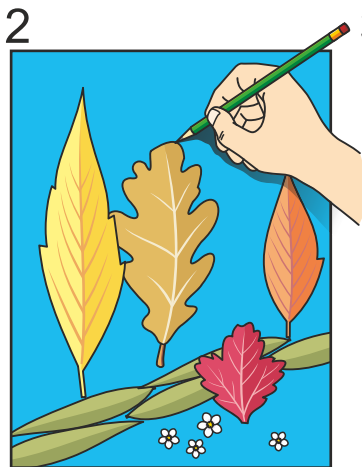
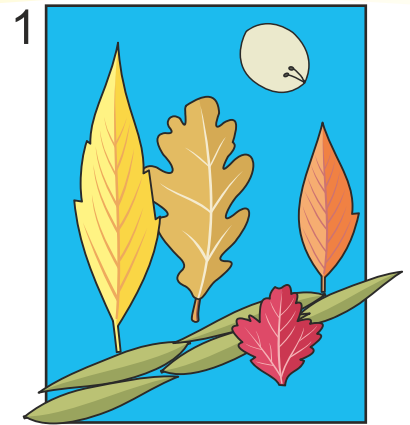
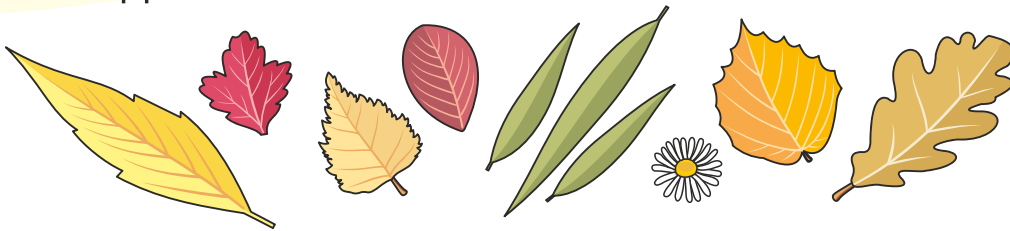
Разгледзь пейзажы. Лісток падобны на крону дрэва. Вялікія лісткі абазначаюць дрэвы, якія стаяць бліжэй да нас. На аснове яны знаходзяцца ніжэй. Дрэвы ўдалечыні — маленькія лісткі. Яны размешчаны вышэй.

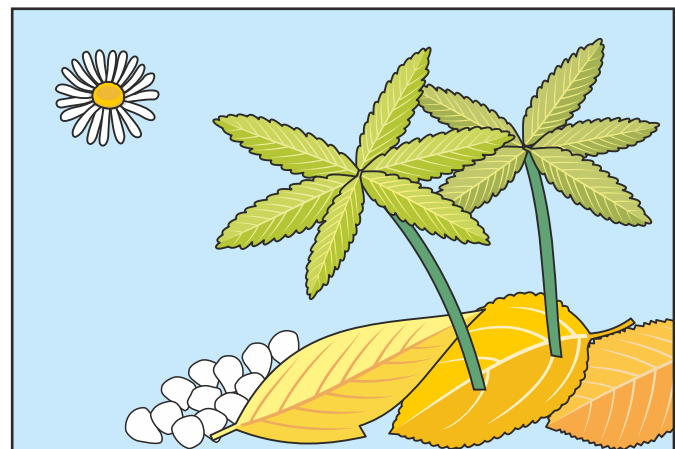
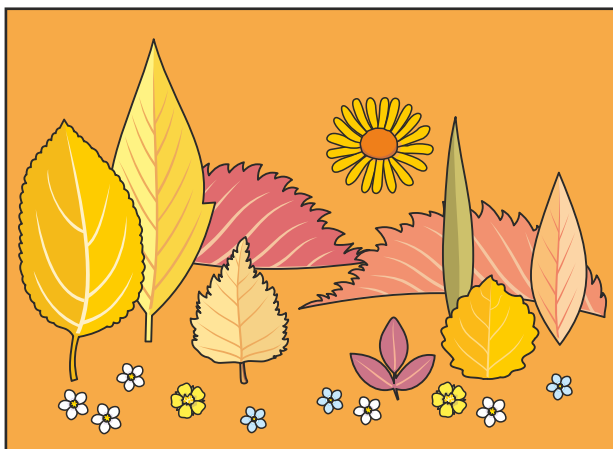

Прыдумай пейзажную кампазіцыю.
Выберы аснову. Блакітная папера падобная на неба і ваду ў возеры, зялёная — на траву.

Падбяры расліны і ствары пейзаж на аснове. Лісткі можна накладваць адзін на адзін.

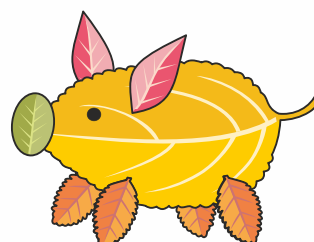
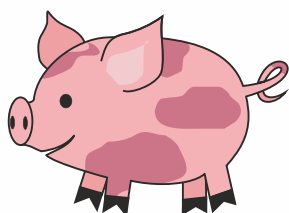
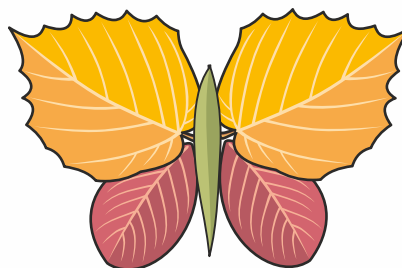

Адзнач алоўкам некалькі кропак вакол кожнай расліны.
Спачатку наклеі лісце, якое ўдалечыні. Потым тое, што бліжэй да нас.

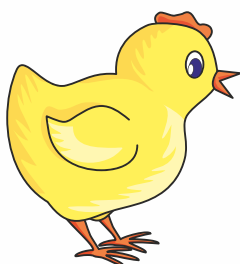
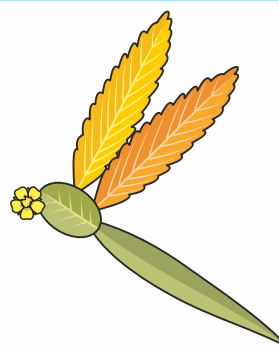
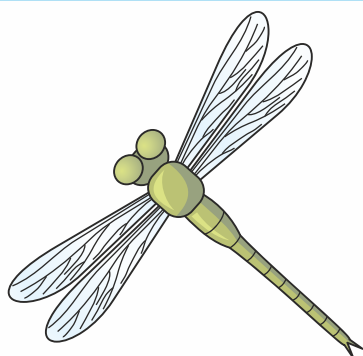

ПЕРАТВАРЭННЕ ЛІСЦЯ

Разгледзь і параўнай відарысы матылька і парсючка.

Якое лісце выкарыстаў мастак?
Чым можна дапоўніць відарысы
страказы і кураняці?

Якое лісце можна выкарыстаць?

З восеньскай лістоты можна стварыць казачны куток прыроды. Разгледзь яго жыхароў. З якога лісця яны зроблены?

Ствары з аднакласнікамі куток прыроды. Пасялі ў ім казачных жывёлін.

ЗАЛАЦІСТАЯ САЛОМКА

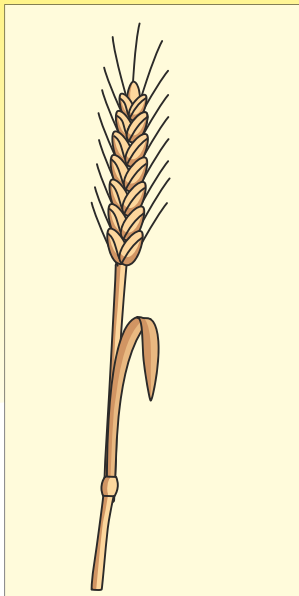

Трактарыст узараў поле і пасеяў насенне жыта.
Сонца абагрэла зямлю, дожджык яе паліў.
Вырасла жыта. Сцёблы жыта называюць саломай.

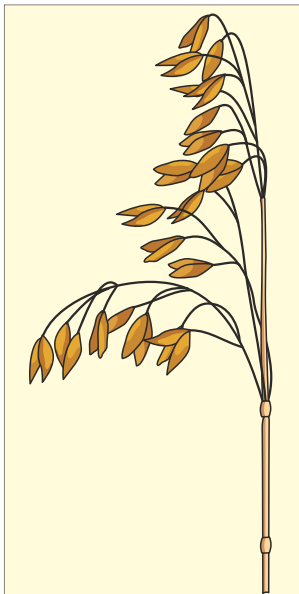
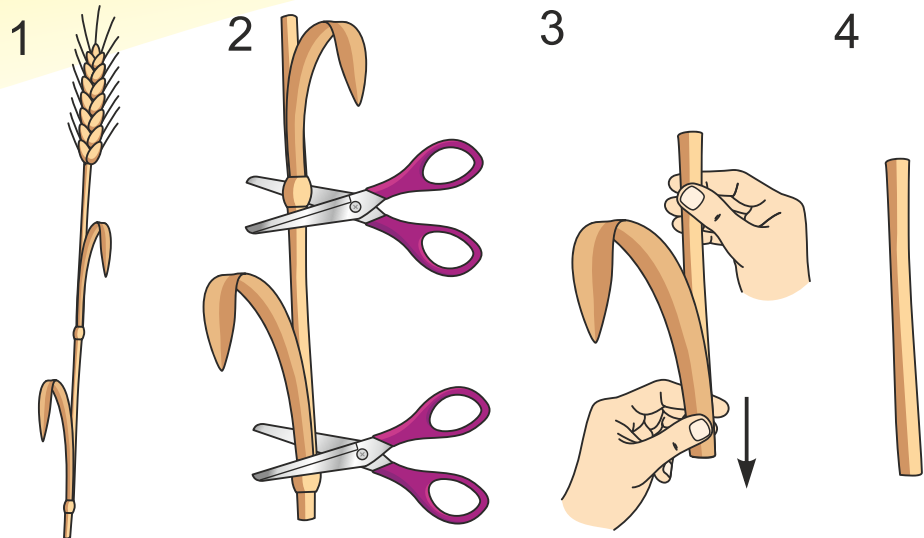

Такія цуды робяць майстры са звычайнай саломкі.

Майстры выкарыстоўваюць саломку розных раслін. Падрыхтуй саломку да працы. Разрэж на часткі. Абчысці.

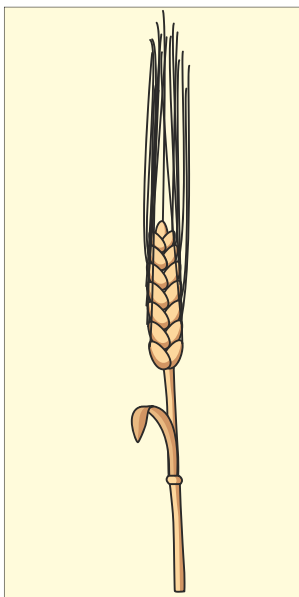
Доследы з саломкай

Параўнай саломінку і пластыкавую трубачку.

Што гнецца? Чаму?

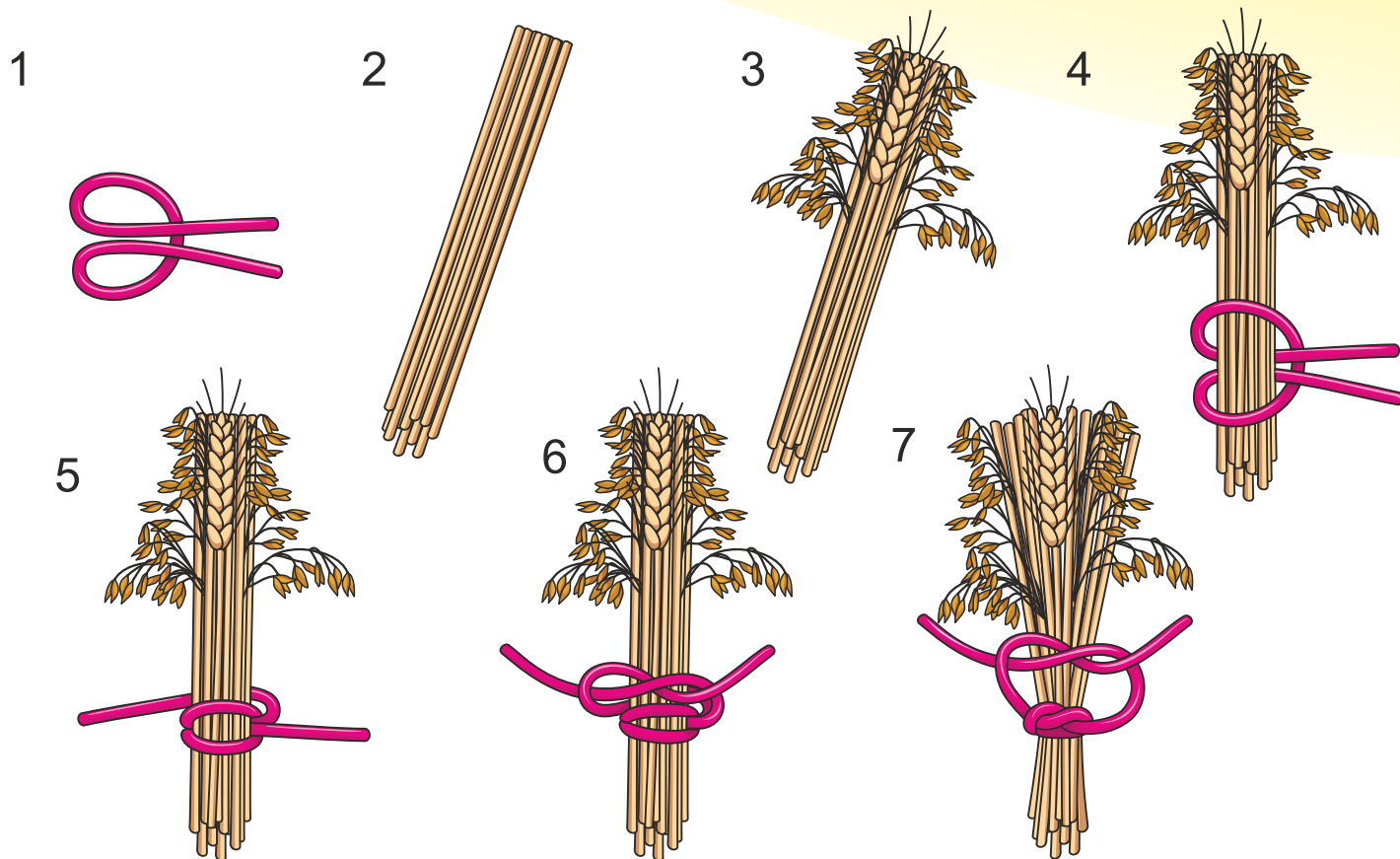

Што лепш рэжацца? Чаму?

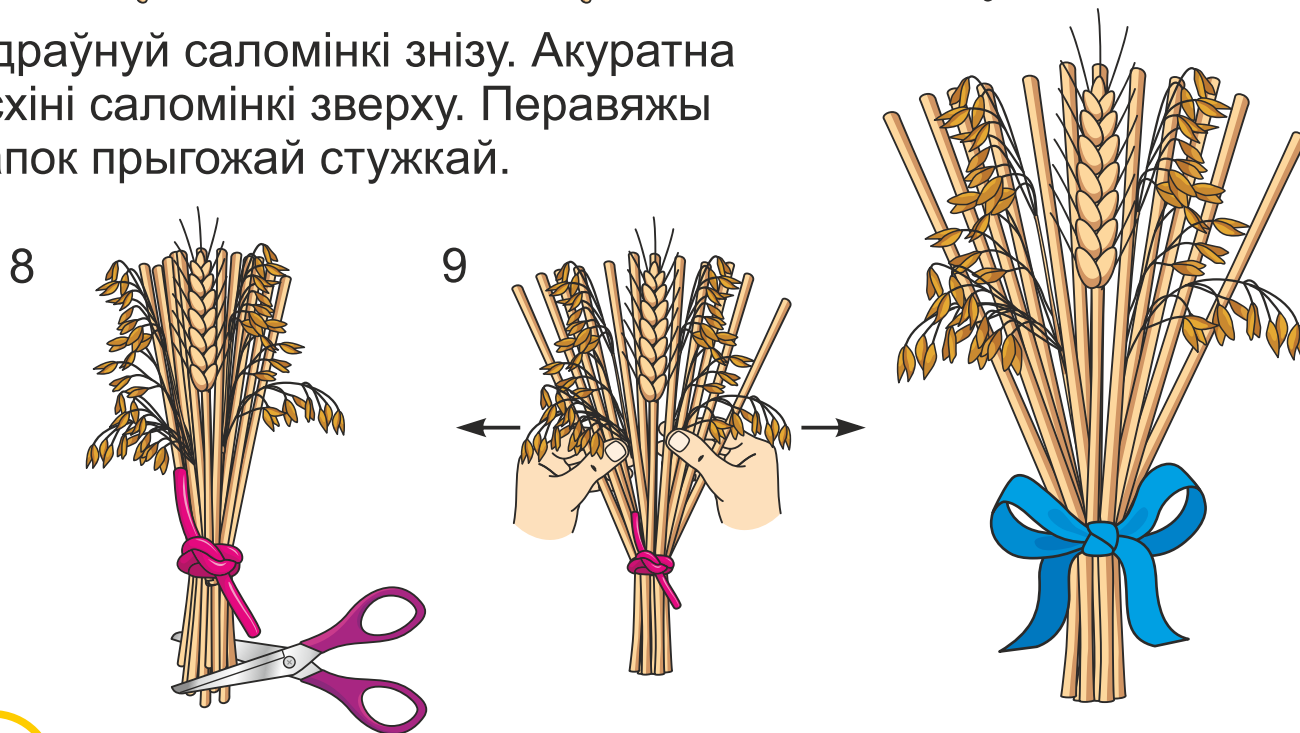

САЛАМЯНЫ СНАПОК

Падрыхтуй вяровачку. Збяры пучок з саломінак.
Дадай да пучка каласкі. Перавяжы.

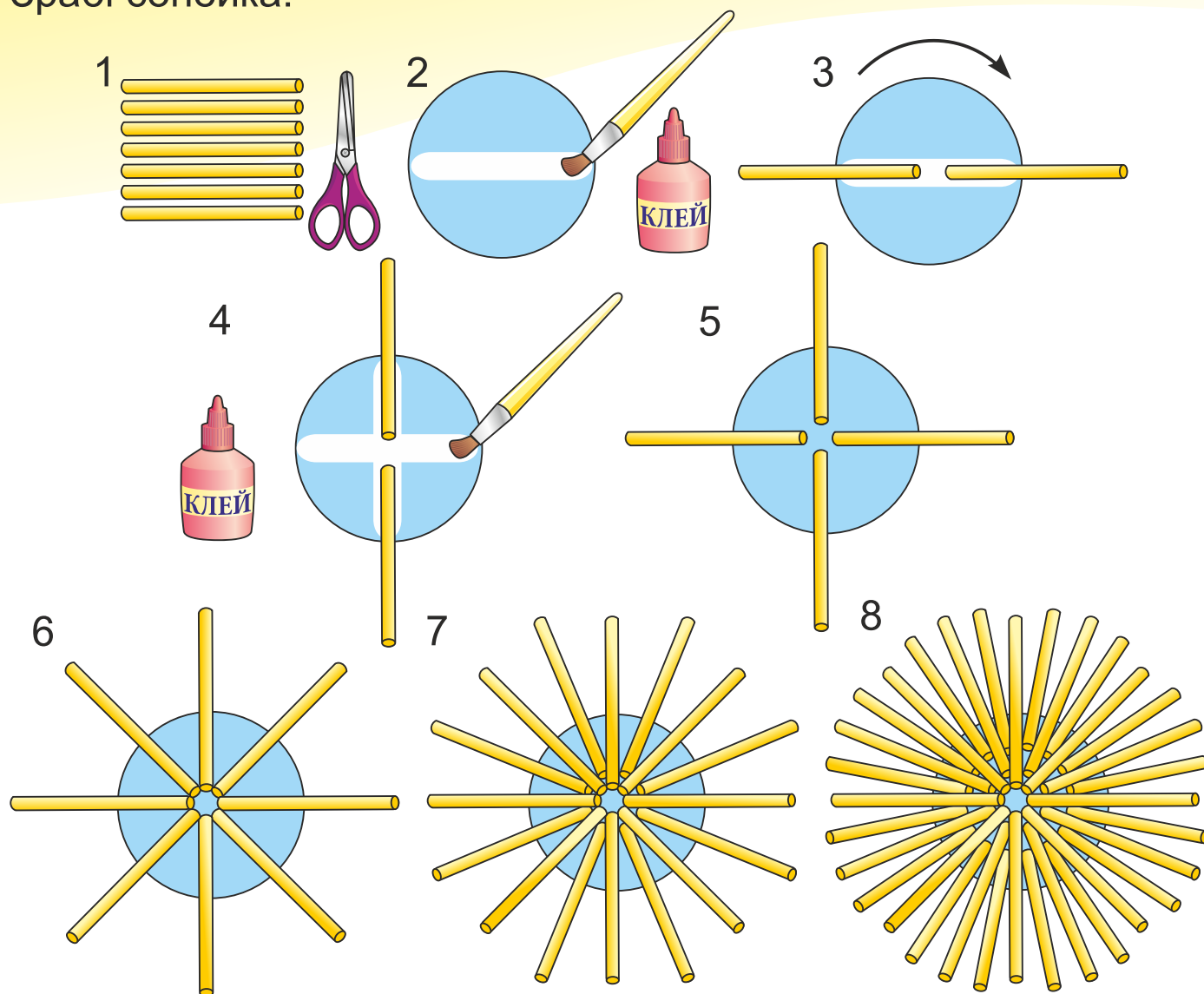

Падраўнуй саломінкі знізу. Акуратна расхіні саломінкі зверху. Перавяжы снапок прыгожай стужкай.

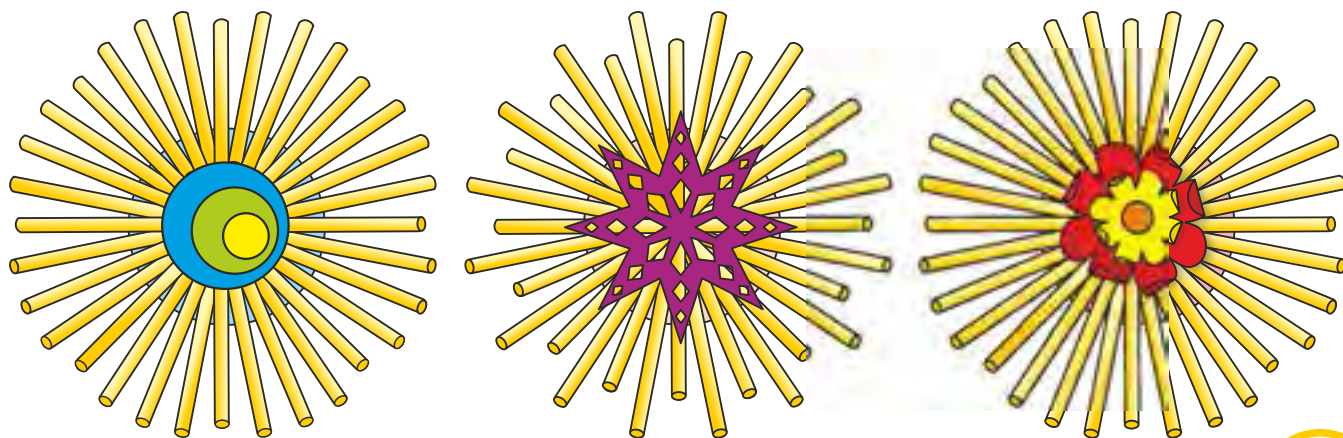

САЛАМ'ЯНАЕ СОНЕЙКА

Зрабі сонейка.

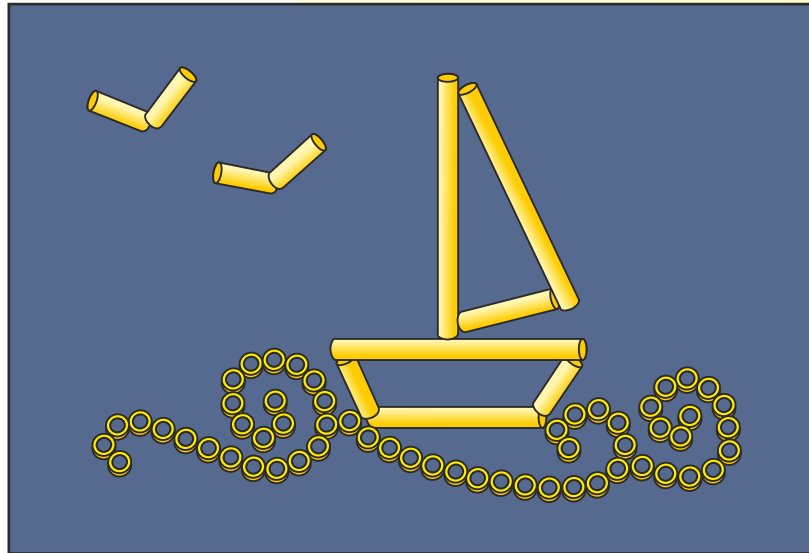

Сонейка можна ўпрыгожыць аплікацыяй.

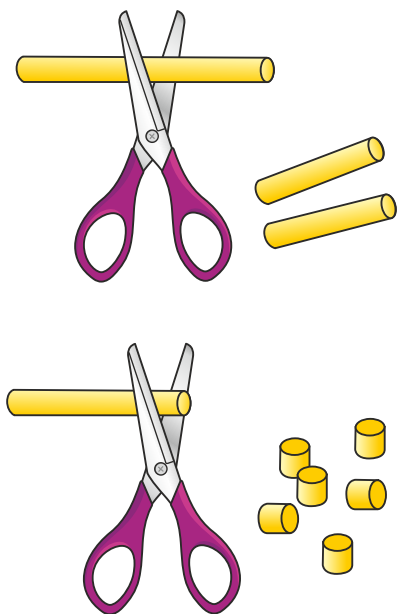
АПЛІКАЦЫЯ З САЛОМІНАК

З саломінак можна зрабіць аплікацыю.

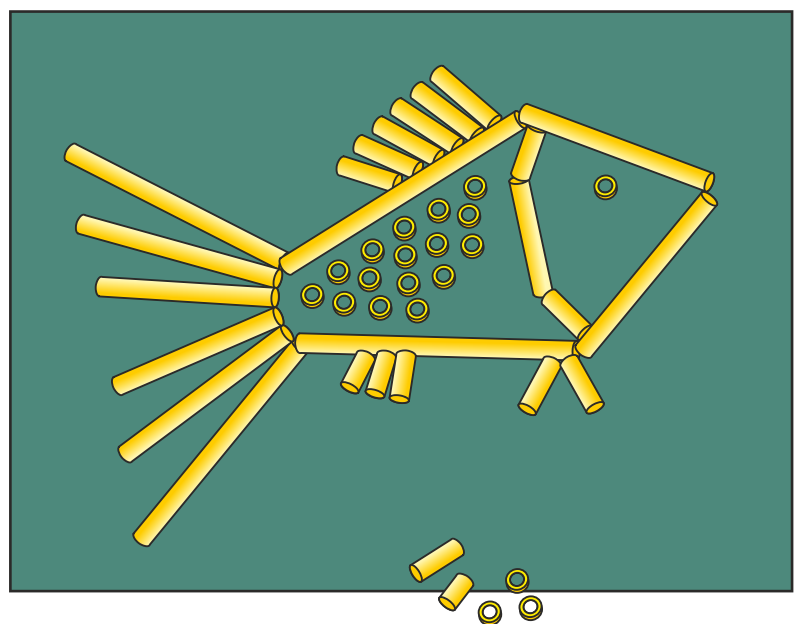

Выберы аснову — кардон цёмнага колеру. Прыдумай кампазіцыю аплікацыі.

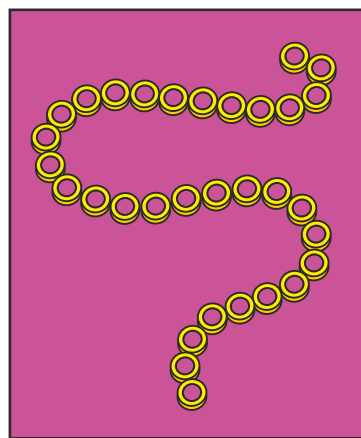
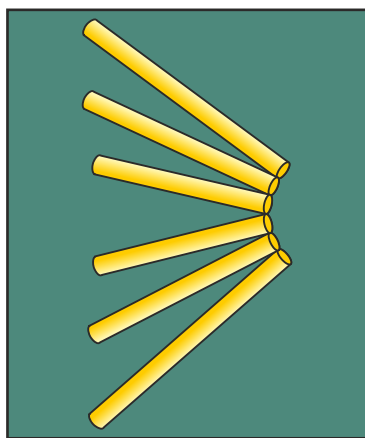
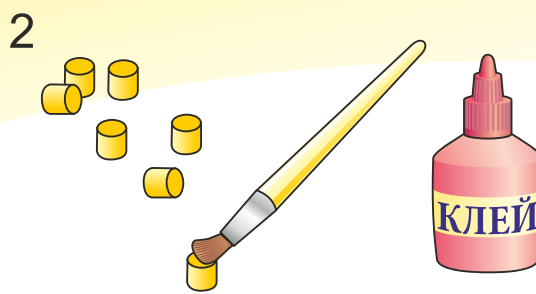
Адрэж саломінкі патрэбнай даўжыні. Для аплікацыі можна выкарыстоўваць доўгія і кароткія кавалачкі.

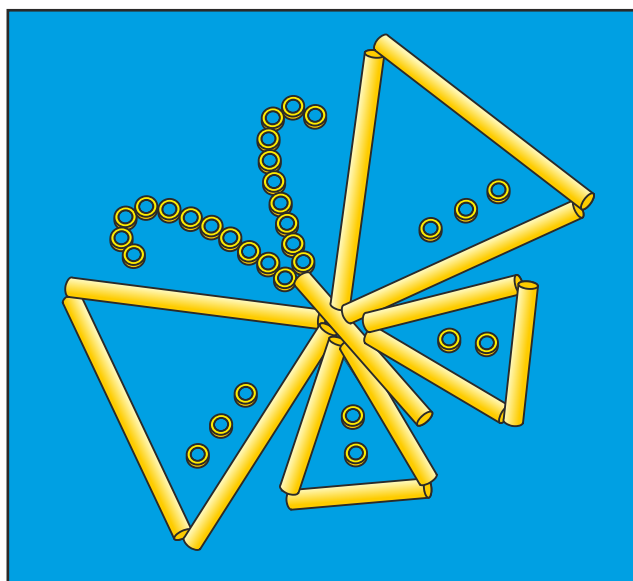
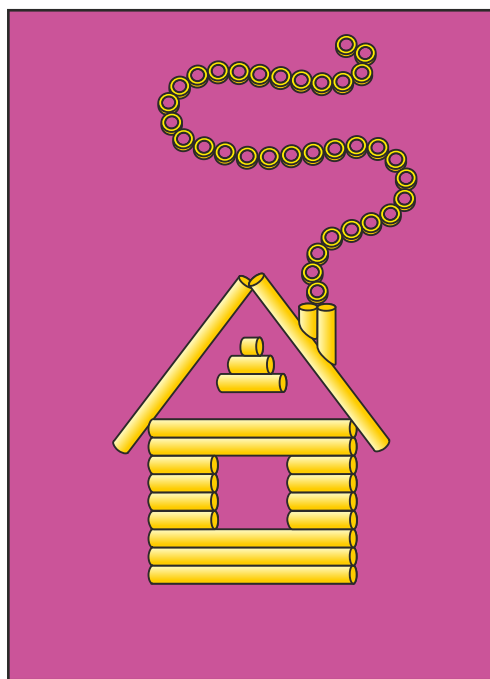
Раскладзі саломінкі на аснове.

Саломінкі можна прыклеіць па-рознаму.

Здымай з асновы па адной саломінцы.
Змаж саломінку клеём. Прыклей на аснову.
Спачатку наклеі доўгія саломінкі, потым кароткія.

САЧЫ ЗА СВАІМ ЗНЕШНІМ ВЫГЛЯДАМ

Штораніцы мый рукі і твар, чысці зубы, прычэсвайся.

У школу хадзі акуратна прычасаны.

Сачы за сваім адзеннем і абуткам.
Вопратку захоўваюць на вешалцы (1). Адзенне чысцяць
шчоткай (2). Адзенне мыюць і прасуюць.
Абутак змазваюць крэмам і начышчаюць да бляску (3).
Штодня абутак праціраюць ад пылу.

Даглядаць адзенне і абутак нам
дапамагаюць людзі розных прафесій.
Работнікі пральні і хімчысткі мыюць
і чысцяць адзенне.
Майстры па рамонце падаўжаюць
тэрмін службы адзення і абутку.

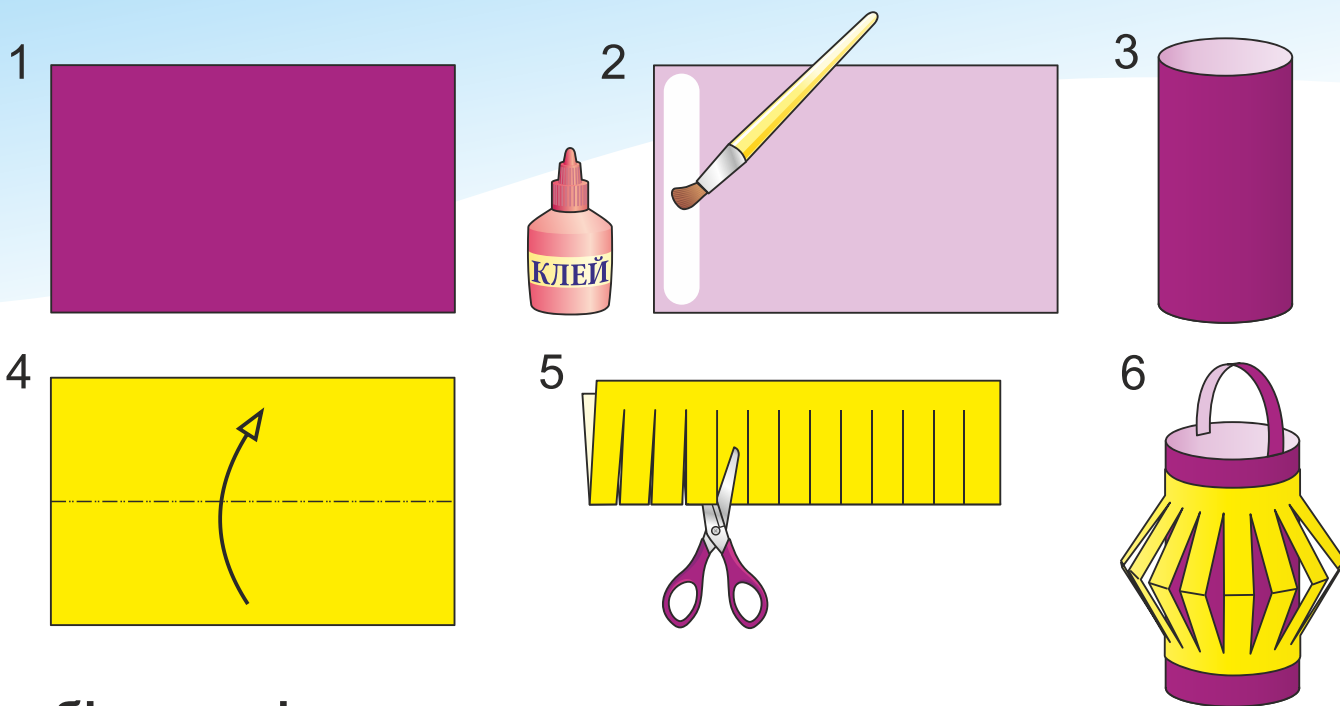
УПРЫГОЖВАЕМ ЁЛКУ

Ёлка — галоўны аtryбут навагодняга свята. Яе можна ўпрыгожыць цацкамі, зробленымі сваімі рукамі. З палосак паперы ствараюць гірлянды і падвескі.

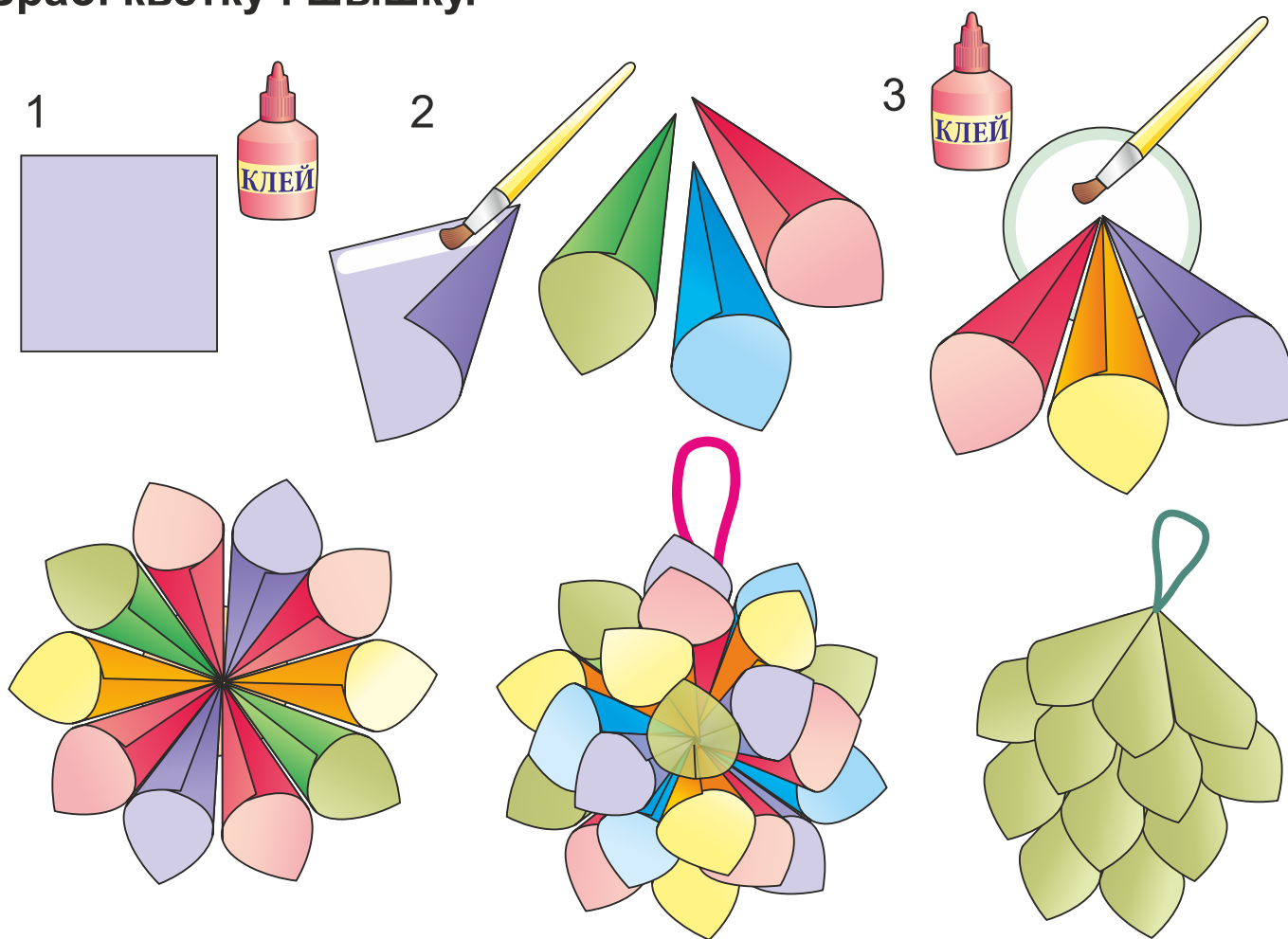

Прыдумай і зрабі свае ўпрыгажэнні для ёлкі.

Зробі ліхтарик.

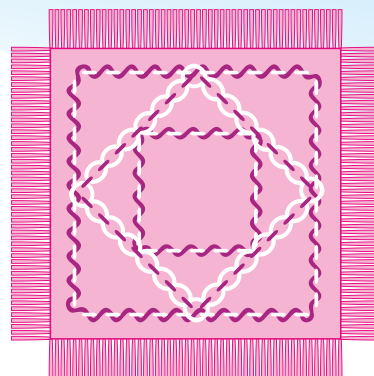
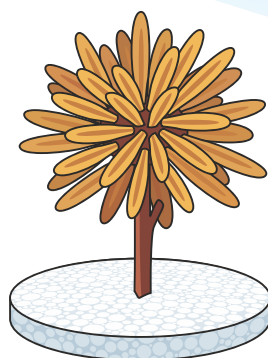
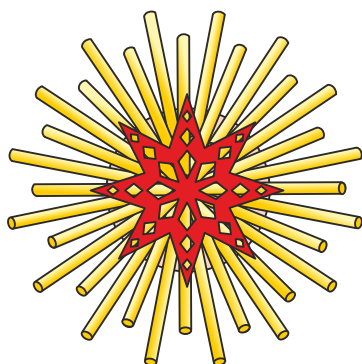
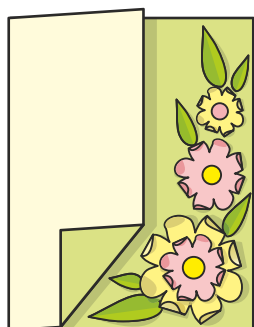

Зробі кветку і шышку.

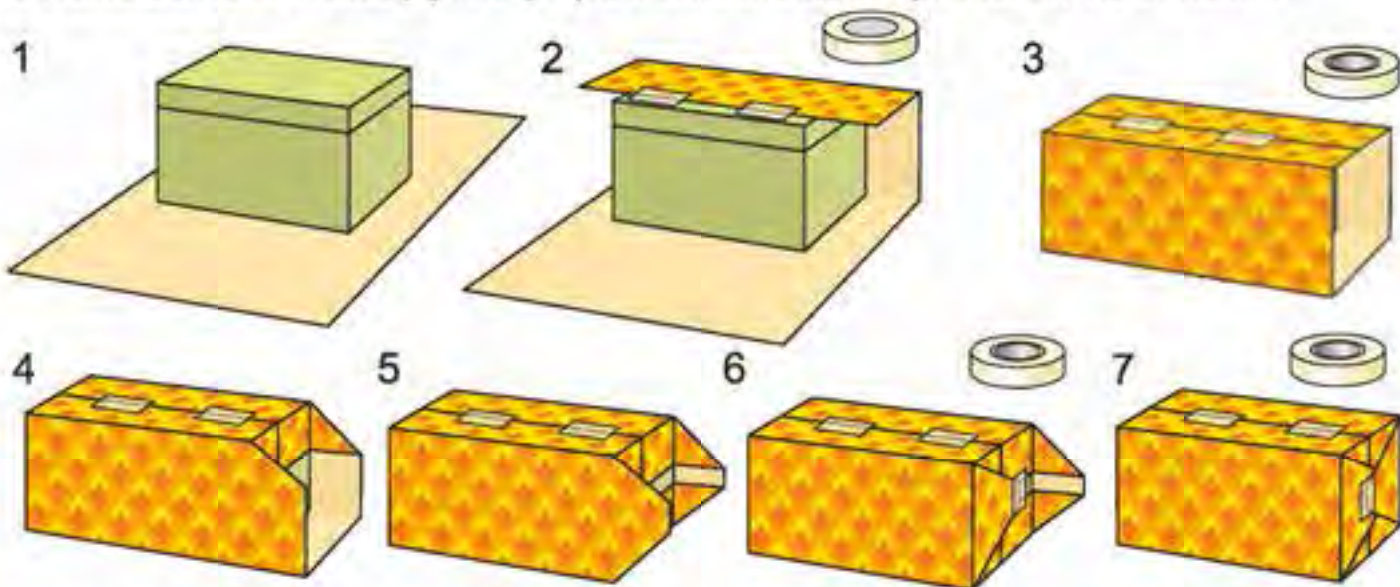

АФАРМЛЯЕМ ПАДАРУНКІ

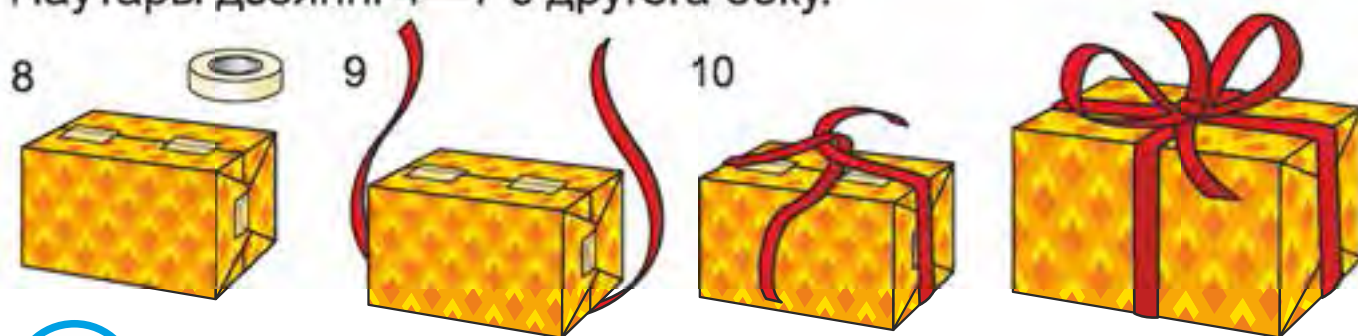
Падумай, што можна падараваць сябрам, бацькам.
Які падарунак ты можаш зрабіць сам?

Падарунак неабходна прыгожа ўпакаваць. Для гэтага
выкарыстоўваюць маляўнічую паперу з узорамі.
Упакаваныя падарункі ўпрыгожваюць стужкамі, кветкамі.

Паўтары дзеянні 4—7 з другога боку.

Уручаем падарункі

Як правільна ўручаць падарунак? А як прымаць? Дапамажы героям ілюстрацыі. Падкажы, хто з іх робіць няправільна, а хто — правільна. Раскажы чаму.

РАСЛИНЫ Ў НАШЫМ ДОМЕ

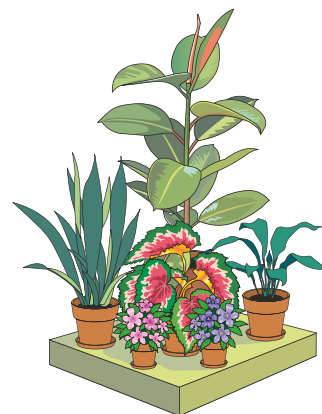
Вырошчвае пакаёвыя расліны кветкавод. Ён іх палівае, апырсквае, перасаджвае. Мы купляем расліны для ўпрыгожвання сваіх дамоў.

Дзе ў пакоі можна размясціць расліны?

Расліны лепш ставіць групамі.

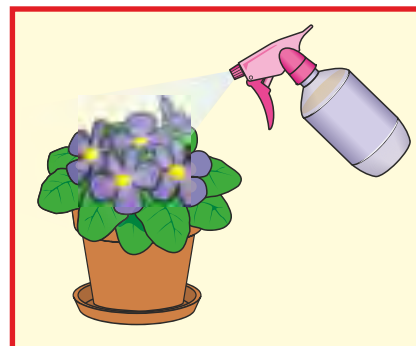

Догляд раслін

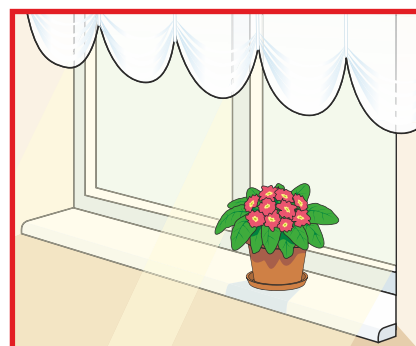
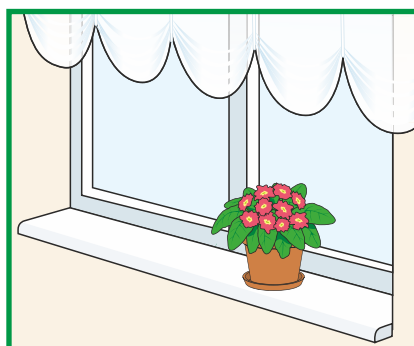
Расліны неабходна рэгулярна даглядаць. Паліваць, праціраць лісткі, апырскваць, правільна расстаўляць.

Кожная расліна мае свае асаблівасці. Іх трэба ведаць. Тады кветка будзе прыгожай, здаровай.

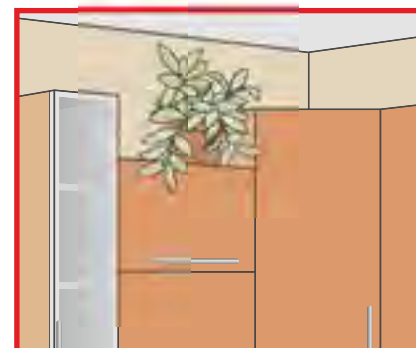
Фіялка

Прымула

Традэсканцыя

Паназірай за пакаёвымі раслінамі на працягу дня.
Як яны выглядаюць раніцай, днём, вечарам?

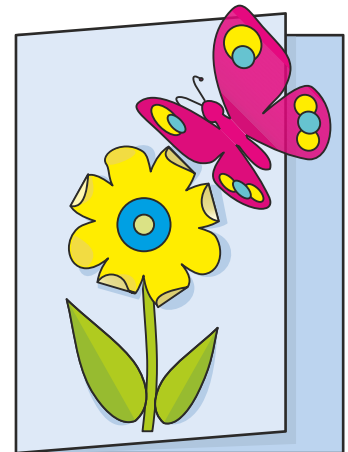
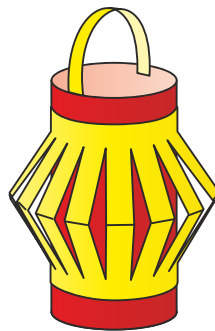
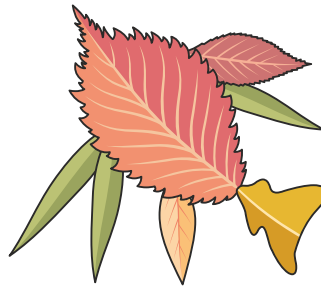
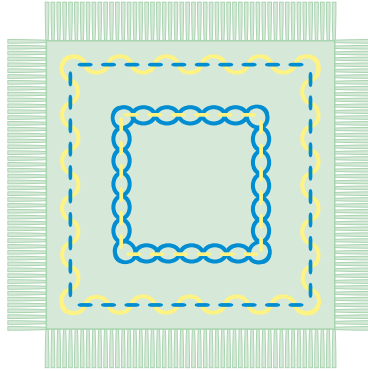
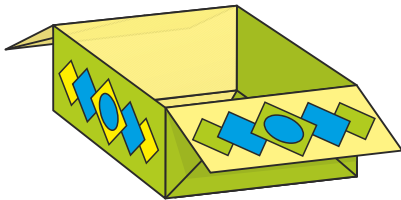
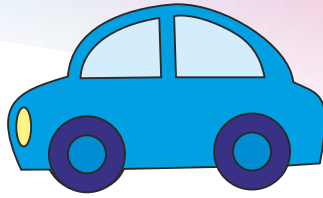
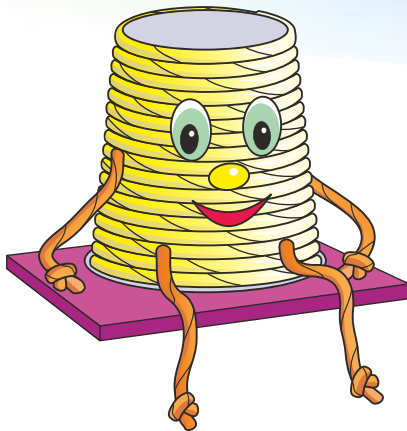
МАЙСТЭРНЯ ПАДАРУНКАЎ

Прайдзі па дарожцы-тэхналогіі. Якая кветка ў цябе атрымалася?

Такія вырабы мы змайстравалі

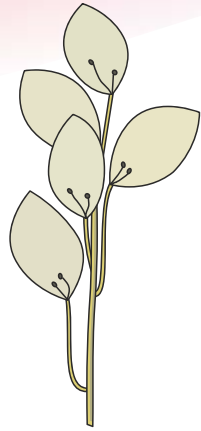
Ты ўжо шмат ведаеш, умееш, можаш.
Наперадзе цябе чакаюць новыя творчыя поспехі.

ЛЕТНІЯ НАРЫХТОЎКІ

У сухое надвор'е збяры лугавыя травы,
калоссе, дэкаратыўныя расліны.

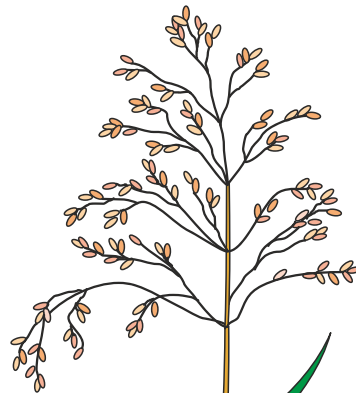
Брыза
(дрыжнік)

Луннік

Авёс

Вострына

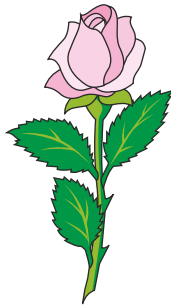
Ячмень

Геліхрызум
(сухацвет)

Стаціца

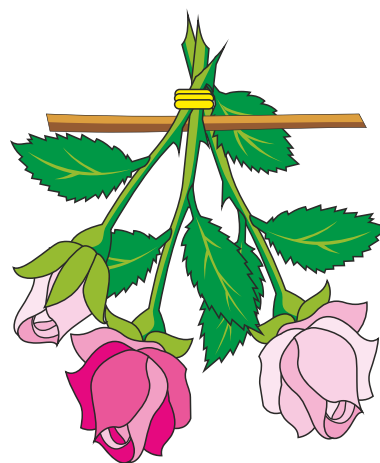
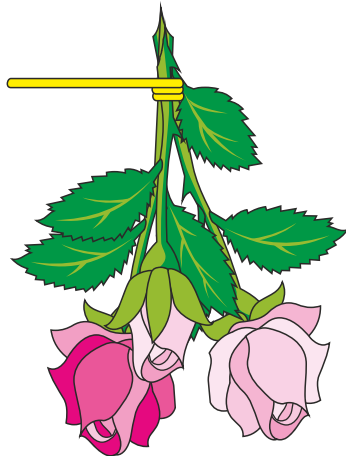

Ружа

Нігела
(чарнушка)

Сушы расліны ў сухім цёмным месцы.

(Назва і нумар установы адукацыі)

Навучальны год	Імя і прозвішча вучня	Стан вучэбнага дапаможніка пры атрыманні	Адзнака вучню за карыстанне вучэбным дапаможнікам
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			

Вучэбнае выданне

Юрчанка Наталія Аляксандраўна
Журба Аляксандр Фёдаравіч

Працоўнае навучанне

Вучэбны дапаможнік для 2 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

Для работы ў класе

Рэдактар	<i>А. У. Бельская</i>
Мастацкі рэдактар	<i>К. Ю. Сарока</i>
Мастак вокладкі	<i>К. Ю. Сарока</i>
Мастак	<i>Н. Ф. Харытонава</i>
Камп'ютарны набор	<i>А. У. Бельская</i>
Камп'ютарная вёрстка	<i>К. Ю. Сарока</i>
Карэктар	<i>А. У. Бельская</i>

Падпісана да друку 02.05.2018. Фармат 60x90 1/8.
Папера афсетная. Друк афсетны.
Ум. друк. арк. 9. Ул.-выд. арк. 7,7. Тыраж 8675 экз. Заказ

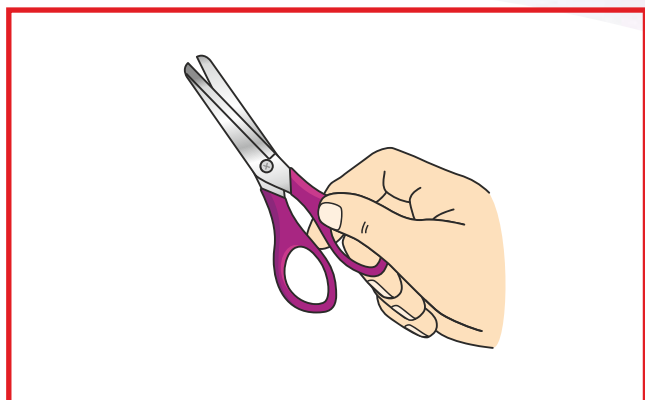
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва «Адукацыя і выхаванне»».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/19 ад 14.11.2014.
Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск.

Адкрытае акцыянернае таварыства «Паліграфкамбінат імя Якуба Коласа».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 2/3 ад 04.10.2013.
Вул. Каржанеўскага, 20, 220024, г. Мінск.

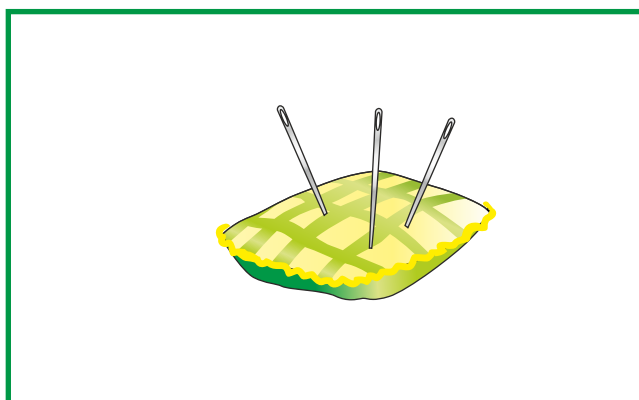
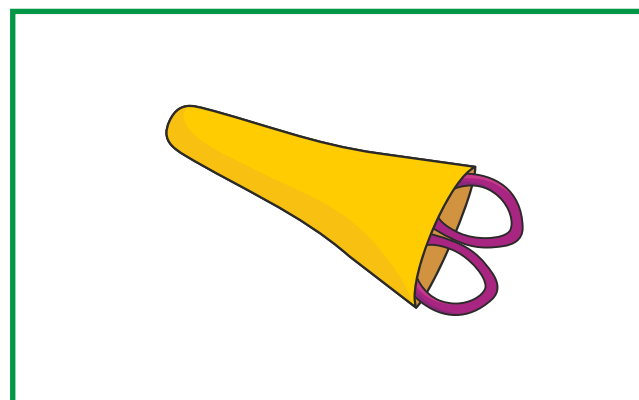
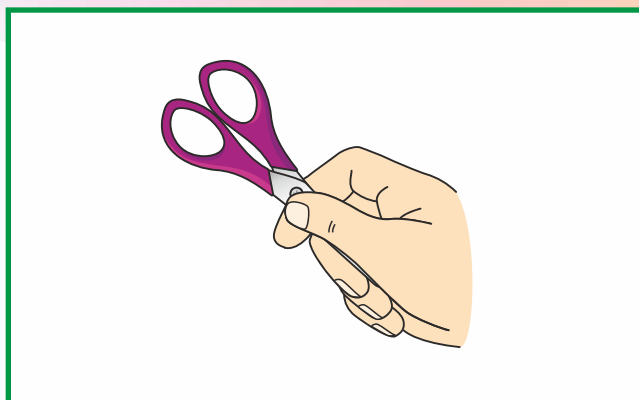
Правообладатель Адукацыя і выхаванне

ПРАВИЛЫ БЯСПЕЧНОЙ ПРАЦЫ

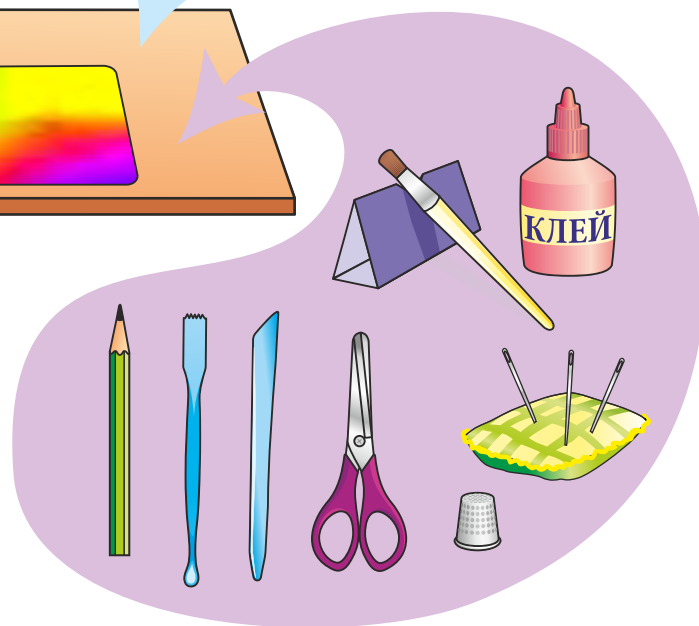
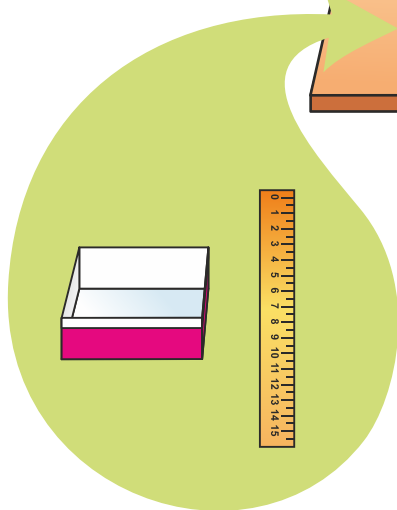
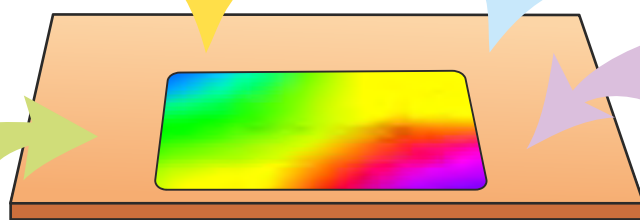
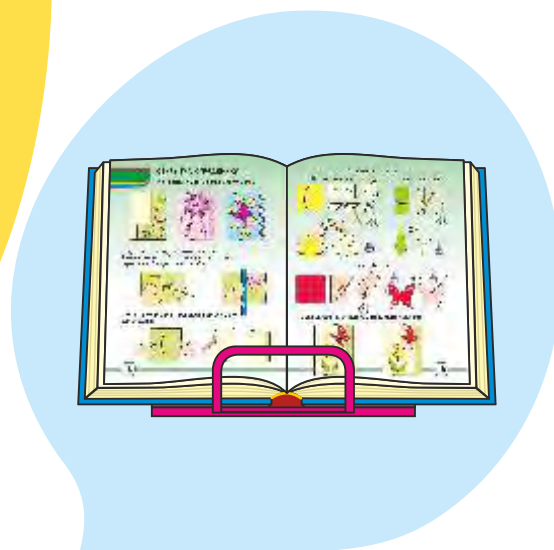
НЯПРАВІЛЬНА

ПРАВІЛЬНА

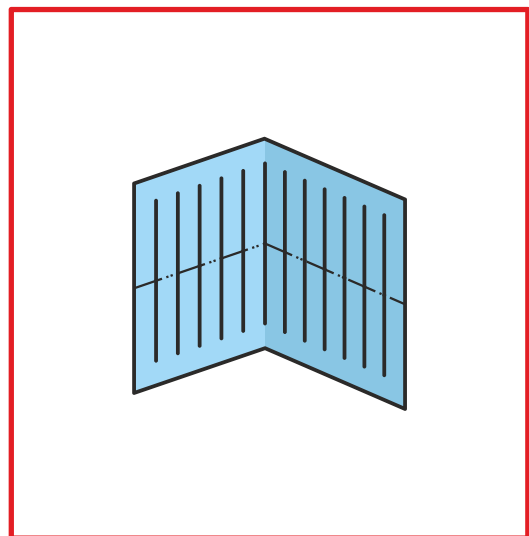
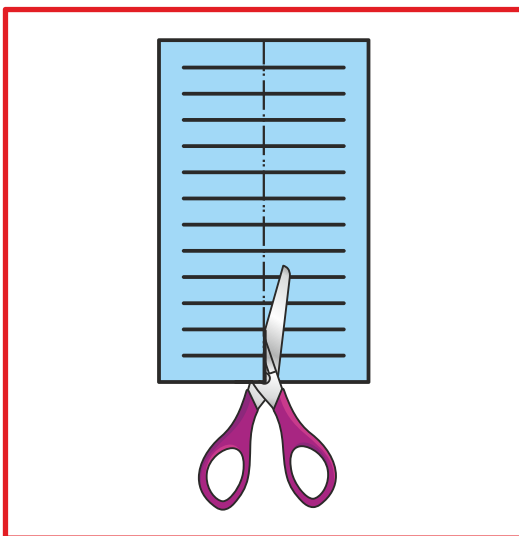
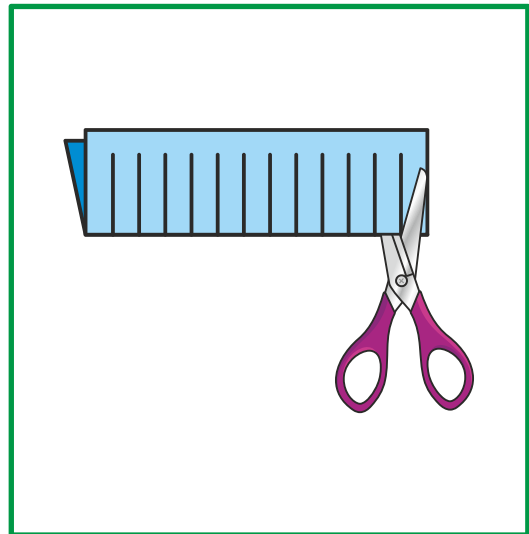
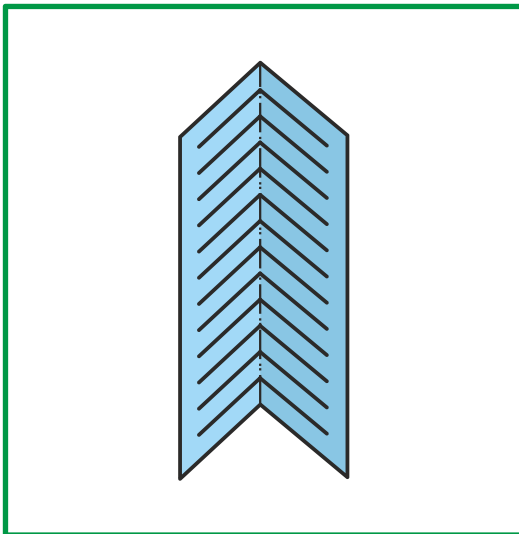
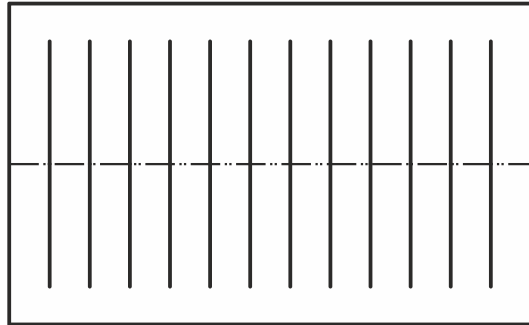
ПРАЦОЎНАЕ МЕСЦА

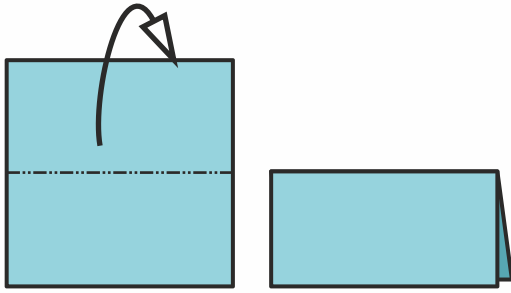
ЛІНІІ ЧАРЦЯЖУ

Суцэльная тоўстая
асноўная лінія

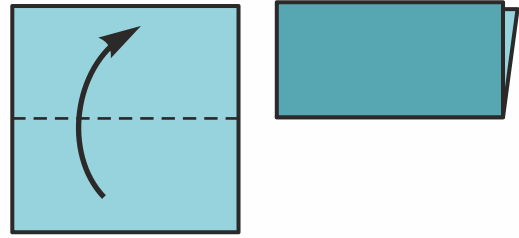
Штрыхпункцірная лінія
з дзвюма кропкамі

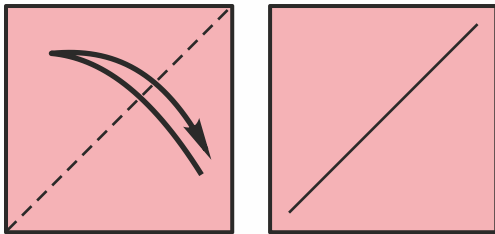
УМОЎНЫЯ ЗНАКІ АРЫГАМІ

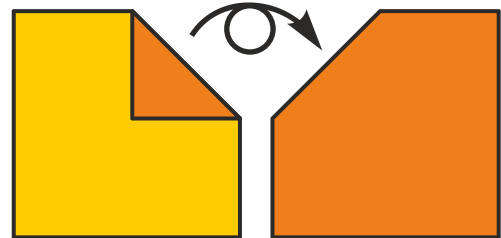
Згіб гарой

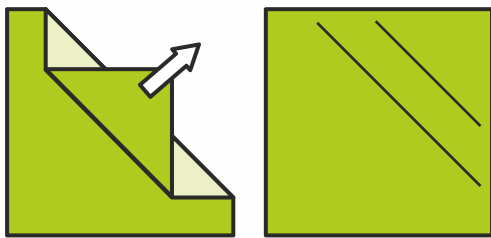
Згіб далінай

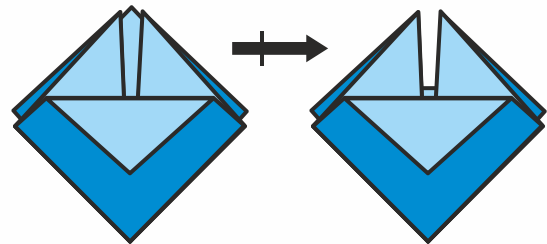
Сагні і разгладзь

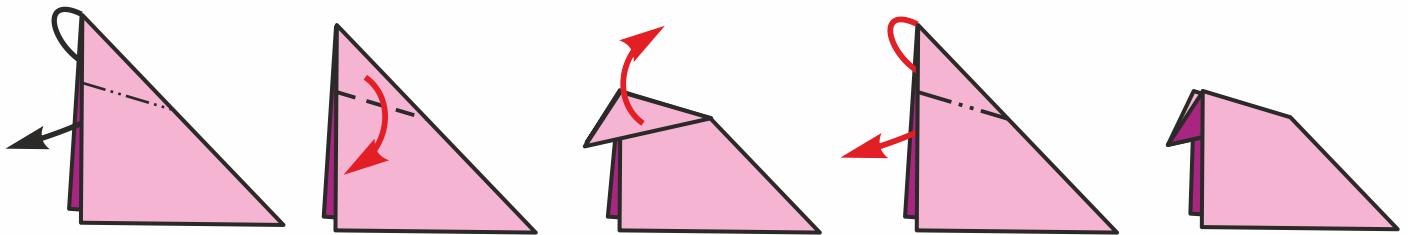
Перавярні

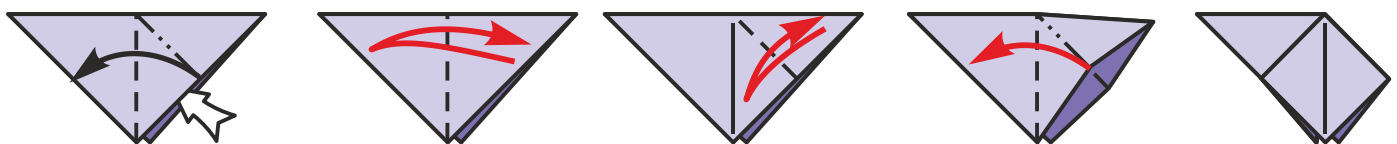
Цягні, валачы

Паўтары дзеянне з адваротнага боку

Увагні ўнутр

1

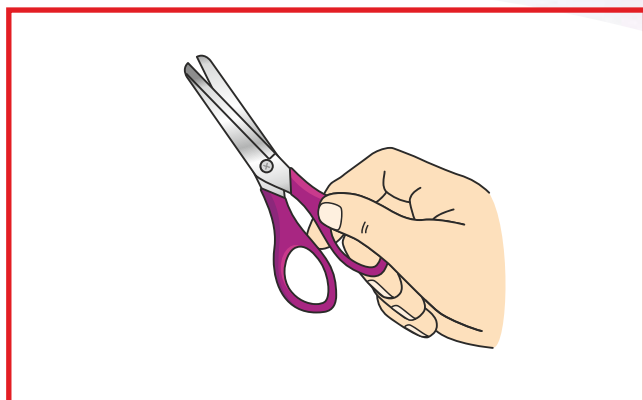
2

3

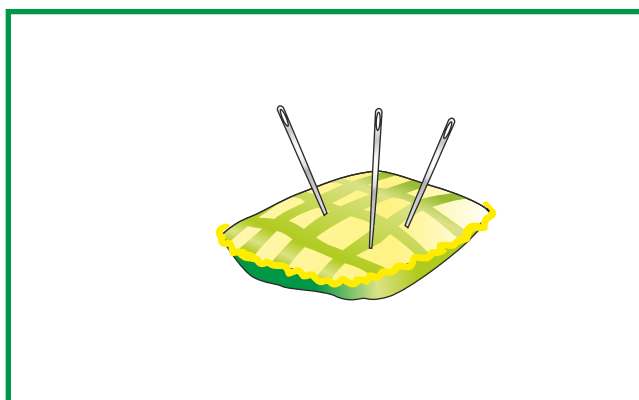
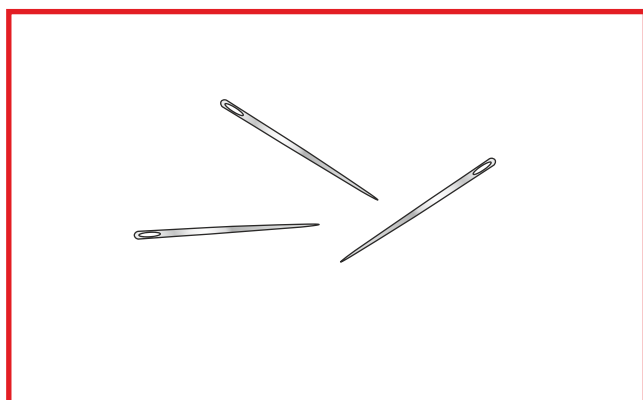
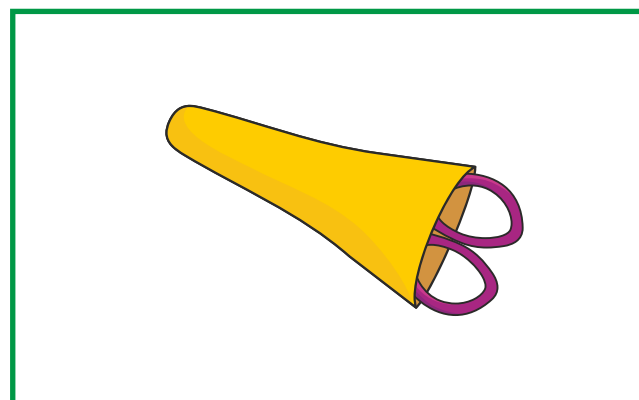
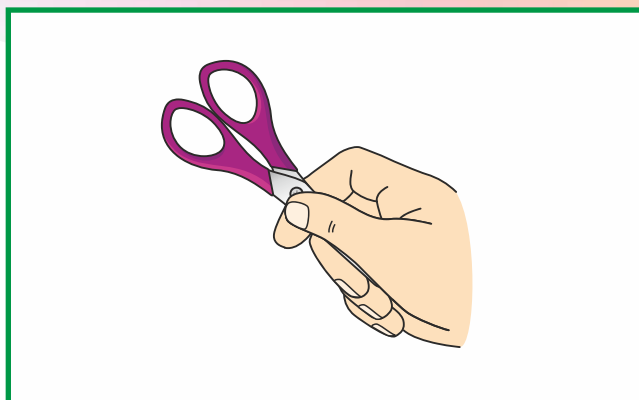
Раскрый

ПРАВИЛЫ БЯСПЕЧНОЙ ПРАЦЫ

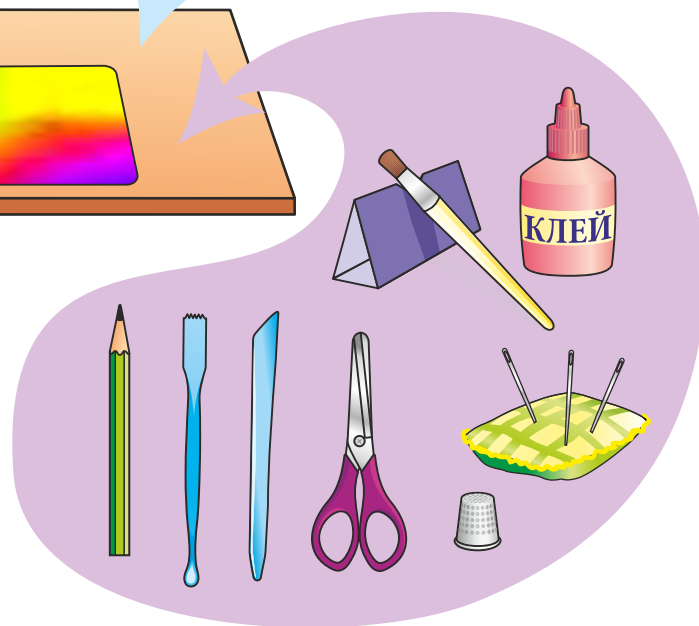
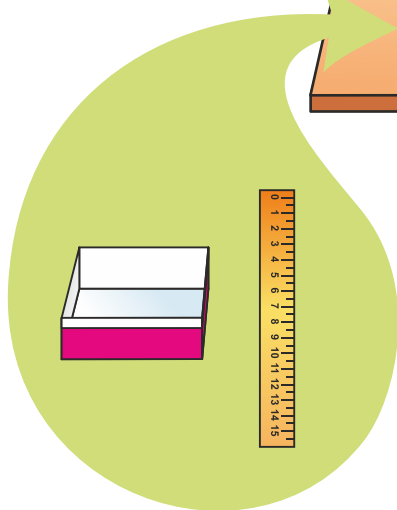
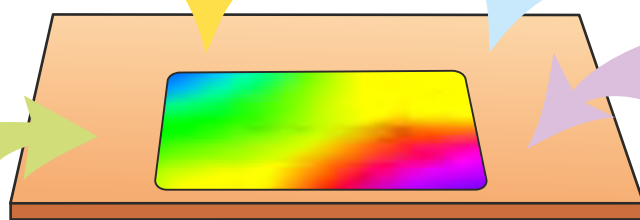
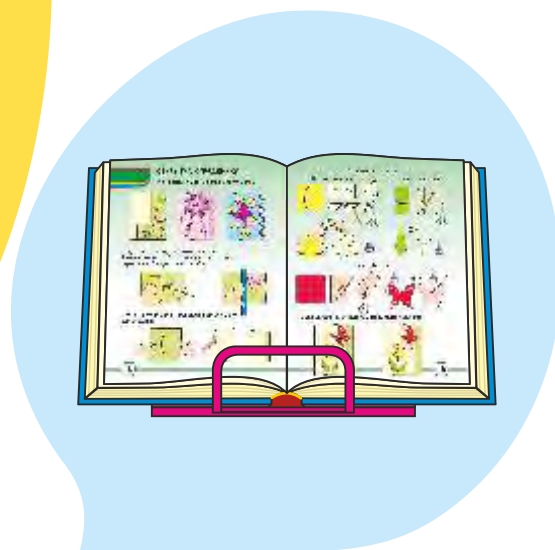
НЯПРАВІЛЬНА

ПРАВІЛЬНА

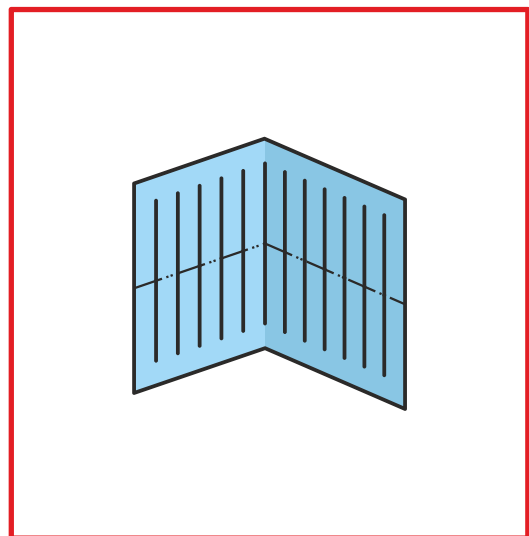
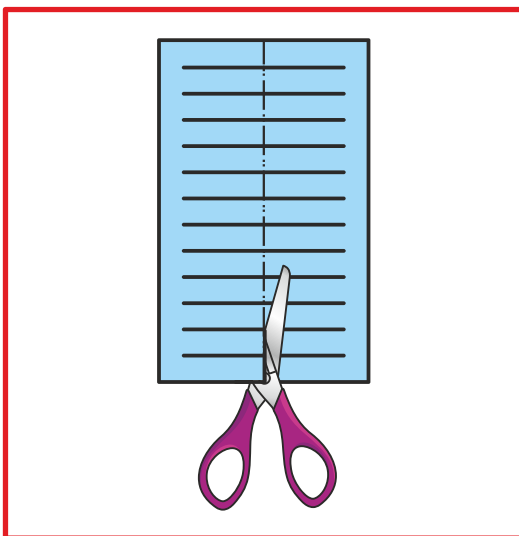
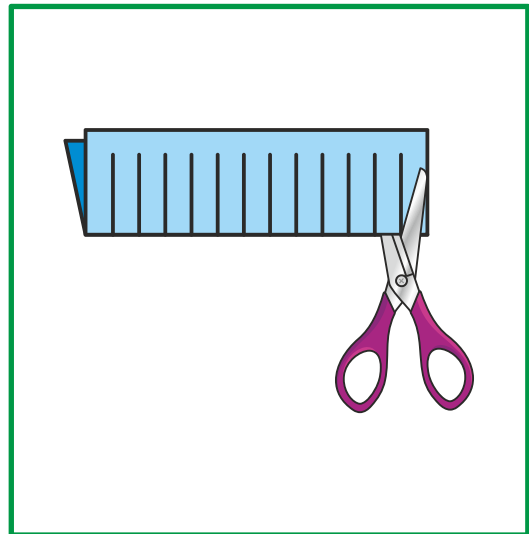
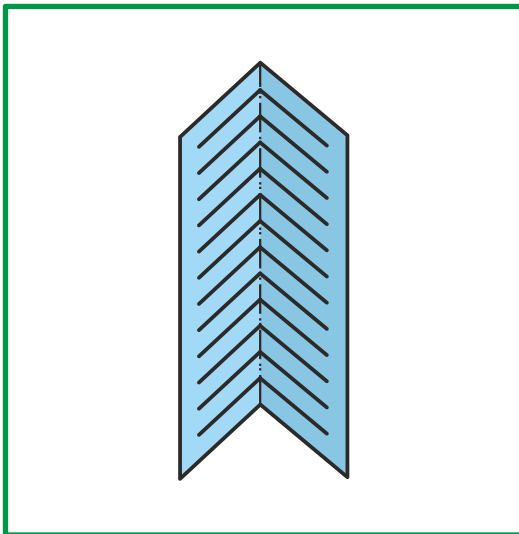
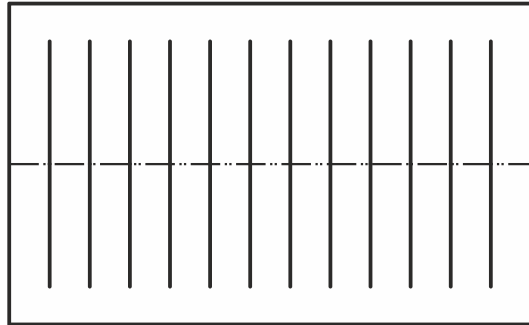
ПРАЦОЎНАЕ МЕСЦА

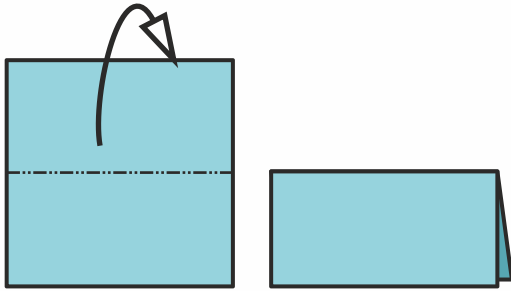
ЛІНІІ ЧАРЦЯЖУ

Суцэльная тоўстая
асноўная лінія

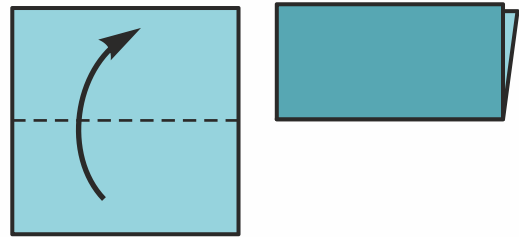
Штрыхпункцірная лінія
з дзвюма кропкамі

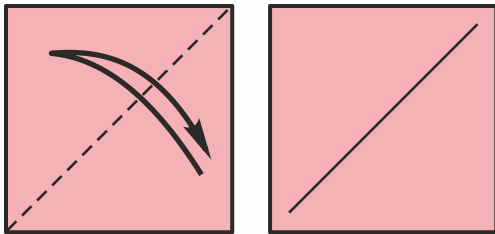
УМОЎНЫЯ ЗНАКІ АРЫГАМІ

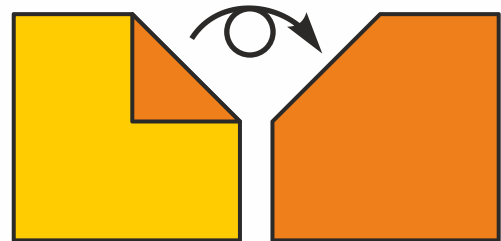
Згіб гарой

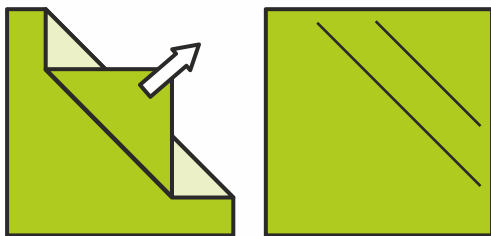
Згіб далінай

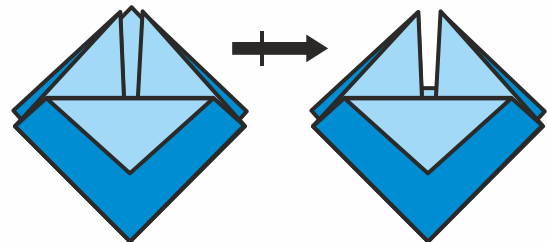
Сагні і разгладзь

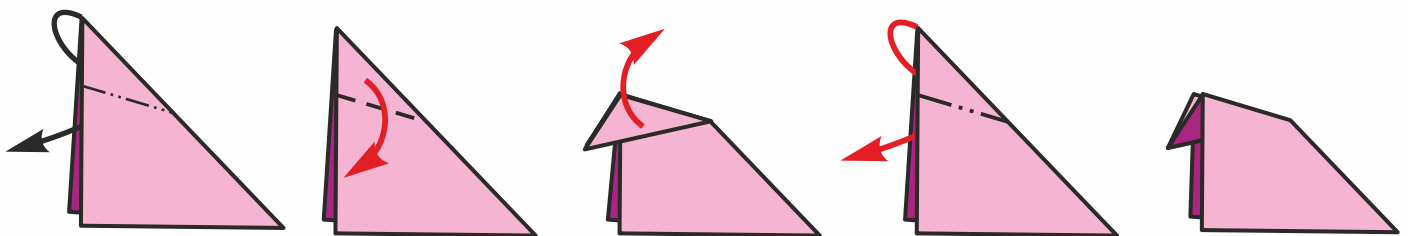
Перавярні

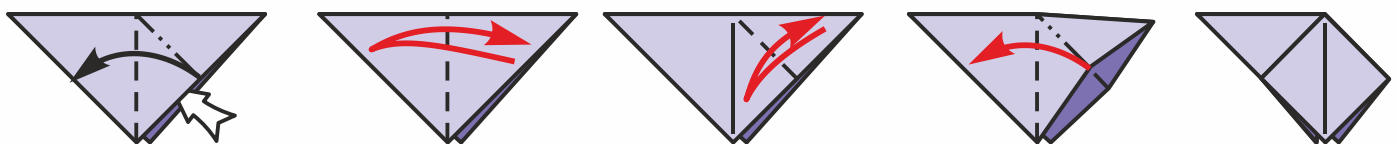
Цягні, валачы

Паўтары дзеянне з адваротнага боку

Увагні ўнутр

1

2

3

Раскрый